

provincie limburg

Limburgs
Parlement

Notulen Statencommissie Leefomgeving (LEO) van 11 oktober 2024

Inhoud

Presentielijst	4
Aanwezig:	4
1. Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelingen mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda	6
2. Spreekrecht externen	7
3. Notulen	7
4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen	7
5. Voorraadagenda	7
6. Lijst (AVG) met ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen	8
7. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV	8
7.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	8
8. MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT	8
8.1. Najaarsnota 2024	8
8.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	60
9. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING	60
9.1. G-24-030 Statenvoorstel inzake uitvoering Motie 3119 Depondt c.s. inzake 'continuïteit Startersleningen' en Toezegging 9312 'onderzoeken welke alternatieve instrumenten er zijn voor de Startersleningen', brief GS van 3-9-2024 (GS DOC-000693206)	60
9.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	78
10. LANDELIJK GEBIED	79
10.1. Voortzetten uitvoeringstafels	79
10.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO	84
11. Sluiting	88

Presentielijst van de leden van de commissie LEO voor de vergadering van 11 oktober 2024

Voorzitter

Depondt-Olivers, mevrouw M.L.H.

Jenneskens, MA, mevrouw M.T.P.

Griffie

Birgelen-Droog, mevrouw L.G.M. van

Oppen, C.M.P.J. van

Leden

Partij

Aanwezig:

Blijlevens, R.P.

JA21

Bloi MA, J.M.

VVD

Boven, mevrouw I.

Partij voor de Dieren

Hermans, L.J.

PVV

Huizing, J.

BBB

Ijpelaar, W.A.J.

CDA

Jetten, mevrouw T.G.M.

GroenLinks

Loomans, ir. P.J.M.

Horizon

Mertens, mevrouw mr. K.G.M.

GroenLinks

Nijenhuis, D.J.

BBB

Nijskens, H.L.M.

VVD

Pol, mevrouw H.A. van der

BBB

Schuuring BA, mevrouw E.A.

PvdA

Sol MSc, H.P.A.

GroenLinks

Waajen-Crins, mevrouw drs. A.P.H.

CDA

Wesseling, mevrouw A.

D66

Wolters Gregório, J.

SP

Afwezig

Fischer, mevrouw A.M.J.N.

50PLUS

Het College van Gedeputeerde Staten

Faassen, L.

Kuntzelaers, J.J.M.

Theuns, M.L.M.

Burgercommissieleden

Beckers, N.J.H.T.

JA21

Beucken, L. van den

LOKAAL-LIMBURG

Erkamp, F.H.A.M.

50PLUS

Est, drs. A.M.B. van

50PLUS

Loijer BSc, S.A.M. de

BBB

Luttels, B.J.G.

BBB

Roso, R.L.W.

JA21

Schoenmakers, H.G.J.

LOKAAL-LIMBURG

Stone, J.J.W.

D66

Overige aanwezigen

--

Notulist

Het Notuleercentrum

1. Opening, mededelingen voorzitter, inventarisatie rondvraag/mondelingen mededelingen portefeuillehouder/actualiteiten IPO en vaststelling agenda

De voorzitter: Wilt u allemaal plaatsnemen alstublieft? Dan gaan wij beginnen. Het is al 10.02 uur. Wij zijn al te laat. Er is net geteld en er zijn elf mensen geteld. Ja? Dat betekent dat wij het quorum gaan halen nu. Anders kunnen wij niet starten. Dus als iedereen ook daadwerkelijk wil ... Ja, dat zijn er twee, vier, zes en vier is tien. Is dat genoeg? Nee, we moesten er elf hebben. O, ja, mevrouw Wesseling is er ook, dus dan zijn we met elf. Dan is bij deze de vergadering geopend. Anders hadden we die arme Wouter weer uit het Presidium moeten gaan halen. Dat hoeft dus nu ook niet, nadat hij twee keer voor niks heeft zitten wachten en nu eindelijk aan de beurt was. Dat zou een beetje gênant zijn. Ik heb een paar mededelingen voor u. Onder het agendapunt rondvraag/mondelinge mededelingen vanuit GS/actualiteiten IPO wordt vanaf nu standaard per commissieonderwerp een link naar de bestuurlijke adviescommissie van het IPO gezet. Die kunt u dan zelf openen. Daar kunt u ook allerlei stukken en zo terugvinden. Dat maakt het misschien allemaal wel wat makkelijker, omdat u al vaker gevraagd heeft naar zaken van: hoe wordt daar nou in IPO-verband over gesproken? Nou, dat kunt u nou allemaal zelf opzoeken. Vanaf de volgende vergadering zal dat even logistiek wat anders ingedeeld gaan worden, zodat het wat duidelijker is. Dat laatste is naar aanleiding van een vraag die vorige week door uw collega's van ESA zijn gesteld. Dan heeft mevrouw Van der Pol in de vorige commissievergadering een oproep gedaan om eventuele kennishiaten voor alle thema's die in deze commissie aan de orde komen door te geven aan de Griffie, zodat daar iets op georganiseerd kan worden. De Griffie heeft tot nu toe niets ontvangen. Dat kan een goed bericht zijn. Het kan ook een bericht zijn dat u het te druk heeft gehad om daarover na te denken. Dus ik zou u nog even een weekje of twee respijt willen geven, dat mocht u nog thema's hebben waarvan u zegt daar moeten we echt even inhoudelijk over bijgepraat worden; dan kan dat uiteraard. Geef dat dan door aan de Griffie. Dan is vanmorgen nog, beter laat dan nooit, een brief van de Samenwerking Midden-Limburg gekoppeld aan agendapunt 9.1. Dat ziet u in iBabs. Daar kunt u dat nog even lezen, als u dat wil. Dan kunt u zelf overwegen of u daar vandaag wel of niet nog iets mee gaat doen. Ten slotte herinner ik u zoals gebruikelijk aan de vergaderorde. Dat weet u natuurlijk allemaal inmiddels wel. U doet uw interrupties via de microfoon. U steekt uw hand op als u het woord wenst te voeren en dan geef ik u het woord. Kriebel in de keel. Momentje. Kijk, ik word helemaal geëmotioneerd van u. Zet maar neer. Zet maar neer. Ja, dit is een vorm van omkoping. Dat begrijpt u ook. Ik loop al wat langer mee hier. Dan even over de rondvragen. Gistermiddag bent u geattendeerd op een rondvraag van de Partij voor de Dieren, vanmiddag, over het afbreken van beverdammen. Die stond al in iBabs. Er is ook nog een rondvraag binnengekomen van de BBB over PAS-melders. Die zijn allebei toegevoegd bij agendapunt 10.2. Dan weet u dat. Zijn er anderszins nog rondvragen vanuit de commissie? Zo niet, dan ga ik naar de mondelinge mededelingen vanuit GS. Heeft GS nog mededelingen, anders dan wat wij hier vandaag bespreken? Oké. Dan misschien even een mededeling over GS. U ziet ze hier in ietwat grotere getale zitten. De rest zit daarachter alvast. Dat is voor het volgende agendapunt. Maar er komt vandaag om 11.00 uur een staatssecretaris op bezoek. U kunt zich voorstellen dat daar toch enige delegatie van GS bij aanwezig hoort te zijn. Dus als er straks één of twee weglopen, dan moet u dat niet persoonlijk opvatten. Dan heeft dat daarmee te maken. Ze hebben onderling al gezorgd dat ze elkaar kunnen vervangen, toch? Dus er ontstaat geen hiaat in de behandeling in onze commissie. Dan komen wij bij het vaststellen van de agenda. Kunt u hiermee instemmen, zoals die dan nu gewijzigd voorligt? Ja.

2. Spreekrecht externen

De voorzitter: Dan zijn we bij het spreekrecht voor externen. U ziet nog in iBabs staan dat de heer Classens zich had aangemeld voor agendapunt 10.1, maar u ziet inmiddels ook staan dat hij zich weer heeft afgemeld. Dat betekent dat wij geen sprekers hebben vandaag.

3. Notulen

De voorzitter: Bij de notulen van 13 september zijn geen opmerkingen ontvangen, dus ik neem aan dat wij die daarmee kunnen vaststellen. Zo ja, bij deze.

4. Overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen

De voorzitter: Het overzicht aanbevelingen, moties en toezeggingen. Daar zijn ook geen opmerkingen over ontvangen. Ik zie ook ... Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): U zegt terecht dat er geen opmerkingen zijn ontvangen, voorzitter. Excuses daarvoor. Ik weet niet of ik die opmerking nu nog mag maken, maar er staat voor motie 3012: voorstel GS om die af te doen. Zover zijn wij nog niet helemaal. Wij zouden hem eigenlijk niet als afgedaan willen beschouwen.

De voorzitter: Kunt u even zeggen welke motie dat betreft?

De heer Huizing (BBB): Jawel. Dan moet ik even mijn bril opzeggen.

De voorzitter: 3012, maar waar gaat die over?

De heer Huizing (BBB): 3012, dat is de gewijzigde motie Huizing inzake betere benutting alternatieve locaties en toepassingen voor zon PV.

De voorzitter: Dus u wilt die nog niet afdoen.

De heer Huizing (BBB): Nee, precies.

De voorzitter: Ja? Kan dat? Kan dat gewijzigd worden? Dan laten we hem even staan. Ja?

De heer Huizing (BBB): Dank u. Dank u.

5. Voorraadagenda

De voorzitter: Oké. Dan zijn we bij de voorraadagenda. Ja? Oké. Voor de volgende vergadering staat de grondwaterheffingsverordening op de agenda. Gedeputeerde Theuns heeft vorig jaar in december, toen wij daarover spraken, toegezegd om daar een infosessie over te beleggen. Die zal plaatsvinden op 8 november in de middag. Het tijdstip is uiteraard ook afhankelijk van wanneer de Statenvergadering dan afgelopen is. Het vooruitzicht nu is dat we voor die Statenvergadering geen hele dag nodig zullen hebben. Maar dan kunt u die wellicht alvast noteren. Daar krijgt u uiteraard nog een uitnodiging voor. Kunnen wij dan de voorraadagenda ook vaststellen? Bij deze.

6. Lijst (AVG) met ingekomen stukken en (AVG) uitnodigingen

De voorzitter: Dan de lijst met ingekomen stukken en uitnodigingen. Die kunnen wij ook vaststellen, neem ik aan. Dan doen wij dat ook bij deze.

7. REGIONALE BEREIKBAARHEID EN OV

7.1. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dan gaan wij naar agendapunt 7. Daar hebben wij geen rondvraag of anderszins voor ontvangen. Is er nog iets te melden vanuit het College, actualiteiten IPO, rondom regionale bereikbaarheid en OV? Ik kijk even naar Gedeputeerde Kuntzelaers uit het IPO. Niks spannends.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Niks ... Niks in het bijzonder. Ja, veel spannende dingen, maar ...

De voorzitter: Maar geen geld. Dat is het belangrijkste. Het geld is nog steeds op. Oké. Ach ja, misschien moeten wij maar eens aan de Staatsloterij gaan meedoen of zo.

8. MILIEU, ENERGIE EN KLIMAAT

8.1. Najaarsnota 2024

De voorzitter: Dan gaan wij naar agendapunt 8. U ziet dat ... Dat staat hier wel onder Milieu, energie en klimaat, maar je moet die Najaarsnota toch ergens kwijt in deze commissie. Wij behandelen gewoon de integrale Najaarsnota voor alle thema's die LEO raken onder dit agendapunt. Als voorzitters van de commissies heeft GS ons verzocht om met meer mensen aanwezig te mogen zijn. Dat had u al gezien. Dus dat betekent dat in ESA en LEO de betreffende vakinhoudelijke portefeuillehouders aanwezig zijn, om al uw eventueel aangedragen thema's ook te kunnen behandelen. De totale spreektijd voor GS blijft uiteraard hetzelfde. Dat wil niet zeggen dat ze nou allemaal een half uur krijgen om te beantwoorden. Ik ga proberen daar strikt de hand aan te houden. Het is voor uw commissie toegestaan om één woordvoerder voor uw termijn in te zetten, maar interrupties mogen ook door andere fractieleden worden gedaan, omdat natuurlijk ook voor u geldt dat u wellicht meerdere woordvoerders hebt. Dat kan dan via de interrupties, als dat nodig is. Het maximale aantal interrupties per fractie wijzigt daardoor niet. We zullen dat ook wel bijhouden. We bespreken dit agendapunt in twee termijnen, met maximaal vijf minuten in de eerste termijn en maximaal – dat wordt allemaal zo mooi uitgeteld – 38 minuten voor het College in de beantwoording van de eerste termijn. Daarna gaan wij als het goed is een beetje afschalen in de tijd, want we mogen aannemen dat in de eerste termijn de meeste zaken dan wel gedaan zijn. Ik start de eerste termijn aan mijn linkerkant bij de heer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Ja, goedemorgen, voorzitter. Toen we een half jaar geleden de beleidskaders bespraken moesten we constateren dat veel van de voortgangsindicatoren nog ontbraken. In de Voorjaarsnota zijn deze nu gelukkig, zij het gedeeltelijk, ingevuld. Maar met het vermelden van een indicator zijn we er nog niet. Wat is bijvoorbeeld de waarde als de vermelde data niet verdergaan dan 2021 of 2022? Als die lijn wordt doorgetrokken, dan kunnen we pas in 2030 beoordelen wat dit College in de periode tot 2027 heeft gepresteerd. Zou het mogelijk zijn om bij veelgebruikte termen als 'in 2027 is het beter of meer of minder' of andersoortige vage opmerkingen, targets of trendlijnen in de grafieken op te nemen? Persoonlijk zou ik het geen drama vinden als zo'n target niet altijd gehaald wordt, maar dan krijg ik tenminste wel gevoel voor het ambitieniveau van het

College. Daarnaast wil ik mij nog aansluiten bij de opmerkingen die vorige week in de ESA gemaakt zijn over het naar boven afronden van de kleur van de stoplichten. Inderdaad, als zoveel geld moet worden doorgeschoven naar volgend jaar, omdat de uitvoering van maatregelen vertraagd is, hoe kan het dan zijn dat het bijbehorende stoplicht op groen staat en niet op op weg naar groen of oranje? Bij het bestuderen van deze Najaarsnota heb ik verder wat ingezoomd op de onderwerpen energie, biodiversiteit en water. Mijn vragen gaan ook over deze onderwerpen. Als eerste energie. Er zijn meerdere indicatoren met data over de Limburgse CO₂-uitstoot. Kunnen in de grafieken ook de targetwaarden voor 2030 aangegeven worden? Daarmee kunnen we beter beoordelen of we met de CO₂-emissiereductie op schema liggen. Indicator D37FA over de fijnstofemissie naar de lucht. De emissiereductie stagneert in 2020, 2021 en 2022. Hoe komt dat en wat doet het College om daar weer beweging in te krijgen? Dan biodiversiteit in relatie tot de landbouw. Het College stelt zich vriendelijk op tegenover de landbouw met het veelvuldig gebruikte argument voedselzekerheid. Nu wil ik het niet hebben over het feit dat 70% van wat we in de landbouw in Nederland produceren bestemd is voor de export, maar wel over het feit dat de landbouw volledig afhankelijk is van de biodiversiteit.

De voorzitter: Mijnheer Loomans, momentje. Mevrouw Van der Pol had een vraag aan u.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Weet u ook wat we importeren als land?

De heer Loomans (Horizon): Ja, 80%.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Oké. Dank je wel.

De voorzitter: Oké. Gaat u door, mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): Geen bijen en geen insecten, dan ook geen gewassen. Het is overduidelijk dat de biodiversiteit in Limburg zwaar onder druk staat door verandering van landgebruik, het verdwijnen van natuur, stikstof en de gevolgen van klimaatverandering. Het College geeft aan dat ze die biodiversiteit willen verbeteren en vermelden allerlei maatregelen die genomen gaan worden. We gaan verbeteren, versterken of verminderen en we gaan met indicatoren bijhouden of we dat ook doen, maar hebben we niet juist behoefte aan indicatoren die de staat van de biodiversiteit uitdrukken, bijvoorbeeld het aantal bijen, insecten en vogels? Ik ben bang dat we hier te maken hebben met een situatie van maatregel geslaagd, biodiversiteit overleden. Als het over natuur gaat met de indicator areaal nieuw ingerichte natuur; in 2020 daalt het aantal hectare ingericht natuurgebied met enkele honderden. Waar zijn die hectares dan gebleven? Dan water, met name in relatie tot bodemkwaliteit. Het College wil voorkomen dat de bodemkwaliteit verder achteruitgaat. Niet alleen voor de landbouw, maar ook voor de natuur, biodiversiteit en drinkwatervoorziening. Betreffende dat laatste punt hebben we nu al te maken met waterwinputten die niet meer gebruikt kunnen worden, omdat het water vervuild is met bestrijdingsmiddelen, nitraat en geneesmiddelen. Diergeneesmiddelen, die door de veestapel worden uitgescheiden. Daarbovenop komen dan ook nog andere zaken, zoals de Beaumix-discussie. Mijn vraag is hoe het College ervoor gaat zorgen dat ook op lange termijn de Limburgers verzekerd zijn van voldoende en veilig drinkwater. Voorzitter, om af te ronden nog een vraag voor de Gedeputeerde van de fietspaden. Eerder dit jaar hebben we een discussie gehad over peperdure duurzame plastic fietspaden. De Gedeputeerde zou hierop de kostenopbouw van die fietspaden nader bestuderen. Kunnen wij hier informatie over ontvangen? Dank u wel.

De voorzitter: Gedeputeerde Kuntzelaers, wilt u de beantwoording laten zitten totdat we de ... Ja. Ja, ja, u wil gewoon efficiënt zijn. Ik zie het al. Dank u wel. Mevrouw Schuurin.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. In deze Najaarsnota is zichtbaar dat een groot bedrag aan middelen wordt doorgeschoven naar 2025. Veel programma's die relateren aan deze commissie lopen ook achter in hun uitgaven, als het gaat om Perspectief voor het landelijk gebied, Nieuwe energie en leefmilieu en Leefbare steden en dorpen. In het strategisch perspectief wordt gesteld dat met name bij het programma Perspectief voor het landelijk gebied er sprake is van een te groot planningsoptimisme in financiële zin. In het programma zelf staat dat de voortgangsrapportage laat zien dat we eigenlijk op koers liggen met onze beoogde resultaten en planning, maar dat de financiële realisatie op onderdelen achterblijft. Dat klinkt heel erg anders. Ik vraag me af of het College dat misschien wat verder kan duiden, met name waarom dit specifiek in het programma Perspectief voor het landelijk gebied zo'n groot issue is. Het is misschien in het vervolg ook goed om de formuleringen op verschillende plekken in de stukken iets meer op elkaar aan te laten sluiten. Dan hebben wij ook nog als fractie een aantal vragen over sommige van de hoofdstukken als het gaat om de stoplichtkeuzes die gemaakt zijn. Als eerste de realisatie van het nationaal natuurnetwerk, voor de PvdA in deze periode één van de topprioriteiten. Volgens de indicator stagneert de realisatie enigszins, van 2164 hectare vorig jaar naar 2178 hectare dit jaar, al staat er in de planning wel nog dat er zo'n 100 hectare bij komt. Ook bereiken ons signalen dat de volledige realisatie ingewikkeld is als het gaat om de precieze ingetekende hectares en toch is het eigenlijk niet terug te lezen bij de factor kwaliteit in 1.1.1. Het is een beetje onduidelijk, vind ik, of het natuurnetwerk onder natuur of onder het LPLG staat, want het staat in beide hoofdstukken in het kopje kwaliteit. Voorziet het College inderdaad problemen richting de volledige realisatie voor 2027? Daarnaast staat er ook dat de eerste cycli van de natuurdoelanalyse zijn afgerond. Tegelijkertijd is het budget voor uitvoering maatregelen Natura 2000-beheerplannen bijna helemaal weggephaseerd voor dit jaar. Betekent dit ook dat we in kleine stapjes werken aan die goede staat van instandhouding of lopen we ook daar vertraging op? Bij het LPLG staat er nog steeds dat we het concept-LPLG doorontwikkelen naar een voorontwerp. Blijft dit gewoon staan sinds augustus of is dat nog veranderd door de landelijke ontwikkelingen? Als laatste een vraag over landschap. Wij als Staten, maar ook GS, ontvingen onlangs van de Natuur en Milieu Federatie een brandbrief over karakteristieke landschapselementen. Zij geven daarin ook aan dat zij kansen zien met het nieuwe landelijke beleid als het gaat om agrarisch natuurbeheer en de organisaties die de Provincies daarin al ondersteunt. Is het al bekend of dit extra geïntensiveerd kan worden de komende periode? Zijn er hier plannen voor? En hoe staat het op dit moment met de subsidieregeling Landschapselementen en Voedselbossen? Dan nog over water. Bij waterkwaliteit staat de klok bij kwaliteit op groen, terwijl in hetzelfde hoofdstuk staat dat we zien dat met de huidige inzet het bereiken van de doelen niet zal gaan lukken. Ik vroeg me af of dat wellicht iets verder toegelicht zou kunnen worden. Ik had een vraag over de waterveiligheid bij de Maas. Daar staat de factor geld op oranje, maar de factor tijd op groen. Bij de reden voor de zorgen bij de factor geld gaat het over de fasering van de budgetten, volgens mij. Ik kan me voorstellen dat dat ook een probleem met de tijd op zal leveren. Daar zou ik graag wat meer informatie over horen. Als laatste het hoofdstuk over nieuwe energie. Op dit moment is netcongestie één van de grootste bedreigingen voor het verder verduurzamen van de industrie en de rest van Nederland. Het is nog niet duidelijk in hoeverre de netbeheerders snelheid kunnen maken met het verder versterken van het elektriciteitsnetwerk. Toch zien we dat ook niet echt terug in de hoofdstukken en de stoplichtmethodiek. We hebben een projectbesluitprocedure rondom Graetheide Maasbracht gestart. We hebben het bevoegd gezag van het Rijk overgenomen om zo een versnelling te realiseren. Is er al meer bekend over de daadwerkelijke uitwerking van die versnelling? Als het gaat om de verduurzaming van de gebouwde omgeving merken we dat veel projecten stagneren vanwege ruimtelijke problemen, problemen door de grootte van het project of te weinig plek op het netwerk. Ook dit is eigenlijk niet echt terug te zien in de indicatoren tijd en kwaliteit, die ook op groen staan. In algemene zin, er wordt ook aangegeven dat in de voorbije periode rond de landelijke verkiezingen en de vorming van het kabinet Schoof I de Provincie veel gelobbyd heeft. We hebben in de media

natuurlijk ook een aantal zeer positieve uitlatingen gedaan, terwijl de PvdA op veel vlakken toch ook juist wel extra uitdagingen voor de Provincie ziet door keuzes die in Den Haag gemaakt worden. De duidelijkste daarvan is wellicht wel inderdaad het geld voor het landelijk gebied. Ik denk dat het goed is om daar de komende periode met elkaar over in gesprek te blijven, zodat we de provinciale impact in ieder geval zo groot mogelijk kunnen houden. Tot zover.

De voorzitter: Nou, dat was exact vijf minuten. Goed getimed. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Terwijl nieuwsartikel na nieuwsartikel uitwijst dat de kwaliteit van onze natuur steeds verder achteruitholt staan alle indicatoren van de Provincie Limburg rondom natuur, biodiversiteit en fauna op groen. Net als die indicatoren stelt ook het begeleidende stuk dat we de natuurgebieden aan het versterken zijn. Maar zijn we dan als Provincie juist heel snel tevreden? Hoe verklaart het College deze tevredenheid die we terugzien in die Najaarsnota op het gebied van natuur, terwijl de natuur in onze ogen achteruit blijft hollen. Wat de transitieopgave van het landelijk gebied betreft, zullen we nog grote consequenties gaan merken van de forse bezuinigingen in Den Haag. We kunnen ook niet langer volhouden dat we met dergelijke forse bezuinigingen exact hetzelfde kunnen blijven doen als we eerder van plan waren rondom het LPLG. Hoe ziet het College dit? We zagen in de financiële bijlage van de Miljoenennota dat één van de financiële meevallers was dat er € 10 miljoen terugkwam uit Limburg, omdat onze Provincie niet bleek te voldoen aan de vereisten van de provinciale maatregelen PAS-melders en dat we ons voorschot moesten terugbetalen. Wij lezen daar nu niks over. Waar is dit verwerkt in deze Najaarsnota en wat is hiervoor de verklaring? Vorige week waren we op een supermooi werkbezoek inzake natuurcompensatie, waarbij we voorbeelden zagen van hoe je als Provincie ook weer teruggeeft aan de natuur, wanneer je daar ook een beroep op doet, bijvoorbeeld bij de aanleg van een weg midden in een natuurgebied. We zagen ook voorbeelden van hoe het niet moet. Dus bij natuurcompensatieprojecten proberen we de flora en fauna die daar leeft in het natuurgebied een nieuw leefgebied te geven, waardoor er voor een aantal jaren ook strakke monitoring plaatsvindt ten aanzien van hoe het met die natuur gaat. Maar na een tijdje wordt dit losgelaten. We zagen vorige week zo'n voorbeeld, waarbij er toch uiteindelijk nog later onderhoud nodig bleek om die gewenste natuur ook in stand te kunnen houden. Hoe zijn dergelijke maatregelen ook budgettair ingeregeld en in hoeverre worden die budgetten aangewend? Ook maakt D66 zich nog altijd zorgen om ons water. Het bereiken van die KRW-doelen drijft letterlijk steeds verder van ons af. De grootste zorg zit daar specifiek in ook de verontreinigde stoffen en ecologische toestand van het water. Dat zagen we terug in de Najaarsnota. Maar welke plannen voert het College ook uit om specifiek deze indicatoren aan te pakken en waarom wil dat nou nog niet lukken? Zijn er ook lessen die we kunnen leren van andere Provincies, waar het mogelijk wel beter gaat met specifiek deze indicatoren? Ook als het gaat om energie blijven de financiën achterlopen. Dit terwijl aan verschillende SPUK-middelen, zoals bijvoorbeeld ook de CDOKE, wel een deadline is verbonden. Het is natuurlijk geld dat redelijk breed inzetbaar is, wat we goed zouden moeten kunnen gebruiken als Provincie, bijvoorbeeld voor mooie dingen, zoals realisatie van Smart Energy Hubs. Maar hoe zorgen we nou ervoor dat we die middelen niet laten liggen, maar dat we die wel benutten? Steeds meer bedrijven, zoals bijvoorbeeld Mosa Meat, staken ook hun activiteiten of zoeken naar een alternatieve locatie, omdat ze onvoldoende energie kunnen krijgen om hun bedrijfsvoering te runnen. Zou dat ook niet een relevante indicator zijn in het geheel? Netcongestie is niet goed voor ons vestigingsklimaat. Dat blijkt dan ook weer uit dergelijke berichten. Dus daar moeten we die inzet echt op verhogen, wat mijn collega naast me ook al aangaf. D66 onderschrijft de Limburgse ambities voor een goede nationale en internationale bereikbaarheid van Limburg. Wat D66 betreft proberen we die ambitie zo duurzaam mogelijk waar te maken en zetten we ook stevig in op verduurzaming van de totale mobiliteitsketen, met investeringen voor de fiets, laadinfra en betaalbaar en goed internationaal verbonden OV. We begrijpen dat zeker met spoorinvesteringen niet alles binnen no-time geregeld is.

Daarbij is de Provincie nu eenmaal niet alleen aan zet. Daar zullen we ook nog vaak met elkaar over in gesprek zijn. Wel hebben we nog vragen bij een aantal indicatoren. Het aandeel duurzame voertuigen in het wagenpark in Limburg stopt bij 3%. Die cijfers kwamen wel nog uit 2022. Het aantal kilometers duurzame voertuigen ligt daarom ook fors lager dan de fossiele kilometers. Zijn er al recentere cijfers of is er een beeld van die ontwikkelingen daar en wat kan de Provincie doen om samen met onze partners hier ook meer beweging in te krijgen? We zijn tevreden als de verkeersveiligheid in 2027 is verbeterd ten opzichte van 2023. Van 2022 naar 2023 zien we nog een toename in verkeersongevallen. Hoe gaan we dit kenteren en wanneer zijn we dan concreet ook tevreden? Zijn we dan ook wel weer tevreden als we weer terugkomen bij die aantallen die we hadden in 2022?

De voorzitter: Wilt u afronden, mevrouw Wesseling?

Mevrouw Wesseling (D66): Ja. Verkeersactieve scholen. Daar nog een vraag over. We zijn tevreden als het aantal deelnemende scholen is toegenomen, maar is dat dan met één school of is dat met tien scholen? Hoeveel zijn het er nu en hoeveel doen er dan nog niet mee? Ik zal het overige bewaren voor de tweede termijn.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, dank u wel, voorzitter. Voorzitter, vorige week heb ik in de commissie ESA al aangegeven dat het overzichtelijker zou zijn als je de Najaarsnota op één A4'tje krijgt. Het helpt in ieder geval de fractie 50PLUS, zonder dat wij het werk allemaal zelf moeten doen. Voor de algemene indruk van de Najaarsnota verwijs ik naar de bijdrage van vorige week. Nog een drietal opmerkingen. Het College gaf aan dat de begrotingswijzigingen in deze Najaarsnota al zijn opgenomen in de conceptbegroting. Maar dat betekent eigenlijk toch dat vooruitgelopen wordt op een besluit dat Provinciale Staten nog moet nemen. Bij de vraagstellingen over de cijfers van het structurele evenwicht werd ik verwezen naar het strategisch perspectief, doch daar kan ik de gevraagde informatie niet vinden. Over een hiaat gesproken. In het kader van de technische wijzigingen van het overboeken naar 2025; daar zijn we nog niet aan toe gekomen. Maar zelf reflecterend op deze problematiek vragen wij ons af of we voor de baten die wij doorschrijven de middelen al dit jaar hebben ontvangen of dat we deze pas ontvangen als lasten worden geboekt. Het grote thema van vorige week betrof de onderschrijvingen, waarin de portefeuillehouder verwees naar de discussie in de Controlemissie. Maar zie ik nu op pagina 184, onderdeel 7.1.1., mobiliteitsvisie ... Daar ontvangen we op 05-07-2024 een beschikking van € 2,4 miljoen, waarvan € 2,05 miljoen in 2024 wordt geboekt. Gaat het lukken om deze middelen in 2024 te besteden? Lagen de plannen hiervoor al klaar, wat zijn de resultaten en wat willen we bereiken? Bij de doelgroepenpak gedragsbeïnvloeding wordt een bedrag van € 500.000 beschikbaar gesteld en gedekt met € 80.000 in 2024, € 130.000 in 2025, 2026 en 2027 en € 250.000 in 2028. Maar dan kom ik op € 720.000 uit. Waarom kan ik de € 80.000 van 2024 niet ontdekken in de cijfermatige overzichten? Ook hier geldt weer: welke resultaten willen we bereiken? Voorzitter, de mutaties op de post aanwending reserve bereikbaarheidsmiddelen is een combinatie van verschuivingen in de tijd, zowel van voor naar achter als van achter naar voor. Maar het blijft wel een zoektocht om dit te herleiden. De grafieken op pagina's 186 tot en met 189 zijn volgens mij nog voor verbetering vatbaar qua lay-out. 50PLUS blijft zich afvragen waarom kolomgrafieken gebruikt worden in plaats van lijngrafieken. Beperk op de y-as grafieken tot relevante waarden, zodat mutaties beter zichtbaar zijn. Graag waarden toevoegen aan grafieken. Het kan natuurlijk een kwestie van smaak zijn of van studie-afkickverschijnselen. Ten aanzien van de post openbaar vervoer staan ook de effecten van de motie Bikker vermeldt. Heeft 50PLUS het goed begrepen dat in deze bedragen ook het initiatief van Dalvrij zit? En zo ja, in het

gemeenteveld zien we dat dat nogal moeizaam verloopt. Is het dan nog de verwachting dat de effecten in 2024 gaan plaatsvinden. In paragraaf 7.3.1 wordt de term afgeraamd gebruikt. Hier gaat het om middelen die van Europa zijn ontvangen. Betekent dat dat we deze middelen nu kwijt zijn en dat we deze terug moeten storten richting Europa? Ten aanzien van het programma 4.1.2, verduurzaming gebouwde omgeving, valt het op dat we minder dan de helft van de middelen gebruiken. Wat betekent dit voor de resultaten die men heeft willen bereiken? Ook geldt dit voor programma 1.3.1, de waterkwaliteit. Indien je driekwart van je middelen doorschuift naar de volgende jaren, wat betekent dat voor de kwaliteit, die wel op groen staat? Is ons regionale watersysteem in Limburg waterveiliger en in hoeverre zijn we dan opgeschoten met het aanvalsplan Waterkwaliteit? Voorzitter, laat ik mijn eerste termijn afronden met toch nog een technische opmerking. 50PLUS is van mening dat het significantieniveau waar we op rapporteren wel consistent moet zijn. Indien we in de tabellen op duizendtallen rapporteren, gebruik dat dan ook in de teksten bij miljoenen. Daar wordt slechts gerapporteerd met twee cijfers achter de komma, waardoor je op tienduizendtal rapporteert. Dat is niet consistent. Graag voor de toekomst een verbetering. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Misschien even een tussenopmerking. Dit is de eerste keer dat de Najaarsnota besproken wordt in commissieverband. Dat was op voorstel van de Controlemissie. Er is toen ook besloten geen technische vragenronde schriftelijk vooraf te doen. Daar kunt u niks aan doen, maar er zijn ... Ik merk zo aan de reacties dat er best wel veel technische vragen zijn. Die moet u vooral gewoon nu stellen. Dat is uw goed recht. Maar ik denk dat we zo meteen in de beantwoording nu de hoofdlijnen eruit halen en dan aan het College vragen om in ieder geval ruim voor de begroting alle technische vragen schriftelijk af te doen. Dat gaat ons denk ik een heleboel tijd besparen, nog los van de vraag of de Collegeleden zo intelligent zijn dat ze die vragen allemaal hier ter plekke kunnen beantwoorden. Maar misschien is dat een werkwijze die u zou kunnen ondersteunen? Oké. Dan gaan we nu gewoon door. Nogmaals, u kunt uw vragen rustig stellen. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u, voorzitter. Om misschien dan direct aan te sluiten bij twee van mijn voorgangers: ik vermoed dat de eerste opmerkingen voortkomen uit mijn bèta-achtergrond. Daar begin ik dan mee. Wat mij betreft; de Najaarsnota laat zien dat het nog niet meevalt om concreet te laten zien wat het beoogde resultaat was en waar we nu staan. De meeste doelstellingen zijn niet kwantitatief gemaakt. Welk deel van de doelstelling is gerealiseerd en hoeveel dat resultaat ons heeft gekost is niet uit deze Najaarsnota te halen. De indicatoren gaan alle kanten op. Soms geeft de indicator aan of toegezegde stappen zijn gezet in plaats van of het doel gehaald is. Regelmatig is het verband tussen de indicator en de doelstelling indirect en ondoorzichtig. De Najaarsnota geeft daardoor nauwelijks meer kwantitatieve informatie dan hoeveel er voor een bepaald thema is uitgegeven. Een heel belangrijk punt voor de Partij voor de Dieren is biodiversiteit, broodnodig voor een gezonde toekomst in Limburg en Nederland. Cruciaal te behalen resultaten zijn daarbij de vergroting van de groenblauwe dooradering, stikstofreductie en het terugbrengen en behouden van Natura 2000-gebieden in al haar verscheidenheden. Ik zoek al een tijdje naar hoe ambitieus dit College op deze punten nu eigenlijk is en wat van die ambities terecht is gekomen in het afgelopen jaar. De Partij voor de Dieren heeft daarom de volgende vragen. Het eerste wat opvalt is de wijze waarop de biodiversiteitsgerelateerde doelen beschreven worden. De termen zijn: versterken van de kwaliteit van het Limburgs landschap, verbeteren van de bescherming van de biodiversiteit en verminderen van uitstoot van broeikasgassen en ammoniak. Graag wil ik van de Gedeputeerde weten hoeveel vermindering, verbetering en versterking dan de ambitie is. Ik weet niet of dat een technische vraag is. Wat betreft de indicator groenblauwe dooradering wil ik graag weten wat de doelstelling is voor de komende jaren en wat de ontwikkeling daarvan in voorgaande jaren is geweest, zodat de doelstelling in perspectief komt te staan. Voor wat betreft de indicatortrend van het gerealiseerde areaal ANLb heb ik gelezen dat het budget voor de ANLb volledig is uitgeput. Hoe komt het dan dat

ondanks de toename van het ANLb-areaal toch de faunasoorten Limburgse boerenlandvogels sinds 2017 op een dalend dieptepunt zitten? Heeft het ANLb dan wel toegevoegde waarde? Stikstofreductie levert een belangrijke bijdrage aan het in stand houden van de biodiversiteit. Dat is ook een belangrijke doelstelling in de meegestuurdde beleidsdocumenten. In de Najaarsnota staat nu alleen de totale uitstoot CO₂ in een jaar, zonder referentiedata en zonder doelstelling. Graag wil ik van de Gedeputeerde weten wat de stikstofvermindering is geweest voor de industrie en voor de veeteelt in de afgelopen jaren. De openstelling bij de productieve investeringen, groenblauwe diensten en dierenwelzijn was zo'n succes dat GS besloten heeft het geld voor 2025 en 2024 in te zetten. Kunt u mij een toelichting geven op de aard van de aanvraag, zoals soort verbeteringen en verhoudingen tussen groenblauwe diensten en dierenwelzijn? Wat wordt nou bedoeld met productieve investeringen en kunt u het succes verklaren van deze subsidie, is het volgens mij? En dan paragraaf 1.3.1, waterbeheer en waterkwaliteit regionaal systeem. Maar liefst € 19,9 miljoen van de subsidieregeling Deltaprogramma Hoge Zandgronden wordt gefaseerd, omdat geen aanvraag is ontvangen in 2024. Het gaat om droogtebestrijding in het belang van natuur en waterkwaliteit. Waardoor zijn er geen aanvragen en verwacht het College die in 2025 wel? Dan heb ik eigenlijk precies dezelfde vragen over de beekdalen van de zijrivieren van de Maas. Hier is € 8,28 miljoen over. Dat geld is voor het weerbaarder maken tegen extreme neerslag. Dan paragraaf 1.1.3, landschap. Het hele budget ad € 2,15 miljoen wordt doorgeschoven naar 2025, € 1,47 miljoen voor landschapselementen en € 0,69 miljoen voor voedselbossen. Wat stukt er hier? Uit de brief van de milieu- en natuurorganisaties blijkt dat er genoeg bereidheid van Limburgers is om aan de slag te gaan. Projecten komen alleen niet van de grond. Wat gaat het College hieraan doen? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Boven. De heer Sol of mevrouw Jetten? Mevrouw Jetten, wilt u het bordje even ... U staat nu als mevrouw Mertens ... Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Er is al veel gezegd over de stoplichten. Ik liep vanochtend naar het gouvernement en ik zag de groep ganzen hier de Limburglaan oversteken, alle stoplichten volkomen negerend. Ze hebben allemaal veilig de overkant gehaald. Mijn les is: ja, misschien moet ik ook gewoon de stoplichten iets meer negeren in de hoop en veronderstelling dat ik ook veilig de overkant haal. Alle gekheid op een stokje, wat we zien in de Najaarsnota is natuurlijk toch dat we op heel veel terreinen dat planningsoptimisme, wat al is genoemd; dat er toch gewoon grote achterstanden zijn. We zien dat als het gaat over het landelijk gebied bij de realisatie van de groenblauwe dooradering. We zien dat bij de doorgeschoven beheerplannen voor de Natura 2000-gebieden. We zien dat bij alle acties rondom water. Natuurlijk, de Najaarsnota is in die zin toch vooral een stand van zaken, maar ik zou het College vooral willen bevragen op: wat gaan we nou doen om die ontwikkeling te keren? Die constatering is niet heel nieuw. Ondanks de betrekkelijk korte termijn dat ik hier zit, zie ik daar toch wel een patroon in. Dus de vraag is: hoe gaan we nou zorgen dat de realisatie van die groenblauwe dooradering sneller gaat? Hoe gaan we zorgen dat we tempo maken met beheerplannen? Hoe gaan we zorgen dat dat aanvalsplan in het kader van de Kaderrichtlijn Water wel gaat werken? Uiteindelijk zou daar de discussie mijns inziens over moeten gaan. Nou, er is door voorgangers al veel gezegd over verschillende projecten en detailonderwerpen, dus daar wil ik ook verder niet ... Daar hoeft ik niet aanvullend op in te gaan. Rondom energie en milieu zien we eigenlijk hetzelfde patroon. We hebben doelen. Die zijn betrekkelijk helder. Maar ik denk dat alle indicatoren toch wel erop wijzen dat we die doelen niet heel waarschijnlijk gaan halen. Dat geldt voor de opwek. Dat geldt ook voor de grote problemen rondom netcongestie. Dus ook daar; ik zal niet zeggen dat ik urgentie mis, want ik geloof wel dat die er is, maar ik mis toch wel een concreet doorzicht op wat we dan anders gaan doen om uiteindelijk het tempo daar alsnog in te krijgen. Ik heb een specifieke vraag over het ontzorgingsprogramma rondom het midden- en kleinbedrijf in het kader van energie en leefmilieu. We hebben vorig jaar ook een motie, 2995 zeg ik even uit mijn hoofd,

opgesteld over het mkb-duurzaamheidsfonds. Ik ben op dit moment even een beetje het spoor bijster. We hebben die wat in de wachtstand gezet in afwachting van landelijke ontwikkelingen. Nou, landelijke ontwikkelingen zijn zelf al in de wachtstand gezet. Dus ik ben benieuwd wat daar nu de stand van zaken over is. De tweede specifieke vraag gaat over het gezondheidsonderzoek Chemelot. Ook daarvan is eerder gezegd: we wachten op het Rijk. De vraag aan het College is: kunnen wij niet dat gezondheidsonderzoek zelf gewoon starten, want er is heel veel belang bij? Nou, Leefbare steden en dorpen; ja, we zien ook daar toch vooral in ieder geval financieel een stevige vertraging. We gaan het vanmiddag in het kader van de rondvraag ook nog over een aantal specifieke projecten denk ik hebben. Maar ook daar maak ik mij wel zorgen over. Een bereikbaar en toegankelijk Limburg. Ja, ook daar zien we toch wel wat zorgelijke ontwikkelingen. Punctualiteit die in ieder geval niet toeneemt. Dan hoeven we het niet tot op de komma nauwkeurig allemaal te benoemen. Er is sprake van dat de invoering van Dalvrij Limburg is gestart. Ik zou van het College graag wat meer informatie hebben over hoe die fasering er precies uit ziet. Op de website van de Provincie dateert het laatste bericht van april dit jaar over dit onderwerp. Dus ik hoop dat iets meer actualiteit is te verstrekken.

De voorzitter: Kunt u gaan afronden, mijnheer Sol?

De heer Sol (GroenLinks): Ja. Ten slotte valt het ook hier op dat de fietsinfrastructuur toch heel vaak de sluitpost is, maar dat hebben we in het kader van het IPML ook wel vaker besproken. Daar wil ik het voor nu bij laten.

De voorzitter: Dank u wel. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Kameraad Smeets heeft vorige week al een heel aantal goede opmerkingen gemaakt. Het College is ... Het College is goed gestart, maar laten we zorgen dat de trein door kan blijven rijden richting 2027 en verder. Veel staat er wel in de Najaarsnota, maar een aantal thema's blijft een aandachtskindje in de uitvoering of wordt in het stuk minder toegelicht. De wirwar van verschoven bedragen helpt onze controlerende taak niet mee. Hopelijk wordt de volgende rapportage voor de commissie een ESA een stuk meer als was, wordt geschreven. Ik zal deze morgen kort ingaan op de wijzigingen die vragen bij mij oproepen en betrekking hebben op LEO, maar die zojuist nog niet gesteld zijn. Dan is de eerste: de uitvoering van de aanpak Bodemvitaliteit. Kan de Gedeputeerde een toelichting geven over de stand van zaken van het plan van aanpak Bodemvitalisering en waar de kosten die worden genoemd in de Najaarsnota precies voor worden ingezet? € 150.000 voor 2024, € 525.000 voor volgend jaar et cetera, et cetera. Dat mag ook schriftelijk, want ik snap dat dat best wel een hele lijst kan worden. Dan de budgetvraag van € 1,22 miljoen als dekking van een tekort van de ODZL. We weten dat de kosten daar de komende jaren nog verder zullen stijgen, om de ODZL zo robuust mogelijk te maken. Wat is de bijdrage van de gemeente precies aan dit begrotingstekort? Dan hebben wij een beetje een overzicht van wat we kunnen vinden van ons eigen bedrag. De derde is procesgeld Ruimte voor Defensie. In de commissie ESA is hier ook al naar gevraagd, maar mij is nog niet altijd helder wat er met de procesmiddelen Ruimte voor Defensie wordt gedaan. In de mutaties op bladzijde 19 worden namelijk nog eens voor drie jaar middelen vrijgemaakt. Waarom staan deze niet benoemd bij de budgetvraag en wanneer gaan wij een GS-voorstel hiervoor ontvangen? Dan als laatste, voorzitter, de SPUK's, de vaststelling uitvoering duurzaamheidsplan 2024-2030. Kan de Gedeputeerde uitleggen waar deze middelen voor worden ingezet tot en met 2027? Als dat ook een hele lange lijst wordt, dan mag dat van mij ook schriftelijk. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de BBB, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zoals al meer is gezegd, in zijn algemeenheid staan er behoorlijk veel indicatoren op oranje, met name die van tijd en geld. Er is opnieuw weer sprake van een flinke onderbesteding en daarmee ook het doorschuiven van de uitvoering. Dat geldt zeker voor lijn 1 van het landelijk gebied, terwijl hier juist de opgaves en de inzet, de ambities, het hoogst zijn. Hoe denkt GS sneller en accurater tot uitvoering te kunnen komen? In de Najaarsnota staan veel opgaves. Deze opgaves en ambities hebben een ruimtelijk beslag. Natuur, woningbouw, elektra, energie. Aangezien we al regelmatig constateren dat we te weinig ruimte in Limburg hebben, kunnen we dan ook niet anders dan concluderen dat sommige zaken minder ruimte krijgen. Daar liggen dus ook onze zorgen, zeker voor de land- en tuinbouw. De land- en tuinbouw is een primaire sector. Veranderingen in deze sector hebben direct invloed op de beschikbaarheid van voedsel en daarmee ook voedselprijzen. In de landbouwparagraaf wordt verwezen naar het GLB en het NSP, Gemeentelijk Landbouwbeleid en Nationaal Strategisch Plan. Er komen termen in voor als een slimme, veerkrachtige landbouw door middel van een leefbaar landbouwkomen en voedselzekerheid. Vraag: hoe denkt GS dit te meten en welk doel stelt GS aan het leefbaar landbouwkomen? Daarnaast lezen we ook dat er wordt gestreefd naar een verbetering van de positie van boeren in de waardeketen. Hoe denkt GS dit te meten, te monitoren en ook weer: wat is het concrete doel dat wordt nagestreefd? Dus door op meerdere punten in de land- en tuinbouwsector in te grijpen, zoals vermindering van het areaal en het ambiëren van andere vormen van voedselproductie, zullen de voedselprijzen verder stijgen. Om dit te voorkomen is het volgens de BBB belangrijk om veranderingen in het landbouwareaal te monitoren. Natuurlijk doet het CBS dit, maar vaak zijn deze gegevens verouderd. Vraag: heeft de Provincie een eigen monitoringssysteem of methodiek waarin de trendontwikkeling van het landbouwareaal wordt gemeten en kan dit worden gedeeld met PS? Het CBS gaat erover, maar dat loopt nogal achter.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Er schiet me een vraag te binnen. Gaat u nou echt vragen of wij een eigen monitoringssysteem naast het CBS gaan opbouwen, dat we dan hier misschien een politieke discussie gaan krijgen over het systeem?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik wil geen politieke discussie over het systeem, maar als wij blijven ingrijpen in de land- en tuinbouw en we gaan het gewoon op ons blinde gevoel doen en we weten dat er vertraging zit in alles wat wij doen, voordat de uitkomst werkelijk op het bordje ligt, dan kan het zijn dat we van een natuurgrijs naar een landbouwgrijs gaan. Willen we dat dan? Of gaan we gewoon met de ogen dicht maar kijken waar het schip strandt? Vraag terug.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens. Graag geen discussie, maar een vraag.

De heer Nijskens (VVD): Nee, mag er geen discussie komen? O, dan probeer ik er een vraag van te maken. Mijn vraag ging er dan om natuurlijk: hoe denkt u dat een Provincie sneller en beter en gedetailleerder informatie kan ophalen over het onderwerp waar u vragen over stelt dan een CBS? Je kunt nooit een jaar vooruit cijfers opvragen. Ik vind ze al vrij recent, van het CBS.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vind dat we een vinger aan de pols moeten houden ten aanzien van hoe het gaat met de landbouwsector en misschien overall de opgaves, zoals gezegd: natuur, energie, allerlei dingen. Die worden ook allemaal gemonitord, het ruimtelijk beslag dat we daarin vragen.

Daarbij zeg ik ook: zet in datzelfde rijtje ook de landbouw er neer en zeg ook welke ambities we daarvoor hebben. Wees daar open in en zorg dat we kunnen bijsturen als we zeggen: hé, dit gaat de verkeerde kant uit.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dat is een ander antwoord. Ja, prima.

De voorzitter: Oké. Gaat u door, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Faunaschade. Er staat vermeld in de Najaarsnota dat er een aanvulling plaatsvindt van € 680.000 in verband met toegenomen faunaschade. Hoe ontwikkelt zich dit en wat gaat GS doen om de faunaschade beheersbaar te houden? Kopje energie. Er staat vermeld dat de instructieregels voor zon op land zijn aangepast, in de voltooid verleden tijd. Klopt dit? Naar ons beste weten is dit namelijk nog niet in de verordening aangepast en zou het dus in de toekomstige tijd moeten liggen. De CO₂-emissie-monitor laat na jaren van stabiel verloop een daling zien in de jaren 2020 en 2022 van 9500 naar 8500 in de emissie, als gevolg van elektra, gas en vervoer. Op zich een mooie ontwikkeling. Is dit een gevolg van provinciaal beleid of is dit eerder toe te schrijven aan een verminderde economische activiteit ten gevolge van corona? Limburg scoort als provincie goed met zon op dak. Door de inperking van de teruglevermonitoren met negatieve energieprijzen op sommige tijdstippen, verhoogde aansluitkosten, zal de animo om nog verder te investeren in nieuwe capaciteit teruglopen. Komt hiermee de doelstelling in gevaar en waar staan we nu in termen van capaciteit? Het laatste blokje, als afsluiting. Vervoer. Onlangs kwam in het nieuws dat Arriva een boete van circa € 1 miljoen moet voldoen voor het achterblijven met hun service. Als we goed zijn geïnformeerd loopt er ook nog een kwestie van een boete die Arriva de Provincie zou moeten opleggen vanwege de vertraging in de elektrificatie van de Maaslijn. We veronderstelden dat beide boetes in samenhang met elkaar met Arriva zouden worden verrekend. Klopt dit? Waarom is dit niet gebeurd? Wat staat ons nog te verwachten als claim van Arriva? Wij als BBB stimuleren net zoals D66 het grensoverschrijdende OV. Reactivering van het traject Weert-Hamont is hierin belangrijk voor ons. Recent was in het nieuws dat Defensie haar oog heeft laten vallen op de reactivering van deze lijn voor het transport van defensiemateriaal vanuit Antwerpen, mogelijk met Europees geld. Ziet het College kans om hierbij aan te haken voor het passagiersvervoer? Eerder dit jaar, de laatste vraag, is er invulling gegeven aan de motie Infra in Control. Inmiddels bereiken ons weer signalen van vertragingen ten gevolge van stikstofbeleid, zoals recentelijk met de N598. Tijd is geld. Zijn we financieel nog steeds in control over lopen we weer tegen een ronde van kostenoverschrijdingen aan? Dank je wel.

De voorzitter: Dank u wel. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Er zijn al heel veel vragen gesteld. Die ga ik niet overdoen. In zijn algemeenheid zou ik een opmerking willen maken over de structuur waarin we de Najaarsnota nu aangeboden krijgen. Die is op zich heel erg overzichtelijk. Het is ook heel fijn dat onze eigen beleidskaders mooi als eerste genoemd worden, van: beste Staten, dit zijn uw kaders. Ik zou het wel heel erg handig vinden, maar ik realiseer me ook dat dit een wensenlijstje is, als er actief gemeld wordt wanneer er afgeweken wordt van ons beleidskader. We horen 'we zitten op streek' of 'we zitten niet op streek', maar er zitten misschien ook soms links of rechts wat puntjes in waar er iets in onze eigen kaders wijzigt. Dan zou het fijn zijn als we dat actief gemeld kunnen krijgen. Ik weet niet of dat kan, maar dat horen we graag. Perspectief voor het landelijk gebied, daar willen wij ook graag even op inzoomen, net zoals een aantal andere collega's hier. U zegt in zijn algemeenheid in deze Najaarsnota ... Waar in deze begroting gesproken wordt over het LPLG, wordt dan ook bedoeld op het LPLG of een nieuw construct dat past bij de nieuwe koers van het kabinet. Ja, daar zouden wij

graag van het College horen wat zij dan als nieuw construct zien, waar wij ons nu even begeven tussen ons eigen LPLG dat wij hier opgesteld en vastgesteld hebben en het nieuwe construct en hoe wij komen van het oude naar het nieuwe. Dan blijf ik heel erg consequent in mijn woordvoering, omdat ik het College meerdere keren heb gevraagd: neem ons nu mee in waar we staan. Wat zijn we dan nu wel aan het doen en wat doen we niet en op basis waarvan? Het geldende kader volgens mij van deze Staten is nog steeds het LPLG, dat wij samen hebben opgesteld. Dus College, ik nodig u uit om ons nog mee te nemen in onze reis van het LPLG naar een nieuw construct, welk nieuw construct dat dan zou mogen zijn, en hoe wij daarin u kaderstellende zaken mee kunnen geven. Dan zon op dak, maar die vraag heeft mijn collega hier zojuist al keurig verwoord, waarvoor dank. Dan heb ik nog ... Ik weet niet of dat een technische vraag is of dat ik ergens misschien informatie gemist heb: een puntje over het Leefbaarheidsfonds. Er staat aangegeven dat de maximale provinciale bijdragen vanuit het Leefbaarheidsfonds worden verlaagd teneinde de kansrijkheid van de regeling te verhogen. Twee vragen: 1, is dat een aanpassing van ons kader? 2, als ik het moet interpreteren, dan is de ... Nee, ik vraag een duiding op dit punt. Laat ik het daar voor de eerste termijn bij houden. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. Ik zal proberen niet te zeer in herhaling te vallen. Wij hebben eigenlijk de indicatoren van de Najaarsnota gezien nadat het besluit genomen is. Dan kloppen de kleuren eigenlijk denk ik wel wat beter dan voordat het besluit genomen is. Als je geld doorschuift; daarmee komt natuurlijk automatisch de indicator op groen, omdat je dan voldoet aan de verwachtingen die na het nemen van het besluit genomen zijn. De vorige sprekers hebben het ook een beetje aangehaald, over wat vage ambities van meer, beter, sneller. Maar dat zijn natuurlijk precies de termen die wij in ons coalitieakkoord hebben opgenomen. Wij zijn er dus eigenlijk wel heel content mee dat het vrijwel een-op-een is overgenomen, dus je kunt ook die doorgaande lijn zien van: wat hebben we afgesproken in het coalitieakkoord? Dat dat dadelijk SMART een invulling moet krijgen, daar zijn we het ook met de vorige vragenstellers eens. Dat was natuurlijk de gedachte achter de vragen die ze gesteld hebben. Dan nog een paar technische dingetjes die ons zijn opgevallen.

De voorzitter: Momentje, mijnheer Nijskens. Mijnheer Van Est had een vraag.

De heer Van Est (50PLUS): Ik had een vraag aan mijnheer Nijskens. Wij waren niet zo tevreden met die woorden als beter en dergelijke. U zegt: het moet straks vertaald worden. Dan is mijn vraag: straks wanneer? Iedere nota zie ik het vooruitgeschoven worden. We zijn nog niet zover. We moeten nog even wat langer wachten. Eigenlijk hoeven we pas in 2027 de resultaten te bereiken. Nou, dan is het College alweer weg. Wanneer zegt u: het moet SMART geformuleerd zijn. Mogen we dan zeggen dat we in de Voorjaarsnota de zaken echt SMART hebben?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Dat zou een prima streven zin. Als het College daarop kan reageren, of dat haalbaar is bij de Voorjaarsnota, dan zijn we het er helemaal mee eens. Maar we kunnen denk ik al een begin maken bij de begrotingsbehandeling die in november voorstaat. Ik zie een ...

De voorzitter: Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, misschien even als vervolg daarop; dit is natuurlijk een beetje een verlengde op de discussie rondom de indicatoren die we onlangs gehad hebben. Daar zit natuurlijk

een concretisering in, hè? Je kunt kwalitatief een discussie voeren of je vindt dat het percentage groenblauwe dooradering een goede indicator is voor het verbeteren van de bescherming van leefgebieden voor dieren, maar het wordt wel geconcretiseerd. We hebben de vorige Voorjaarsnota met elkaar besloten dat bij de komende Voorjaarsnota dat proces afgerond moet zijn. Dus dat is al bekend. Het is goed om dat in de gaten te houden, die ontwikkeling, maar ik denk dat we ook moeten zorgen dat we dingen niet dubbel doen of ons zorgen maken over processen waarvan we zelf gezegd hebben dat die nog even tijd mogen hebben.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Nijskens, gaat u door.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank voor die vraag.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Bent u dat met me eens, mijnheer Nijskens?

De heer Nijskens (VVD): Daar ben ik het helemaal mee eens. Dat was eigenlijk ook het volgende punt, over de indicatoren. Ja, we hebben dat in verschillende gremia al gehad, in de vorige commissievergadering, maar ook in de Controlecommissie. Dat is natuurlijk nog een zoektocht. Er zijn veel indicatoren beschikbaar waar we uit kunnen putten die niet direct opgenomen hoeven te worden in een Najaarsnota of in een begroting. Precies die ... Zo'n indicator kun je inderdaad ook vertalen: wat voor waarde heeft hij? De indicator moet natuurlijk kloppen. Vandaar ook dat ik er geen voorstander van ben dat wij zelf monitoringssystemen gaan bouwen, maar dat we juist van de beschikbare monitoringssystemen gebruikmaken, gewoon omdat die gegevens betrouwbaarder zijn. Er komt een vraag.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol had een vraag?

Mevrouw Van der Pol (BBB): Bent u het dan wel met mij eens dat het monitoren van het land- en tuinbouwareaal moet gebeuren uiteindelijk om een vinger aan de pols te houden in de ontwikkeling qua voedselproductie?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Die laatste zin; ik weet niet of dat per se nodig is. De eerste zin, daar ben ik het wel helemaal mee eens. De voedselproductie is dan toch weer een keuze van de ondernemer. Niet iedere vierkante meter landbouwgrond wordt daadwerkelijk voor voedselproductie gebruikt. Dat is toch iets diverser dan alleen voedsel. Je kunt natuurlijk wel ... Je zou ... Maar dan begeef je je toch een beetje op glad ijs. Je hebt een indicator van het CBS die in is gevuld en je hebt iets, een idee, van ontwikkelingen die plaatsvinden. En dan met name ontwikkelingen die je als Provincie zelf op gang brengt. Dan bedoel ik bijvoorbeeld: je legt een weg aan, je moet gronden aankopen voor compensatie. Die hectares kun je tellen. Maar in het grote geheel; ja, dat zijn tienden van promilles, denk ik. Daar krijg je geen trend mee zichtbaar, terwijl je met die CBS-gegevens wel een trend zichtbaar krijgt. Dus ja, we moeten het doen, maar ik zou niet een team ambtenaren op pad sturen om iedere dag de kadastragegevens uit te pluizen, of er landbouwgrond verkocht is en of er bestemmingsplannen zijn veranderd, waarbij 20 m² hier en 10 hectare daar veranderd zijn van bestemming. Daar kun je op wachten. Dat hoeft je niet lopende het jaar te doen. Dat is althans mijn mening.

De voorzitter: Oké. Gaat u door, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja. Ja, vorige week hebben we het ook heel veel over die onderuitputting gehad en te hoog gespannen ambities. Ja, dat is eigenlijk gewoon een beetje een cultuur van werken. Ik heb er zelf niet zo'n moeite mee, omdat doorgeschoven bedragen van vorig jaar ook dit jaar weggezet zouden moeten worden. Dus ik ben heel benieuwd – ook daar hebben we procesafspraken over gemaakt – hoe we daarnaar gaan kijken. Dat wachten we graag af. Een aantal partijen had opmerkingen over dat de voortgang stakt. Dan noemt natuurlijk iedereen de stokpaardjes van zijn eigen politieke kleur. Maar de complexiteit van wat het vraagt om daar vooruitgang in te boeken ... Er werd net al aangehaald: leg maar eens een zonnepark aan, aan wat voor voorwaardes je moet voldoen voordat je zover bent ... Dan is het niet alleen ruimtelijk. Je hebt waarschijnlijk subsidiebeschikkingen nodig. Je hebt financiering nodig. Je hebt überhaupt gronden nodig en verkopers die de grond beschikbaar stellen. Dat krijg je niet van hieruit gepland: 'Het moet sneller, College, u bent slecht bezig.' Terwijl in het buitengebied zelf of buiten dit huis iedereen keihard aan het rennen is om ook maar iets gerealiseerd te krijgen.

De voorzitter: Mijnheer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Kijk, dat het complex is, dat klopt, maar ja, we mogen ook complexe vragen aan het College stellen. Maar ik hoor de heer Nijskens ook bijna het hoofd in de schoot leggen, zo van: nou, ach, die doelstelling Kaderrichtlijn Water ... Het staat trouwens ook al min of meer in de Najaarsnota: dat gaan we niet halen. Maar dat kan niet waar zijn.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Nou, ik leg mijn hoofd in niemands schoot, maar de doelstellingen van Kaderrichtlijn Water zijn helder en we spannen ons natuurlijk ten eerste in om die te halen. Dan nog weten we dat we waarschijnlijk niet het laatste watertje aan de laatste indicator kunnen laten voldoen. Zoals u weet: één keer een indicator niet halen en het hele water staat er als onvoldoende. Ik doelde meer op ingrepen en ambities waar veel meer voor nodig is. Voor Kaderrichtlijn Water ... Daar zijn ook wel vergunningen voor nodig, maar veel minder dan bijvoorbeeld bij de aanleg van zonneparken of windmolens, noem het allemaal maar op.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, mevrouw Wesseling had ook een vraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, ik weet niet of ik de heer Nijskens helemaal volg. We stellen samen bepaalde ambities vast. Dan moet vooropstaan dat we die willen bereiken. Als wij daar dan op achter lijken te lopen met een soort van trend van onderbesteding die we terug blijven zien, is dat wel iets zorgelijks. Ook over de Kaderrichtlijn Water hoor ik nu de heer Nijskens zeggen: ja, maar het is ook allemaal heel ingewikkeld. Zouden we dan niet ook aan goed verwachtingsmanagement voor onze burgers moeten doen en bij voorbaat in zo'n beleidskader moeten zeggen: ja, we spannen ons maximaal in, maar we weten nu al dat we maar tot hier kunnen gaan halen, want tot daar acht ik het maar realistisch. Wat ik de heer Nijskens eigenlijk hoor zeggen is: bepaalde doelen die we voor onszelf stellen zijn gewoon niet realistisch, waardoor die onderbesteding heel logisch is. Maar dat vind ik dat dan wel weer zorgelijk. Begrijp ik de heer Nijskens op die manier goed?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Deels. Deels. Er zit natuurlijk ook een consequentie achter. Als wij op voorhand zeggen we halen de doelen niet, dan krijgen we natuurlijk het vingertje vanuit Europa: u

heeft zich niet voldoende ingespannen, omdat u wist dat u het niet ging halen. Vandaar dat ik ook zei: we moeten ons optimaal inzetten om de doelen wel te halen. Of het dan lukt, dat is pas een gevolg. Het klinkt misschien flauw, maar dat kan wel heel ingrijpend qua hoe het valt zijn. Persoonlijk denk ik dat het water alleen maar schoner wordt. We hebben de normen verlaagd. Het blijft erbij dat de laatste indicator op groen moet staan voordat het hele water groen is. Dat blijft altijd naar mijn gevoel een lastige. Als iedereen alleen een diploma kreeg als hij overal een 10 haalde en ook nog voor ieder proefwerk een 10 had gehaald, dan had niemand in Nederland een diploma gekregen en dan had ook niemand een rijbewijs. In dat beeld zie ik ook de Kaderrichtlijn Water. Dan nog een paar losse dingen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, toch een vervolgvraag. Dan heeft de heer Nijskens het dus specifiek over die Kaderrichtlijn Water. Ik kan me er ergens nog wel in vinden dat het onhaalbaar kan zijn om die doelen te halen, maar dan denk ik dat wij realistisch verwachtingsmanagement verschuldigd zijn aan de Limburgers ook. Maar de algemene trend van onderbesteding is natuurlijk veel breder dan alleen die Kaderrichtlijn Water. Waarom hebben we dan geen realistische ambities gesteld in eerste instantie volgens de heer Nijskens als het allemaal zo logisch is dat we die gestelde doelen niet gaan halen?

De voorzitter: Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, dank u wel, voorzitter. Dat gaan wij dus nu doen. We hebben nu ... In de Najaarsnota schuiven we al bedragen door naar volgende begrotingsjaren, dus wij passen onze begroting al aan en we stellen onze ambities al bij met wat we dit jaar wel gaan halen, terwijl in het verleden al die niet-gehaalde ambities in de jaarrekening kwamen. Dan was er hier altijd discussie: o, er is € 110 miljoen over. Terwijl wat we nu doen ... Wij passen nu al de begroting aan, dus hebben we in de jaarrekening dadelijk dat geld dat nu doorgeschoven wordt per definitie niet over. Wat u zegt over de ambities; daar zit ... Ik wilde daar alleen een kleine nuancering aangeven: hoe goed je de dingen ook bedoelt, dan nog zit je met een buitenwereld die niet altijd een boodschap aan ons heeft, aan het halen van onze ambities. Die hebben eigen ambities. Die proberen ze wel via provinciale richtlijnen te realiseren, maar dat kun je niet op voorhand plannen. Als je dan op voorhand zegt we halen die 100 hectare zonnepark niet, dat komt pas in 2030, dan denken ze buiten dit huis: o, ze vinden het helemaal niet belangrijk. Dus er zit ook iets politieks achter door ambities hoog genoeg en vroeg genoeg te stellen om juist buiten de zaak op gang te krijgen. Dat is gewoon een samenspraak.

De voorzitter: Mijnheer Nijskens, kunt u een beetje afronden? Het lijkt inderdaad een hele discussie tussen u en de rest van de commissie te worden. Mevrouw Waajen, u heeft een andere vraag? Niet meer over ditzelfde thema? Daar vallen we langzaam in herhaling. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ik heb één vraag aan mevrouw Wesseling, als dat mag, voorzitter. U heeft het heel sterk over verwachtingsmanagement naar onze bewoners. Mijn vraag is welke rol u ziet voor politieke partijen om aan realistisch verwachtingsmanagement te doen.

De voorzitter: Ik vind dat een hele interessante vraag, mevrouw Waajen, maar dat is een vrij generieke vraag in relatie tot het thema wat nu ... Als u daar even twee zinnen ... Dan denk ik dat we toch moeten doorgaan met de eerste termijn. Nee. Ik stel voor dat we het inderdaad hierbij laten. Ik word aan alle kanten terecht gecorrigeerd.

Mevrouw Wesseling (D66): Mag ik hier dan wel kort op reageren, omdat de vraag al gesteld is?

De voorzitter: Mevrouw Waajen mag niet interrumperen op mevrouw Wesseling, dus laten we deze discussie nu afronden. Dat kan dadelijk onder de lunch nog een hele leuk worden. Mijnheer Nijskens, gaat u afronden? Wilt u de microfoon aanzetten?

De heer Nijskens (VVD): De mobiliteitsportefeuille zit nog bij mijn collega. Ik zal dan één korte vraag nog stellen. Dat gaat over ...

De voorzitter: Even voor de helderheid: we hebben één woordvoerder. Bij interrupties mogen ook anderen wat zeggen, maar de woordvoering, dat doet één persoon.

De heer Nijskens (VVD): Hoeveel tijd heb ik nog?

De voorzitter: U heeft nog anderhalve minuut max.

De heer Nijskens (VVD): O, anderhalve minuut. Dan zal ik even een korte vraag stellen over bodemvitalisering. Er is ook al een vraag aan de overkant over gesteld. Mijn vraag is eigenlijk heel concreet wat de omvang van het programma is en dan qua oppervlakte, qua soort bodems en qua aantal projecten. Vrij kort. Dan: werkgevers zijn benaderd ... Dat gaat dan over de mobiliteitsvraag. Ik krijg het hier voorgeschoteld. Werkgevers zijn benaderd over hoe zij het mobiliteitsgedrag van hun werknemers gaan beïnvloeden. Zijn daar al uitkomsten van? Als iemand een interruptie doet, krijg ik extra tijd. Dat is ook goed. Dan: fietsverbinding station Roermond-Roerstreek. De aanleg loopt vertraging op, omdat men wacht op uitsluitel vanuit België vanwege de relatie met de IJzeren Rijn. Dat is net ook al aangehaald. Wanneer kunnen we dat uitsluitel verwachten? Dat is ook een mooie vraag. Dan een haalbaarheidsonderzoek van de fietsbrug van Roermond-Leudal. Dat is langs de spoorbrug Roermond-Buggenum. Het is in de tijd naar achteren geschoven, omdat men wacht op de haalbaarheidsonderzoeken. Is daar ook al zicht op?

De voorzitter: U rond nu af.

De heer Nijskens (VVD): Ik rond nu af. Even kijken. Dan rond ik nu af. Dan bewaar ik de rest voor de tweede termijn.

De voorzitter: Oké. Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMURG): Ja, voorzitter. Na de metaforische beschouwingen, fantastische beschouwingen van de heer Nijskens, ben ik blij dat ik nu zelf ook aan de beurt ben. Ik heb in ieder geval het financiële deel in de vorige commissie ESA uitvoerig behandeld. Ik was € 3,4 miljoen kwijt. Ik kwam niet tot de totaalstelling van € 90,75 miljoen als het ging om overboekingsvoorstellen/doorschrijvingen. Ik had al daarstraks begrepen dat we daar een antwoord op kregen en dat er inderdaad wat hiaten in zaten. Ja, daar ben ik blij mee, want dan klopt mijn berekening ook weer. Dat is prima. Ja, we zien dus echt de rode draad, dat die doorschuiving vooral in het beleidskader Perspectief voor het landelijk gebied zit. Wat betreft het nieuwe construct; daar heeft mevrouw Waajen al genoeg over gezegd. Dat sla ik even over. Waterveiligheid en de Maas, dat heb ik de vorige keer ook al benoemd. We zien wel groen licht, bij factor kwaliteit en bij tijd, maar er staat ook duidelijk in dat er bij een aantal projecten sprake is van vertraging van de planuitwerking. We blijven daar toch zorgen over houden. Misschien dat het College dit keer onze zorgen weg kan nemen. De vorige keer is dat niet helemaal gelukt. Nieuwe energie en leefmilieu. Als je kijkt naar de tabellen over de bekende CO₂-uitstoot, dan zie je dat dat significant is gedaald ten opzichte van 2021.

Maar dan is het jammer dat we geen getallen hebben over 2023, want daar waren we natuurlijk nieuwsgierig naar. Dat geldt natuurlijk ook voor heel veel andere indicatoren in die hoek, maar ook op andere beleidsterreinen. Dus ja, jammer dat we die getallen nog niet hebben. Daar moeten we eigenlijk toch wel dichterbij kunnen gaan zitten, vind ik. Volgens mij heb ik dat hier al meer gehoord. Zeker in het kader van informatie- en datagestuurde werken vinden wij dat belangrijk. Dus we hebben daar een beetje het gevoel bij dat we niet alle gegevens eigenlijk bij de hand hebben, ook niet over het laatste jaar, voorafgaande jaar. Nou, kleinschalige opwek, daar zijn we in ieder geval goed op stoom. Daar zijn we blij mee. Het blijft allemaal jammer dat dat niet mee blijft tellen in het RES-bod, want dat is wel heel belangrijk. Volgens mij heeft mevrouw Van der Pol het ook al gezegd: zijn die inwoners nog wel gemotiveerd zoals het nu gaat? Er wordt gewerkt aan de geluidsreductieplafonds, dat staat er, voor provinciale wegen en regionale industrieterreinen. De vraag die wij hebben, wellicht een technische vraag, is of dat nou harde getallen zijn of dat het zogenaamde sturingsplafonds zijn. Een ander zorgpunt gaat over het aantal betaalbare woningen ten opzichte van het totaal gerealiseerde aantal woningen. Dat is in Noord-Limburg ver onder de maat. Daar hebben we zorgen over. Dat percentage is zelfs fors gedaald, van 59% in 2021 naar 51,8% het jaar daarop. Dat valt ons op en dat zien we dus ook bij de deelscore voorzieningen. Dat gaat om een flink aantal plattelandskernen waarschijnlijk. We vragen het College dat flink onder de aandacht te houden en zijn ook benieuwd hoe dat in 2023 zit. Dan gaan we even naar Bereikbare steden en dorpen. Voor wat betreft verkeersslachtoffers/ongevallen is in 2023 ... Daar hebben we dan wel de gegevens van. Het aantal is weer terug op het niveau van 2019 voor corona. Dus ook daar is er nog werk aan de winkel. Wat we ook willen vragen is hoe die verhoudingen zijn tussen provinciale wegen, autosnelwegen en de rest van het onderliggend wegennet. Dat kan ik hier niet goed uit halen. Dalvrij Limburg. Gratis OV. Kinderen tussen 12 en 18 jaar kunnen voor € 50 reizen. Dat soort zaken vinden we natuurlijk geweldig. We zijn ook benieuwd naar de effecten op welzijn, op sociaal ... Ja, hoe gaan mensen daarmee om? Wat hebben ze er voor voordeel bij? Ja, alle uitwerkingen, daar zijn we benieuwd naar. Het is niet alleen maar vervoer, maar er is zoveel meer. Dat zien we graag eens een keer voor ons, hoe zich dat manifesteert. Het is nu nog te vroeg natuurlijk. Ja, dan hebben we natuurlijk de motie Infra in Control gehad. Een aantal projecten is onder controle gebracht. Dat geeft wel comfort, maar we kijken ook wel met een kritische blik, met een angstige blik, naar mogelijke andere projecten uit het IPML. Maar goed, het IPML wordt natuurlijk de komende maand uitvoerig behandeld. Ik denk dat dat een mooi moment is om het er daar over te hebben. Gelukkig hebben we er nu vijf minuten voor en niet drie, voor deze belangrijke onderdelen. Ik denk dat ik het voor deze termijn in ieder geval daar wel voor kan ... Ja, dat ik het hierbij kan laten. Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Mijnheer Beckers.

De heer Beckers (JA21): Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, ik had een hele casus over de indicatoren, maar daar is al zoveel over gezegd dat ik dat even laat schieten. Ja. We lezen in de Najaarsnota dat het College samen met de RES-regio Zuid-Limburg werkt aan een actieprogramma voor nieuwe grootschalige opweklocaties met innovatieve manieren van meervoudig ruimtegebruik. Zou het College dat verder kunnen toelichten? Wat wordt precies bedoeld met meervoudig ruimtegebruik in deze? De Staten heeft dit jaar een motie van JA21 aangenomen om vast te houden aan de uitsluitingsgebieden van windmolens. Daar komt ook nog eens het 'nee, tenzij'-principe bij van zon op land. We zijn benieuwd hoe het College dit gaat invullen. Verder zijn we verheugd dat de Gedeputeerde voortgang maakt op de dossiers rondom SMR's, zoals JA21 dat leest bij de uitvoering van onze motie 3020. We zijn ... We zien uit naar de voortgangsrapportage van de simulaties in Q1 2025 en zijn zeer benieuwd naar een locatieonderzoek. Ten slotte willen we graag weten of de Gedeputeerde of het College bekend is met de Nuclear Academy en of onze Provincie op dit moment hier gebruik van maakt om kennis op te bouwen binnen onze organisatie. Verder zijn we benieuwd of

de RES-regio's momenteel iets doen met SMR's en of dit in de toekomst op de planning staat. Daar laat ik het bij, voorzitter.

De voorzitter: Oké. Dank u wel. De PVV is nog steeds afwezig, maar dat zij dan zo. Dan gaan wij nu naar de beantwoording in de eerste termijn door het College. Zoals gezegd heeft het College gezamenlijk daar 38 minuten voor. U mag met meerdere woordvoerders of met meerdere leden van deze commissies interrupties doen. U mag niet het totale aantal interrupties overschrijden. Ik zou ook willen voorstellen om als er nog technische vragen bij u opkomen naar aanleiding van de beantwoording – het loopt toch een beetje door elkaar – die misschien even te bewaren. Dan kunt u die alsnog schriftelijk indienen. Dan worden die ook meegenomen, zodat we een beetje proberen de beleidsmatige lijnen, die door u zijn aangegeven, nu in de beantwoording mee te nemen en de andere zaken, zoals gezegd, meld ze wel. Maar u kunt ze ook nog achteraf gewoon schriftelijk voorleggen. Dan worden ze ook nog meegenomen. Wie van het College mag ik het eerst het woord geven? Maar u gaat geen technische antwoorden geven, hebben we net afgesproken. Nou, als het College zich ook primair tot het beleid beperkt en dat kort en krachtig doet, dan zou dat moeten lukken. Ik geef het woord aan de heer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, een heel aantal vragen. Ik denk ook, als ik eerlijk ben, een aantal terechte vragen. Er zijn zelfs vragen waar ik zelf ook mee worstel, moet ik jullie eerlijk zeggen. Maar in grote lijn, wat ik elke keer weer proef onder jullie en dat begrijp ik ook, is: wat doen we met de middelen die er beschikbaar zijn? Je hebt de indicatoren die daaraan gekoppeld zijn. Eén grote vraag die ik steeds terug zie komen: we schuiven geld door. Waarom besteden we dat niet? Waarom hebben we ... Eén antwoord op die vraag is dat we gewoon te weinig handjes hebben. Wij kunnen die subsidieregelingen openstellen. Daar kunnen mensen op inschrijven, TBO's of andere organisaties, maar we krijgen het gewoon niet weggezet. Dus het is gewoon een kwestie van handjes die we nodig hebben om de subsidies die we hebben uit te geven. Dat is eigenlijk een antwoord op een aantal vragen die ik gehad heb, van: hoe zit dat met de subsidie? Waarom schuiven we die door? Waarom hebben we geld over? Dat is de vraag. Het antwoord op die vragen is: we zetten het uit. Het geld is ter beschikking. Het ligt niet aan ons, maar aan de terreinbeherende organisaties om die subsidieregelingen die we hebben aan te grijpen om de natuur te verbeteren. Ja, daar lopen we gewoon tegenaan. Dus dat even als generiek antwoord op de vragen van: hoe zit dat met die SPUK's? **Verder is het zo dat ik al eerlijk beloofd heb om jullie inzichtelijk te maken hoe we die gelden hebben, welke gelden we daarvoor inzetten, wat regelingen zijn, wat SPUK's zijn, hoe die in de begroting komen, wie daarvoor verantwoordelijk is. Dat willen we ... Ik heb eigenlijk toegezegd voor 1 november jullie daarover te informeren, dus voordat we daar echt over praten.** Dat is goed onthouden en dat gaan we ook proberen te doen. Daar zijn we druk mee bezig, maar dat is complex als het is. Ik heb al een aantal keer een overleg daarover gehad, om goed aan te geven tussen het LPLG, wat we ooit voor ogen hadden met de cijfers die we daar hadden, dat is ook een vraag die ik gehad heb, de begroting en het geld dat we nu hebben ... Dus dat proberen we inzichtelijk te krijgen en daar komen we bij jullie op terug.

De voorzitter: Mevrouw Schuurung.

Mevrouw Schuurung (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik hoor de Gedeputeerde zeggen: we proberen dat te doen voor 1 november. Het is natuurlijk voor ons wel nuttig om die informatie voor de begrotingsbehandeling te hebben. Dus kunt u dat iets stilliger toezeggen dan dat u dat probeert?

De voorzitter: Gedeputeerde Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, ik heb hier geleerd: als je toezeggingen doet ... Hier wordt door twee man ... Mijn toezegging ... Ik zeg: ja ... Collega's. Maar goed, het gaat erom ... Ik vraag me dan af: hoe compleet ben ik dan voor 1 november? Er zijn ontwikkelingen wat betreft het Rijk, waar andere subsidiemiddelen ter beschikking komen. **Maar ik zal u informeren met de gegevens die ik nu heb voor 1 november. Dat is de toezegging.**

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, voorzitter ...

De voorzitter: Mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Op het moment dat informatie niet beschikbaar is, kunt u dat wellicht ook gewoon aangeven.

Gedeputeerde Faassen: Precies. Helder.

Mevrouw Schuuring (PvdA): In het vervolg daarop – ik weet dat mevrouw Waajen daar net ook melding over maakte – is het misschien ook goed om ons gedurende het jaar een keer mee te nemen in dat tekort aan handjes. Waar zit het hem dan? Wat betekent dat dan? Hoe merken we dat dan? Dat we dat niet alleen via de P&C-cyclus op deze manier terugzien, maar dat we iets meer meegenomen worden in waar de knelpunten dan zitten voor de uitvoering. Ik denk dat dat wel iets is waar de Staten in bredere zin wel interesse in hebben.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dat begrijp ik. Dat gaan we ... Ja, een keer per jaar lijkt me trouwens wat weinig. Dat is natuurlijk het proces dat loopt. **Maar ik ga jullie informeren zodra ik daar duidelijkheid over heb en dat inzichtelijk heb.**

De voorzitter: Oké. Gaat u door.

Gedeputeerde Faassen: Oké. Dan even individueel. Mijnheer Loomans heeft mij gevraagd naar die NNN-gebieden. Ja, dat was me zelf natuurlijk ook al opgevallen toen ik die cijfers zag, van: waar is mijn natuur gebleven? Nou, dat bleek een rekenfout. Die natuur is gerealiseerd, dus buiten is die gerealiseerd, maar die was reeds voor 2013 gerealiseerd en pas naderhand ingeboekt, dus nu zijn ze in de goede jaren ingeboekt, waardoor later het totale aantal naar beneden is gegaan. Dus dat is het antwoord daarop. Wacht, er stond nog wat over de ... Ja. Ja, dus dat is het antwoord daarop. Dan verder de vragen van de PvdA. Daar heb ik iets over gezegd, over die subsidies. Dan over die NNN-gebieden, want dat is inderdaad een goede vraag. Daar worstel ik ook mee. We hebben tot 2027 een opgave, die we zouden moeten voldoen. Als u mij nu vraagt van voorzie je daar problemen?. Ja, daar voorzie ik problemen. Het is een kwestie van grond verwerven. Die moet je kunnen verwerven. Die moet je tegen een redelijke prijs kunnen verwerven. Daar doe we echt ons best voor, om die gebieden in te vullen. Die verplichting hebben we met zijn allen. Of 'verplichting'; ja, dat doel hebben we met zijn allen, om daaraan te werken. Dat doen we. Maar het zit dus vast op grondprijs, beschikbaarheid en ja, dat is een kwestie van tijd en geld. Dus daar ... **Maar ik zal u daar verder voor 1 januari ook over informeren, hoever we daarmee zijn.** Het wegzetten van geld, daar hebben we het over gehad. Ja, de Natuur en Milieu Federatie heeft ons een brief doen toekomen, waardoor we ietwat verrast waren, moet ik ... Tenminste, persoonlijk. Al diegenen die dat mee-ondertekend hebben krijgen subsidies van ons. Daar werken we goed mee samen. Dus we denken: ja, hoezo de oproep? Wij zijn daarmee bezig. Sterker nog, er is een motie geweest van mevrouw Van der Pol over deze groenblauwe dooradering en hoe we daarmee omgaan. As we speak zijn we daarmee bezig, hoe we dat gaan invullen. Daar komen we bij u op terug. We zijn bezig met een nieuwe subsidieregulering. De andere is

1 oktober afgelopen. Ik heb zelfs gisteren nog een overleg gehad over hoe we verdergaan met Agroforestry, de landschapselementen en de voedselbossen. Daar komen we op terug. Daar zijn we mee bezig: waar gaan we geld aan besteden en waar gaan we het op inzetten? Daarvan is een onderdeel die groenblauwe dooradering en die landschapselementen. Dus wij zullen door middel van de motie die ingediend is antwoord gaan geven ook op de vragen van de Natuur en Milieu Federatie. Ja, nieuwe versie LPLG. Is al bekend wat het vervolg gaat worden? Ja, dat is ook een beetje in de sterren kijken, maar daar denken we natuurlijk over na. Het LPLG hebben we hier vastgesteld, het 1.0. Het andere; we waren op weg om het tweede deel te schrijven, maar daar zat een verplichting aan qua tijd. De verplichting qua tijd is weg. Er zijn een aantal doelen waar we op doorgeschreven hebben, maar **ook daar zullen we u voor 1 november over informeren, hoe de stand van zaken is.** Dan is er een vraag van D66 over de indicatoren. Ja, dat is een beetje ... Hoe moet ik dat zeggen? Die vraag heeft meerdere antwoorden. We hebben meerdere indicatoren waar we aan werken. Het is er niet één. Als we kijken naar bijvoorbeeld de indicator over zoet water en moerasgebieden, de faunasoorten daarin; daar is er sprake van een achteruitgang. Maar als we kijken naar de trends over algemene diersoorten in Limburg, daar hebben we juist een stijgende lijn. Dus je kunt dat niet in een indicator vangen. Dat zijn er meerdere. Dus je zou alle indicatoren bij elkaar moeten optellen om dan een indicatie te krijgen. Je kunt niet met één indicatie zeggen dat het slechter wordt. Verder is er daar de vraag over die SPUK's, als er minder geld is, hoe de natuur daar verbeterd wordt. Ja, zoals gezegd, dat is volgens mij een misvatting. Er is geld, maar het is een kwestie van het geld kunnen besteden. Dat geld blijven we uitgeven. Er is een SPUK Natuur 1, fase 1. Er komt nog een fase 2. Dus daar werken we constant aan door. Het is volgens mij niet zo dat dat op dit moment stagneert. We zullen in de toekomst nog gaan kijken hoe we met het agrarisch natuurbeheer dat eraan zit te komen – dat is ook een aantal keren gevraagd – naar de toekomst toe ... Wat er op ons afkomt. Daar hebben we gewoon nog geen zekerheid in. Dat moeten we afwachten. Volgend jaar is ... Volgende week is de begrotingsbehandeling binnen LVVN in de Tweede Kamer. We zijn erg benieuwd wat daaruit komt, hoe daar bedragen eventueel verdeeld worden en wat daar het gevolg van kan zijn. Dat heeft een directe uitwerking op ons als Provincie, want wij zijn natuurlijk voor een gedeelte afhankelijk van de middelen die wij van het Rijk krijgen om hier te besteden. Dan hebt u gevraagd naar die middelen van de RPMP, dus over legalisering van die PAS-melders, waar wij dus € 10 miljoen gevraagd hebben en waar we een gedeelte terug hebben moeten ... **Dat is een technisch verhaal. Ik wil u voorstellen dat ik u daar schriftelijk op antwoord.** Het verhaal is goed uit te leggen en als je het leest snap je het ook, maar ... Is dit grappig? Nou, nee, weet je? Wij hebben daar als Provincie onze nek uitgestoken om iets te bereiken voor die PAS-melders, maar het bleek gewoon in de termijn die daarvoor werd gesteld niet mogelijk om handtekeningen op te halen, dat je een definitieve aanvraag had. Maar dat is een beetje een technisch verhaal. Het is goed uit te leggen, maar laat ons dat schriftelijk doen. Ja?

De voorzitter: Mevrouw Schuurung. Mevrouw Wesseling, sorry. Kunt u leven met die toezegging van de Gedeputeerde, dat hij dat schriftelijk afdoet?

Mevrouw Wesseling (D66): Nee, eigenlijk niet helemaal. Ik lees dus in die bijlage van de Miljoenennota van LVVN: 'We hebben een meevaller op onze begroting van € 10 miljoen, die wij terugkrijgen van de Provincie Limburg omdat hun regeling niet voldeed aan de vereisten die we hebben gesteld.' Terwijl we volgens mij dit geld hartstikke hard nodig hebben. We zijn daar best wel van geschrokken. Volgens mij is het goed om die politieke discussie daarover ook hier in deze commissie te voeren. Dus schriftelijk een nadere toelichting, dat is prima, maar volgens mij moeten we het ook juist hier in de commissie daarover hebben, omdat het niet zomaar een technische vraag is, maar een behoorlijk ingrijpende stelling van die LVVN-begroting.

De voorzitter: Ja, misschien is het een optie dat als de schriftelijke beantwoording er ligt, het u uiteraard vrijstaat om het dan hier te agenderen in de commissie. Dan kunnen we er dan inhoudelijk verder op doorpraten. Of is er hier ook een relatie met uw rondvraag? Ja, maar we gaan geen interrupties op interrupties meer toestaan.

Gedeputeerde Faassen: Even één antwoord, voorzitter, als het mag. Er is – dat dacht ik net ook, ik krijg het net doorgegeven – een mededeling portefeuillehouder hierover. Dus het is ook niet echt een politieke discussie. Het is een subsidieregeling, waarbij we een aanvraag hebben gedaan. Die hebben we niet gekregen. We hebben geld terug moeten boeken. Dus die heeft ook nooit in onze balans of in de stukken gestaan. We hebben een mededeling portefeuillehouder ... Dat dacht ik net ook. Ik krijg hier de bevestiging. Ik heb daar een mededeling over gedaan. Daar zit eigenlijk dat antwoord dat ik u wilde geven.

De voorzitter: Dan is het misschien toch verstandig dat u dat eerst even nakijkt voordat we hier een inhoudelijke discussie over voeren. Mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, de Gedeputeerde had het net over de PAS-melders. Er is gisteren een bericht verschenen dat een Rijkssubsidie naar ROCKWOOL gaat in Roermond voor de reductie van ammoniakuitstoot. Die ammoniakemissiereductie, waar gaat die naartoe? Blijft die gedeeltelijk in het gebied om bijvoorbeeld PAS-melders te faciliteren of gaat die volledig naar het Rijk, om het zomaar te zeggen?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, ik ga niet over de stikstofruimte van ROCKWOOL, maar het antwoord is in feite dat alle stikstofruimte op dit moment naar het Rijk gaat. Maar daar kunnen we misschien, als het mag, voorzitter, vanmiddag in de rondvraag, als we het toch over de PAS-melders en de vragen... Dat we dat daaraan koppelen. Of willen we dat nu hier doen?

De voorzitter: Nou ja, even voor de scherpste, een rondvraag is: er wordt een vraag gesteld en u geeft een antwoord. Het is niet de bedoeling om daar vanmiddag met de commissie een discussie over te gaan voeren.

Gedeputeerde Faassen: Nee, maar goed, voor zover ik weet ... Ik heb het vanmorgen ... Sorry. Voor zover ik het weet – ik heb het vanmorgen ook in de krant gelezen – gaat dat gewoon naar de staat. Dan zal blijken of dat binnen Aerius zoveel gevolgen heeft dat dat ook iets wil zeggen voor de emissie-uitstoters die wij hebben.

De voorzitter: Misschien is het ook handig **om dat in de schriftelijke beantwoording dan mee te nemen**. Ik kan me voorstellen dat als je dat vanochtend voor het eerst hoort, dat je daar nu geen antwoord op hebt. Ja? Gaat u door.

Gedeputeerde Faassen: Ja. Groenblauwe dooradering, daar heeft mevrouw Boven een vraag over gesteld. Volgens mij hebben we die ook technisch gesteld, als ik dat goed gezien heb. Maar goed ... Ja, maar dat is eigenlijk dezelfde vraag. Dat is eigenlijk hetzelfde antwoord. Die 10% waar we naar streven, dat staat in dat antwoord.

De voorzitter: Mevrouw Boven, klopt dat?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, ik weet niet meer precies wat ik allemaal gevraagd heb, maar ...

Gedeputeerde Faassen: Oké. Nou, goed, het antwoord is in feite: we streven naar 10%.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Precies. Maar dat staat niet in de ... Dat staat hier niet. Er staat alleen maar dat het landelijke streven is 10% en er staat niet dat wij dat vinden. Maar u zegt: wij vinden dat ook.

Gedeputeerde Faassen: Ja en dat moet in 2050 ... Ja, dat is afhankelijk van hoeveel Rijksmiddelen we daar ook voor krijgen of we dat gaan halen. Dat is eigenlijk een terugkerend ... Dan hebben we ANLb, belangrijk voor de boerenlandvogels. Ja, daar zijn er een aantal externe factoren waar we afhankelijk van zijn, met name de predatoren die we hebben. Eigenlijk het antwoord was daarop, wij zeggen: we hebben een verslechtering van de boerenlandvogels. Maar de conclusie eigenlijk die we trekken is: als we niets gedaan hadden was de situatie nog slechter geweest. Ik weet dat dat misschien niet zo'n goed antwoord is, maar dat is wel feitelijk zoals het is, om de maatregelen die we dus al getroffen hebben... Dat de achteruitgang niet erger is dan dat hij nu is. Verder is het zo dat we gaan kijken ... Sorry?

De voorzitter: Mevrouw Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ik begrijp de reactie van de Gedeputeerde, maar tegelijkertijd zit ik te kijken naar de grafiek over de trend in de faunasoorten en zie ik dat die met name juist in de landbouwgebieden afneemt of in ieder geval niet toeneemt de laatste jaren. Dus ik denk dat het niet alleen een kwestie is van hoeveel geld is er beschikbaar voor ANLb?, maar dat we ook – daar wil ik in ieder geval het College toe oproepen – moeten nadenken over hoe we dat dan kennelijk inzetten.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Dat is een goede vraag. Daar weet ik het antwoord gewoon niet op, of wij daarover gaan, hoe we het inzetten. Wij proberen natuurlijk de middelen die we voor dit soort dingen hebben zo effectief mogelijk in te zetten. Dat lijkt me logisch, maar op de vraag hoe we die dan inzetten of hoe we dat effectiever kunnen doen, kan ik op dit moment gewoon geen antwoord geven. Dat weet ik gewoon niet. **Daar kan ik op terugkomen**, maar dat weet ik gewoon niet.

De voorzitter: Oké. Dan **neemt u dat ook mee in de schriftelijke beantwoording** dan. Mijnheer Nijenhuis.

De heer Nijenhuis (BBB): Ja, ik had een vraag richting mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren.

De voorzitter: Nee, dat mag niet. Ja, ik ben terecht gecorrigeerd. We gaan niet interruptie op interruptie doen. Dat doen we niet. Ja.

Gedeputeerde Faassen: Goed, dan wilde ik nog over NNN ...

De voorzitter: Gaat u door, mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja. Ja, tot slot is er een vraag gekomen over de toename van de faunaschade, van de BBB, een vraag. Ja, met name die toename in de faunaschade is een gevolg van de hogere kosten van de teelten. We geven ook meer uit omdat gewassen gewoon duurder geworden zijn. Ja, dan was er nog een vraag over het LPLG. Daar heb ik antwoord op gegeven. Dus wat mij betreft voor dit moment...

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): De vraag bestond uit ... Die was tweeledig. Hoe ontwikkelt dit zich? Dus worden de gewassen nog duurder en neemt de schade toe? En wat gaat GS doen om dit beheersbaar te houden? Dat was de letterlijke vraag.

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Nou, GS geeft met de subsidies die ze krijgen van BIJ12, afrasteringen en andere soorten om faunaschade te voorkomen ... Daarmee kun je de subsidies aanvragen om gewasbescherming te voorkomen. Verder de vraag die u stelde: hoe is het verloop van die faunaschade? Ja, dat kun je opzoeken. Er is per diersoort een rapportage die we hebben in de jaarrapportage van de faunabeheereenheid, die dat samenstellen, dus dat is gewoon op te vragen. **Dat kunnen we u ook doorsturen. Sorry?**

Mevrouw Van der Pol (BBB): Nogmaals, laten we dit gewoon dus gaan uiteindelijk? Er wordt geen poging ondernomen bijvoorbeeld ... Ja, preventieschade, hoe gaan we die ganzen dan van het land afhouden? Dat vraag ik mij af. Doen we nog wat eraan om die € 680.000 over twee jaar niet € 1,5 miljoen te laten worden? Wat gaan we doen? Of gaan we gewoon zitten te kijken?

De voorzitter: Mijnheer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Nou, zoals gezegd, we kunnen aan schadepreventie doen. Dan zijn we gebonden aan landelijke regels natuurlijk. Je ziet dat in Noord-Holland waar de ganzenschade het grootste is; ja, daar hebben ze volgens mij predatoren uitgezet om de ganzen op te eten. Ja, dat is natuurlijk ook een manier. Maar dat is natuurlijk de vraag: hoe is het landelijke beleid daarop? Dat is iets wat landelijk geregeld is binnen IPO en via BIJ12, maar in eerste instantie is dat dus via subsidies, om überhaupt schade te voorkomen. Goed, dat waren wat mij betreft, voorzitter, de antwoorden die ik kon geven.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. Ik moest even opletten. Ik ga het even op onderwerp doen, want er zijn heel veel vragen ook over dezelfde onderwerpen gesteld voor wat betreft mijn portefeuille. Dan begin ik even bij het onderwerp waterkwaliteit, Kaderrichtlijn Water, aanvalsplan Waterkwaliteit. Daar zijn vragen over gesteld door mijnheer Loomans, mevrouw Schuur, mevrouw Wesseling, de heer Van Est, de heer Sol en mevrouw Boven, dus ik ga proberen dat even in samenhang te beantwoorden. Om even te beginnen met die van mijnheer Loomans, die begon over de drinkwaterbeschikbaarheid. Dan wou ik wel even ... Ik hoorde u zeggen: er zijn op dit moment al drinkwaterpunten waar geen water meer kan worden ingewonnen. Dat klopt niet. Er zijn geen drinkwaterpunten waar je geen water meer kan innemen voor wat betreft het grondwater waar het te maken heeft met bestrijdingsmiddelen of nitraat. Misschien dat u bedoelt dat het wel zo is dat een aantal dagen per jaar het wel voorkomt dat het innamepunt van WML ten aanzien van Maaswater

weleens stilligt, maar het is niet zo – in ieder geval naar de informatie die ik heb en ik heb het nog even nagevraagd – dat er putten gewoon niet meer gebruikt kunnen worden. Het is wel zo dat water dat uit putten komt in toenemende mate gezuiverd moet worden, maar het is niet zo dat wij op dit moment zo'n grote problemen hebben met ons drinkwater dat putten niet meer gebruikt kunnen worden. Specifiek wat wij doen ook om de drinkwaterbeschikbaarheid in Limburg te borgen ... Je ziet, in heel Nederland wordt dat naar de toekomst een probleem, waarbij Limburg wel nog uiteindelijk de minst problematische provincie is van alle provincies. Maar dat wil niet zeggen dat WML daar niet voldoende aan werkt. Dus men is al een heel aantal decennia geleden gestart bijvoorbeeld met het innemen van oppervlaktewater. Er wordt water ook in Duitsland ingekocht door WML. WML heeft ons nu verzocht – dat ga ik binnenkort met de directeur-bestuurder van WML bespreken – om ook samen een actieprogramma vast te stellen, gewoon specifiek tussen Provincie en WML zelf om te borgen dat ook richting 2030, maar ook daarna, de goede acties in gang worden gezet, zodat het voldoende drinkwater dat we nu nog hebben ook in de toekomst zo blijft. Dan iets over specifiek ook de Kaderrichtlijn Water, allerlei indicatoren die er daarvoor zijn. Laat ik beginnen te zeggen: we hebben in Nederland, letterlijk, niet figuurlijk, ongeveer 100.000 doelen voor de Kaderrichtlijn Water in Nederland, als we dat van alle Provincies bij elkaar optellen. Daarvan staan er op dit moment 80.000 op groen. Dus even overall toch qua beeld: aan 80.000 van die 100.000 indicatoren voldoen we gewoon op dit moment al. Het gaat om die laatste 20.000 doelen landelijk gezien waar we aan moeten voldoen. Ik heb volgens mij ook al eerder een keer in deze commissie tegen u gezegd: ja, het zal niet voor alle doelen misschien haalbaar zijn in 2027, maar wij spannen ons daar wel maximaal voor in. We staan daar alleen niet zelf voor aan de lat. We zijn daar natuurlijk ook in belangrijke mate afhankelijk van wat het Rijk op dat gebied gaat doen, of men bijvoorbeeld nog met generiek beleid komt. Hoe gaat het eruitzien met de mestwetgeving? Ik heb zelf twee weken geleden voor het eerst met de nieuwe minister op dit onderwerp, minister Madlener, gesproken. Hij heeft zelf ook in diezelfde week het eerste commissiedebat Waterkwaliteit of commissiedebat Water gehad. Hij heeft daar wat inzicht gegeven in hoe hij daarin staat. Nou, ik was in ieder geval blij dat ook hij de noodzaak voor het halen van de doelen uitsprak. Dus in die zin verandert dat weinig aan de koers die door de vorige minister op dat dossier is ingezet. Maar ja, wij zijn dus wel afhankelijk van een aantal variabelen die op dit moment nog niet ingevuld zijn landelijk. Maar dat wil niet zeggen dat wij zelf niks doen. We hebben bijvoorbeeld onlangs zelf gekeken: ja, als we het dan hebben over die laatste doelen die we nog moeten halen, welke zijn dan het meest kansrijk en waar bereik je het meeste mee voor 2027 om het snelste grote stappen te kunnen zetten? Bijvoorbeeld de indirecte lozingen, onlangs heel uitgebreid nog in het nieuws geweest, wat dat doet met onze waterkwaliteit. We hebben nu ook met gemeenten besproken: kun je niet per gemeente een top 10 of een top 20 van de grootste of gevaarlijkste indirecte lozingen in beeld brengen en daarmee beginnen? Misschien is het niet haalbaar, want als je meteen zegt 'ik moet alles in één keer doen', dan is de opgave zo groot dat het lijkt alsof het niet haalbaar is, maar als je nou gewoon op die manier begint met elkaar ... Dat hebben we ook afgesproken. Gemeenten hebben daar ook in hun werkprogramma nu voor het eerst op ons aanraden budget voor vrijgemaakt, om daar volgend jaar ook echt actief op te kunnen sturen zelf. Wij gaan hun daar een stukje ondersteuning bieden vanuit dat aanvalsplan Waterkwaliteit. Dus dat zijn zo wat acties die wij gaan inzetten en ook al deels ingezet hebben. Maar **als u dat prettig vindt, dan houden wij u uiteraard proactief op de hoogte van de stand van zaken van het aanvalsplan Waterkwaliteit.** Ik denk dat we dat misschien **sowieso twee keer per jaar** best wel kunnen doen, maar sowieso, als er nieuws te melden is doen wij dat proactief. Specifiek mevrouw Boven vroeg ook nog naar...

De voorzitter: Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Voordat we misschien inderdaad heel specifiek gaan worden: ik denk dat het inderdaad goed is om ons af en toe daar separaat van op de hoogte te houden, want ik merk dat het in ieder geval voor mij af en toe best ingewikkeld is om aan de ene kant te zien dat er duidelijk urgentie gevoeld wordt bij de Provincie ... We zien ook de extra inzet. We hebben het er ook regelmatig natuurlijk al over gehad, richting het actieplan Water, dat die deadline eraan komt. Maar aan de andere kant is er toch nog wel een grote zorg dat aan de ene kant de waterkwaliteit misschien niet snel genoeg op orde gebracht kan worden, maar ook aan de andere kant dat wij natuurlijk ook als Provincie goed moeten aan kunnen tonen dat we ons voor het uiterste hebben ingespannen om die doelen te halen en dat alleen een rapportage via de P&C-cyclus daar wellicht toch iets te oppervlakkig voor is. Als we dan zien 'hé, we lezen allemaal zorgen, maar het staat allemaal op groen'; dan voelt dat toch een beetje vreemd als we zoveel extra werk moeten doen de komende jaren nog. Maar als de Gedeputeerde inderdaad denkt dat dat via een andere informatiemanager wellicht wat dichterbij elkaar gebracht zou worden, zou ik daar een groot voorstander van zijn.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Er loopt op dit moment een gesprek ook tussen regio en Rijk. Er is een concepttussenevaluatie. Die is op initiatief van het Rijk opgesteld, van: waar staan we met de doelen van de Kaderrichtlijn Water en waar moeten we onze inspanningen maximaal op richten in die laatste periode van de Kaderrichtlijn Water? Die wordt – even uit mijn hoofd – in november – want we hebben nu een 80%-versie besproken twee weken geleden – of december nog een keer in het bestuurlijk overleg Kaderrichtlijn Water besproken. Volgens mij begin van het jaar, dus laat ik zeggen in januari, gaan wij daar ook afspraken over maken. **Ik zeg u toe dat we u in ieder geval in Q1 2025 – dat zal hopelijk meer naar het begin van Q1 toegaan dan naar het einde daarvan – een keer uitgebreid informeren over: hoe gaan die laatste drie jaar van de periode Kaderrichtlijn Water eruitzien en wat zijn daarover de afspraken?** Dat zeg ik u toe. Even kijken. Dan had ik nog over waterkwaliteit de vraag ook van mevrouw Boven openstaan over de DHZ-middelen, hoe het zit met de besteding daarvan, dat daar ook veel budget wordt doorgeschoven, althans, zo lijkt het. Dat heeft er mee te maken, los van dat er überhaupt na het opstellen van de Najaarsnota nog een aantal aanvragen zijn ingediend, in ieder geval twee aanvragen die samen € 5 ton zijn ... Maar dat zijn niet de grote klappers, want de grote klapper gaat zitten in de aanvraag van Waterschap Limburg, met wie we nu op dit moment nog in gesprek zijn om te komen tot een definitieve aanvraag. Maar even orde omvang: het concept zat om en nabij de € 12 miljoen voor de aanvraag van het waterschap. Dus je ziet ook dat als die aanvraag dadelijk definitief is – dat is of eind dit jaar of direct begin volgend jaar – je ineens ook een heel groot deel van het budget dan ook meteen hebt weggezet. Ik hoop dat dit ook antwoord is op uw vraag en dat dit de zorgen in ieder geval deels wegneemt. Dan het onderwerp waterveiligheid. Daar zijn ook door mevrouw Schuurin, mevrouw Boven en door LOKAAL-LIMBURG een aantal vragen over gesteld. Je ziet inderdaad dat bij een aantal projecten daar enige vertraging is opgelopen in de verdere planuitwerking. Maar als je kijkt bijvoorbeeld naar het project Oeffelt, dan hebben we lang discussie gehad over een bijdrage, omdat er daar opeens een enorme stijging ook weer in de kosten was, even uit mijn hoofd van ongeveer € 8,5 miljoen, waarbij het Rijk daarvan het grootste deel op zich heeft genomen en ook dat project inmiddels weer vooruit kan. Bij Baarlo-Hout-Blerick, waar vorig jaar ook al een kleine vertraging in zat, zetten we nu juist grote stappen op het gebied van de kwaliteit die we in het gebied willen hebben, waar we volgens mij volgende maand weer een stuurgroep over hebben. Als ik het heb over Arcen, dan hebben we twee weken geleden samen met de minister de realisatieovereenkomst ondertekend. Dus je ziet wel dat het af en toe op kleine onderdeeljes stopt, maar over het algemeen genomen liggen we daar gewoon wel goed op

schema. Maar dat kan er wel soms toe leiden dat je dan net budgetten even moet overhevelen naar het volgende jaar. Dus dat is ook wat u ziet in de Najaarsnota.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMURG): Ja, dank u voor het geruiststellen, zullen we maar zeggen. Je hebt natuurlijk ... U noemt de factor kwaliteit. Spreek je dan over de kwaliteit van het waterveiligen of de beeldkwaliteit? Of beiden? Werk met werk maken bedoel ik eigenlijk met beeldkwaliteit.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, als Provincie dragen wij bij aan een hoop waterveiligheidsprojecten vanuit ruimtelijke kwaliteit. Dus uiteindelijk, de provinciale middelen worden ook overal besteed om te zorgen dat landschappelijk gezien en ruimtelijk gezien een plus wordt bewerkstelligd in het gebied. Dat gaat dan niet zozeer om de kwaliteit van een kering bijvoorbeeld, dus de technische kwaliteit. Dat is juist waar ook het waterschap voor aan de lat staat. Mevrouw Boven vroeg ook nog naar de € 8 miljoen voor de SPUK Beekdalen ... Dat is de SPUK ... Ja, dat staat er een beetje cryptisch in, maar dat is de naam van de SPUK die betrekking heeft op WRL, waar we onlangs de voortgangsrapportage van besproken hadden. Toen zeiden we al dat door personeelsgebrek bijvoorbeeld de subsidieregeling voor de maatregelen een half jaar vertraagd was. Nou, dat is bijvoorbeeld budget wat dan nu wordt doorgeschoven. Dat is eigenlijk de SPUK, de Rijksbijdrage voor het programma WRL, waar we het onlangs in deze commissie heel uitgebreid over hebben gehad, waar die vertraging vandaan kwam. Even kijken. Dan had ik op het onderwerp leefbaarheid en wonen de vraag van mevrouw Waajen over de maximale bedragen van het Leefbaarheidsfonds. Dat hebben we inderdaad in de oplegnotitie bij de Najaarsnota even expliciet gemeld. U vroeg: is dat een aanpassing van ons kader? Nee. Het antwoord is: nee. In het kader staat: je mag maximaal zoveel per initiatief doen. Dus wij blijven binnen de maxima die uw Staten daarvoor heeft meegegeven. Wat is nou de reden voor ons geweest om die maximumbedragen bij te stellen? Dat hebben we eigenlijk gedaan na uitvoerig overleg ook met het veld. We hebben een netwerk van ambassadeurs. Daar zitten wethouders in. Daar zitten maatschappelijke organisaties in. Speeltuinwerk Nederland, IVN. Noem maar op. Allerlei organisaties die daarin met ons mee willen denken. Ook marktpartijen. Bijvoorbeeld Bouwend Nederland zit daar ook in. Retailorganisaties. Eigenlijk zijn we met hen tot de conclusie gekomen: als je het hebt over die drie categorieën van het Leefbaarheidsfonds, dan is die grootste categorie, waar je maximaal tot € 2 miljoen mag gaan, keer 31 gemeenten ... Wij merkten gewoon ... Dat gaven die wethouders ook eerlijk toe: ja, iedereen gaat een lijstje van 2 miljoen maken. Dat zou ik ook doen als ik wethouder was. Dus je bent heel veel teleurstelling aan het organiseren, omdat je weet: je gaat niet 31 x € 2 miljoen hebben. Dus de gemeenten zeiden zelf eigenlijk: stel die verwachtingen nou bij en breng dat terug naar € 1 miljoen. Dat hebben we ook gedaan. Als het gaat om gemeenschapsaccommodaties is het eigenlijk een beetje een voorzetting van de oude regio. Daar kon je tot € 1 ton krijgen. We hebben dat nu bijgesteld naar € 120.000. Dat vinden we ook verantwoord, gelet op gestegen bouwkosten in de afgelopen paar jaar. Maar we willen eigenlijk niet boven de € 125.000 uit gaan, omdat initiatiefnemers dan ook een accountantsverklaring nodig hebben, die vaak ook weer ettelijke tienduizenden euro's kosten. Dus juist ook vanuit het punt van regeldruk, maak het ze makkelijk, wat uw eigen partij ook regelmatig inbrengt, hebben wij gezegd: houd het nou onder die grens, tot maximaal € 120.000. Voor die kleinste groep initiatieven, daar konden we tot 20.000 gaan, maar zeiden eigenlijk al die organisaties: alsjeblieft, ga niet ons zoveel geld overmaken. Dat hebben we helemaal niet nodig. Dat vinden we zelf ook een veel te groot risico, als we ongeorganiseerd zijn. Vaak heb je voor dat soort initiatieven aan € 5.000 meer dan genoeg.

Dus dat is de reden dat we dat hebben teruggebracht. Tot slot over dat onderwerp: LOKAAL-LIMBURG vroeg naar de betaalbaarheid van wonen. Ik kon even niet direct achterhalen waar u die cijfers vandaan had, maar laat ik zeggen: in algemene zin hebben we afgesproken dat binnen de Woondealperiode gemeenten voor een nieuwbouwopgave twee derde betaalbaar en 30% sociaal moeten bouwen. Dus het kan zeker zo zijn dat dat in sommige jaarschijven minder is dan die twee derde. Dat hoeft niet elk jaar zo te zijn. Maar dat betekent ook voor die regio dat je je opgave voor de jaren daarna een stukje groter hebt gemaakt, omdat je gemiddeld onder dat gemiddelde zit wat je moet halen. Dus uiteindelijk ontslaat dat die gemeenten en regio's niet ervan dat je aan het einde van de streep wel gewoon dat percentage moet halen.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMBURG): Ja, dat was op ... Dank u, voorzitter. Dat was op bladzijde 148 van de pdf-versie. De daling in Noord-Limburg, dat was eigenlijk het zorgenkindje. Daar ging het eigenlijk vooral om, van 59% naar 51,8%. Ik weet niet of dat per jaar dan gerelateerd wordt of dat het cumulatief is, maar in ieder geval, het viel mij op dat in Noord-Limburg het aantal betaalbare woningen drastisch minder is dan in andere delen van Limburg. Dat geldt ook voor – dat is er min of meer aan gekoppeld – de voorzieningen. Dus dat is echt wel iets wat ons zorgen baart.

De voorzitter: Mijnheer Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, het gaat inderdaad niet om het percentage woningen in de totale woningvoorraad. Het gaat over de toevoegingen die er in dat jaar zijn gedaan en hoeveel van dat jaar zijn er dan in de categorie betaalbaar gedaan? Zo moet u die tabellen lezen. In sommige jaren zijn dat er meer, in andere jaren minder. Als je in één jaar bijvoorbeeld een groot studentenhuusvestigingscomplex of een groot sociale-woningencomplex bouwt, dan kan dat juist een uitschieter naar boven geven. Maar gemiddeld genomen moet het na de Woondealperiode uitkomen op die percentages. Dan had ik nog een vraag over het NPRD vanuit de heer Wolters Gregório, over de procesmiddelen en waar die aan besteed worden. Ja, eigenlijk worden uw Staten nu, via de Najaarsnota, dat voorgelegd, dat wij die middelen vrij gaan maken. Waar wordt dat dan aan besteed? Ja, bijvoorbeeld aan een onderzoek naar de economische impact van de mogelijke komst van bijvoorbeeld, om maar iets te noemen, F-35's op De Peel. Wat zou dat voor impact hebben op bijvoorbeeld de paardenhouderij en de agrarische sector in Noord-Limburg? Dat zijn onderzoeken die we uit die procesmiddelen doen. We verwachten, gelet op de omvang en de looptijd van dat programma, dat we wel vaker van dat soort vragen gaan krijgen. Dat is waar we die procesmiddelen voor inzetten. Dan heb ik tot slot alleen nog wat vragen over het onderwerp bodem en bodemkwaliteit. Laat ik zeggen, er zijn **heel veel ook een beetje technische vragen over gesteld. Ik kan ze nu allemaal gaan beantwoorden, maar ik denk dat we daar gewoon even schriftelijk op terugkomen**, want anders voert dat voor nu denk ik veel te ver in detail. Maar in ieder geval, in algemene zin gaan we komend jaar aan de slag met juist het operationaliseren van de samenwerking met de HAS, die we daarvoor een subsidie gaan verstrekken, en juist ook het operationaliseren van de drie pilots die we willen gaan draaien. De heer Nijskens vroeg nog: hoeveel zijn dat er? Dat zijn er dus drie. Dan is die vraag vast beantwoord. Dat is eigenlijk waar we komend jaar vooral de inspanningen op gaan zetten.

De voorzitter: Dank u wel. Dan geef ik het woord aan de heer Kuntzelaers. Het College zit nu op 22 van de 38 minuten.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nou, dat is prachtig.

De voorzitter: Dan ben ik heel coulant geweest met het tellen van al die interrupties.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Waarvoor wij u zeer erkentelijk zijn, voorzitter. Ik heb het prachtige voorrecht om ook de antwoorden van mijn zeer gewaardeerde collega Van Caldenberg aan u te mogen overbrengen, omdat hij bij staatssecretaris Tuinman op dit moment bivaakkeert om het beste voor onze Provincie te regelen. Dat brengt mij dan ook meteen bij vragen die gaan over CO₂-uitstoot. Enerzijds gaat dat over – dat zijn de vragen van de heer Loomans – vragen die energie-industriegerelateerd zijn en anders natuurlijk ook wegen- of mobiliteitsgerelateerd. De doelstelling daarvoor is ... U vroeg: waarom zijn die niet opgenomen of staan die niet in de stukken, de doelstellingen die we hebben op dat gebied? Daar heb ik eigenlijk een prachtig antwoord voor gekregen, maar als de heer Loomans daar meteen de verdieping in wil gaan, dan kan dat natuurlijk.

De voorzitter: Volgens mij moest mijnheer Kuntzelaers eerst nog het antwoord geven, maar ... Mijnheer Loomans.

De heer Loomans (Horizon): In de tekst staan doelstellingen aangegeven voor 2030. Er is een grafiekje gegeven met leuke informatie langs de x- en de y-assen, maar op basis daarvan kan ik nu niet bepalen of we nu wel of niet op lijn zijn om de doelstelling voor 2030 te halen. Zo bedoel ik het eigenlijk. **Zou dus in de grafiek aangegeven kunnen worden waar we naartoe op weg zijn, tenminste, willen zijn.**

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, uiteraard. Dat soort zaken kun je opnemen in een grafiek. Het lijkt me ook geen enkel bezwaar om dat soort doelen op te nemen. Het is misschien een hartenkreet, voorzitter, die ik had nadat ik alle woordvoeringen van de Staten gehoord had, om technische verbeteringen aan de Najaarsnota of een begroting gewoon in de Controlemissie met elkaar te proberen te verhandelen. Ik hoorde ook mooie tips and tricks van de heer Van Est, maar die passen wat mij betreft minder in een politieke setting van een debat als vandaag en meer in een verbetering van het document. Maar uw advies wordt van harte meegenomen. We zullen kijken naar hoe we dat kunnen verwerken. In relatie daartoe stelde u misschien ... Ja, de verbinding tussen uitstoot en verduurzaming en ook het deel rondom vervoer en mobiliteit. U benoemde de fietspaden en hoe het daarmee stond. We hebben een mooie discussie gehad over duurzame en circulaire plannen rondom onze wegen. Het goede nieuws is dat u volgende week ongeveer de mededeling portefeuillehouder tegemoet mag zien, waarin de nieuwe onderzoeken over het duurzaam en circulair wegenbeheer zijn verwerkt. Er is echt een positieve trend zichtbaar. Misschien zal u dat niet verbazen, maar de berekeningen rondom de fietspaden, die konden een stuk goedkoper en die zijn dat ook, dus dat leidt ook tot een daadwerkelijke verbeteringsstap als het gaat over: hoeveel middelen heb je nog nodig om te komen tot die doelstelling van 2030, van niet-behapbaar naar behapbaar? Het zou weleens een stuk dichterbij kunnen zijn gekomen. Laat ik dit dan als een soort van teaser voor volgende week hier als beantwoording geven. Goed. Dan de netcongestie, voor heel velen van jullie op heel veel verschillende fronten natuurlijk een vraag. Dagelijks zijn er contacten rondom netcongestie vanuit dit huis, met met name het Rijk, met TenneT, bijvoorbeeld over het projectbesluit Graetheide. Dan kijk ik ook even naar mevrouw Schuur, die daar nog specifiek een vraag over stelde. Komende vrijdag, 18 oktober, is er nog een aparte infosessie over grote energie-infrastructuurprojecten. Misschien dat daar ook wat meer de diepte in gegaan wordt en dat de antwoorden wat meer diepte kunnen krijgen. D66 stelde diezelfde vraag eigenlijk: wat is nou die impact van die netcongestie op het bedrijfsleven? Misschien met Mosa Meat de afgelopen week natuurlijk als het grote voorbeeld. Ja, er wordt continu heel hard gewerkt om te zorgen dat we die netcongestie hier in de Provincie zo goed mogelijk oppakken. Van de ene kant bijvoorbeeld via het Limburgs Energie Akkoord. Daar worden

dagelijks of in ieder geval wekelijks sessies gehouden om te kijken naar oplossingen. Het andere is bijvoorbeeld de cluster-6-aanpak, die specifiek meer over de grotere industrie gaat. Ja, daar wordt heel hard aan gewerkt, maar het feit dat we in heel Nederland met deze dilemma's geconfronteerd worden, maakt dat Limburg daarin ook geen uitzondering is. Er wordt heel hard aan gewerkt. Ik kan u wel stiekem verklappen dat ik heel veel last heb van de extra handjes die aangetrokken worden door TenneT op dit moment en andere grote werkzaamheden aan het energienet op het gebied van infrastructuur. Waar haal je monteurs vandaan? Nou, bij de Nederlandse Spoorwegen, bij Arriva. Wat we zien is dat de nieuwe budgetten die beschikbaar zijn om netcongestie op te lossen inderdaad leiden tot een versnelling aan die kant om te komen tot een oplossing, maar het creëert ook meteen dilemma's aan andere kanten, want ja, een monteur kun je maar één keer inzetten natuurlijk en de vraag is: aan welk groot maatschappelijk project? Dan gaan we verder naar een aantal vragen die D66 stelde over verkeersveiligheid en duurzame voertuigen. U stelde de vraag: we zien nu maar 3% in de cijfers staan van duurzame voertuigen. Hoe zorgen we dat er gestimuleerd wordt dat we een grotere hoeveelheid duurzame verplaatsingen op de weg krijgen? Nou, ik denk dat de grootste bijdrage die we als Provincie leveren in de energielaadinfrastructuur zit, dus daar waar energielaadpalen gestimuleerd moeten worden. Daar hebben we echt een rol, samen met Brabant, om te zorgen dat het aantrekkelijk is om een duurzaam voertuig te hebben en ook daarmee op elke plek toegang te hebben tot de juiste laadinfrastructuur. Dat is één van onze grote taken als het gaat over het verduurzamen van de totale vloot, denk ik.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja, even een korte verduidelijkende vraag. Die 3% duidde nog op cijfers uit 2022. Ik leid nu een beetje uit dit antwoord van het College af dat we vooruitgang boeken, maar niet per se dat die 3% achterhaald is. Begrijp ik dat goed of ...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ik denk dat dat een vraag is die we bij heel veel indicatoren zien. Natuurlijk, je ziet altijd dat data achterlopen bij de actualiteit van dit moment. Je hebt data uit 2021, 2022 waar je het mee moet doen. 2023 en 2024 is al op zijn einde aan het raken. Ja, we zien vooruitgang als het gaat over duurzame voertuigen, maar de harde cijfers; ik denk dat het goed is dat we, als we die al voorradig hebben van de jaren daarna, die met u delen. Maar dat is geen garantie dat we die uit 2023 al beschikbaar hebben. **Maar als er nieuwe cijfers zijn, deel ik die zo snel mogelijk met u.** Vragen over verkeersveiligheid. Ja, we zien de stijgende toename ... Stijgende toename, dat is dubbelop. Het gaat heel rap met het aantal slachtoffers als het gaat over verkeersveiligheid. Dat is een bloedserieuze zaak. Er zijn wel een aantal redenen voor te noemen, die we zien als primaire bron waarom er slachtoffers zijn. Het gebruik van een mobiele telefoon in het vervoer, met name ook in de auto en op de fiets, leidt echt wel tot dilemma's. Bijvoorbeeld op de fiets is het stijgend gebruik door senioren van de elektrische fiets ook een zorgpunt. Aan de ene kant fantastisch natuurlijk dat meer mensen ervoor kiezen om in beweging te zijn en onderweg te zijn, maar aan de andere kant, als je bijvoorbeeld geen helm gebruikt, is er ook een groter risico op slachtofferschap. Daar wordt aan gewerkt. We werken bijvoorbeeld met Doortrappen en andere programma's om daarin verandering aan te brengen. De Verkeersactieve school. U benoemde: is een stijging ... Wat beoogt u daarmee? Op dit moment doet 92% van de scholen mee. Dus ik ben blij met iedere stijging, maar hoe dichter we naar de 100% gaan, hoe beter. We weten nu in ieder geval dat er zes extra scholen zich daar nog bij voegen. Het gaat dus fantastisch als het gaat over de deelname aan de Verkeersactieve school. Dan een hele serie uitermate technische vragen van de heer Van Est, waarvoor de complimenten.

De voorzitter: Maar van technische vragen is afgesproken dat die schriftelijk beantwoord worden.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja. Bijvoorbeeld bij de gedragsbeïnvloedingscijfers, daar komen we op terug bij de presentatie van het IPML, deel 9, om maar wat te noemen. We proberen dus niet alles in een mededeling portefeuillehouder te stoppen, maar juist bij de juiste infosessies de juiste informatie met u te delen in de komende maand. Dan de vragen die velen van u stelden. Dat ging over Dalvrij Limburg en de Bikker-gelden rondom mobiliteit. Ja, Dalvrij Limburg is op dit moment druk bezig om uitgerold te worden, maar we merken met name bureaucratische hobbels in dit geheel, namelijk: we zoeken met gemeenten naar een manier om te komen aan de gegevens van degenen die in aanmerking komen. Ja, ik zie al mensen die voormalig wethouder zijn vriendelijk knikken. Bijvoorbeeld privacy is een heel ingewikkeld onderwerp, omdat je als externe partij niet zomaar de verwerker mag zijn van al die gegevens. De verzuchtingen die daarbij horen, die zijn ook mij uit het hart gegrepen, maar we zijn dus drukdoende om in ieder geval met drie grote gemeenten te zorgen dat we een fast track organiseren, om te zorgen dat we die dilemma's op het gebied van privacy, op het gebied van organisatie, op het gebied van aanvragen zo snel mogelijk klaar hebben. Ik hoop dat we in Q1 dan ook gewoon kunnen starten met het uitleveren van de eerste documenten. Kijk.

De voorzitter: Mijnheer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Ja, voorzitter, dat had ik ook begrepen, maar in deze Najaarsnota boeken we de baten en lasten. Mijn vraag was specifiek, gezien de problematiek die u schetst: gaan we dat dit jaar nog uitgeven of gaan we dat straks ook weer overhevelen? U zegt dat we het in Q1 gaan uitrollen. Dan denk ik: waarom schrijft u het nu hier in de Najaarsnota op? Dat had u ook kunnen doorschuiven meteen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dan kom ik toch in het complexere beeld dat rond ... Die Najaarsnota stelden we op een x-aantal weken geleden, dus de spanning tussen wanneer we aan de uitgaven komen en wanneer niet, dat is de vraag. Kun je in december bijvoorbeeld al de afslag maken van 'oké, dit gaan we doen' en dan alvast met betalingen starten of niet? Dat zijn allemaal vragen die we nog met elkaar moeten beantwoorden. **U krijgt een mededeling portefeuillehouder specifiek over Dalvrij Limburg in de komende weken.**

De voorzitter: Mevrouw Jetten.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Ja, dank u wel, voorzitter. U zegt, u gaat Dalvrij Limburg met drie gemeenten, grote gemeenten...

Gedeputeerde Kuntzelaers: Fast track. Ja.

Mevrouw Jetten (GroenLinks): Kunt u zeggen welke drie gemeenten dat zijn?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Zodra we dat definitief hebben zullen we dat uiteraard in een mededeling portefeuillehouder met u delen. Maar het lijkt me nu niet gepast, ook omdat die gemeenten zelf natuurlijk gezamenlijk met ons moeten kunnen communiceren ... Dus dat is niet voor een commissievergadering ... We hopen natuurlijk dat alle andere gemeenten zo snel mogelijk volgen. Indien ze mee wensen te doen in de fast track is er daar ruimte voor.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dank u, voorzitter. Ja, eventjes in aansluiting op wat de heer Van Est ook zei: ik hoor eigenlijk als het om die Bikker-gelden gaat ook weer het thema onderbesteding om de hoek kijken, dat we geen kans zien om het dit jaar uit te geven, waar het voor bedoeld is. Zit er een tijdslimiet aan die Bikker-gelden? Als je het in 2024 niet uitgeeft, moet je het dan terugbetalen? Of, liever niet, maar kun je het wel overhevelen?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter. We hebben de ruimte om de Bikker-gelden in te zetten naar eigen inzicht. Zoals in de woordvoering van de BBB ook al terecht gezegd werd toen het ging over de afrekening bijvoorbeeld van de boetes met Arriva, probeer je natuurlijk met alle producten die je opgelijnd hebt staan te komen tot een goede verdeling van de middelen. Daarin kun je schuiven met welke producten bijvoorbeeld je in 2024 afrekent en welke in 2025 en 2026. Als je dat slim doet, dan houd je geen geld over van de Bikker-gelden en dan profiteren de Limburgers optimaal van die extra gelden die we hebben voor het OV. Dan hopen we natuurlijk dat er geen extra bezuinigingsrondes vanuit Den Haag naar ons toe komen als het gaat over het openbaar vervoer, want ook dat is nog een spannende, die zich de komende weken via de begrotingsbehandeling nog moet verduidelijken.

De voorzitter: Mijnheer Van den Beucken.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMURG): Ja, voorzitter, de vraag die ik nog heb aan de Gedeputeerde is de volgende: er is enige obstructie doordat je als gemeente niet zomaar aan die gegevens mag voelen. Misschien denk ik wel te simpel, maar er zullen toch ook wel behoorlijk wat mensen zijn die zichzelf melden op de een of andere manier om in aanmerking te komen voor die daluren of is dat te simpel?

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ja, we proberen daar juist ook een systeem voor te maken, dat je een portal hebt naar de toekomst toe waar iemand zich kan melden, maar dan moet er aan de andere kant wel iemand zitten die het kan controleren. Dat zijn dus de zaken, die moet je met elkaar organiseren. Die moet je met gemeenten dus ... Daar moet iemand beschikbaar zijn om als je een aanvraag hebt liggen te toetsen of iemand aan die criteria voldoet. Het hoeft geen heel ingewikkeld systeem te zijn, maar om het allemaal op te tuigen, dat duurt in ieder geval langer dan dat ik had gehoopt. Maar er is wel zicht op dat je naar een werkend systeem toe komt.

De voorzitter: Het College heeft nog zes minuten. Mijnheer Van den Beucken, nog eentje?

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMURG): Ja. Een kleine vervolgvraag, of ik het goed begrepen heb. Het is dus veel ingewikkelder dan dat een inwoner zegt: hier, hier zijn mijn jaaropgaves, hier is mijn bankafschrift of iets dergelijks. Ik ben minimalist. Om het zomaar te noemen. Hoe noem je het?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Minima. Behoort tot de minima.

De heer Van den Beucken (LOKAAL-LIMURG): Dus het gaat verder dan dat.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nee, een gemeente moet dan beoordelen of de gegevens die aangeleverd zijn kloppen. Dan kunnen wij het proces in met zijn allen natuurlijk. Iemand moet de toetsing doen. Dat kan alleen een gemeente doen, want die kunnen alleen de contra-expertise doen

van die gegevens. Die hebben wij als Provincie en Arriva niet. Arriva heeft daar ook geen toegang toe. Dus het is wat complexer dan gehoopt, maar we werken aan de oplossing. Die komt ook nog met een mededeling portefeuillehouder naar u toe. Dan ga ik een stukje verder, naar de vragen van GroenLinks, onder andere. Daar werd gevraagd naar de gezondheidsonderzoeken bij Chemelot. Het Rijk heeft inmiddels het RIVM de opdracht gegeven om dat onderzoek te gaan doen. Dan wachten wij vol enthousiasme natuurlijk op de eerste resultaten, zodat we die met elkaar kunnen delen, zodat je ook kunt kijken wat dan uit dat onderzoek beschikbaar komt en of je daar met die conclusies iets verder zult moeten. Dan het ontzorgingsprogramma voor het mkb, waar u naar vroeg...

De voorzitter: Excuus. Momentje. Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, dank u wel. U heeft het over het gezondheidsonderzoek van Chemelot. Aan de noordkant – dat wordt vaak niet als Chemelot meegenomen – daar zit een bedrijf, dat heet CeDo volgens mij. Wordt dat meegenomen in het onderzoek? Ik weet überhaupt niet of dat kan, maar dat zit erg in de buurt en ik kan me voorstellen dat die ook gezondheidsconsequenties heeft, wat zij uitstoten.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Interessante vraag. Ik denk dat we dat even na moeten gaan. Dat zit in de onderzoeksopdracht die het Rijk richting het RIVM heeft gedaan. **Ik laat het even uitzoeken en dan zorgen we dat we u op de hoogte stellen van misschien wel de hele onderzoeksvraag.** Dat maakt het veel makkelijker dan alleen maar één element daaruit met u te delen. Het ontzorgingsprogramma voor het mkb. Daar was ik in de beantwoording. De Tweede Kamer heeft vorige week groen licht gegeven voor de landelijke uitrol van de mkb-duurzaamheidsleningen. Maximaal € 50.000 per mkb'er. U wordt daar eigenlijk nog over geïnformeerd de komende maand via een mededeling portefeuillehouder. Wederom alvast hier het goede nieuws verteld, dan kunt u ernaar uitkijken en in uw inbox gespannen op refresh klikken. De SP. Die vroeg naar de € 1,22 miljoen voor de Omgevingsdienst Zuid-Limburg. De kosten gaan stijgen. Wat is het bedrag dat de gemeenten hier bijleggen? Het betreft hier de provinciale taken binnen de Omgevingsdienst Zuid-Limburg, dus daarvoor staan wij zelf aan de lat. Het antwoord daarop is: het is ons geld.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. In mijn beleving is dit bedrag gereserveerd voor de dekking van een tekort. Dan ga ik ervan uit dat die omgevingsdienst een tekort heeft op alle taken die ze uitvoert, dus niet alleen die van ons. Vandaar mijn vraag, of we ook inzichtelijk hebben welk deel de gemeenten dan in het totale tekort bijdragen.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, deze middelen gaan specifiek over de taken die wij belegd hebben bij de Omgevingsdienst Zuid-Limburg. Daar zijn de tekorten dan ook daadwerkelijk aan ons te relateren. Daar waar het gaat om het robuuster maken van de totale omgevingsdienst; ja, dat is een vraagstuk natuurlijk dat je met zijn allen zult moeten beantwoorden. Ja, goed, dat is een proces dat loopt. We kunnen natuurlijk niet aangeven hoe de gemeenten dat gaan invullen, maar dat je met zijn allen de opgave hebt om daar iets robuusts van te maken, dat is een taak die mijn collega zich zeer bewust is. Ja. Het is altijd fijn om dat te zeggen namens iemand anders. Ik ga dat doen. Er wordt achter me aan gejaagd. De BBB vroeg nog heel specifiek naar een set aan data als het gaat om de landbouw, in het bijzonder daar waar het ging om de gegevens die het CBS aangeeft. Dat zijn wel de cijfers waar wij ook mee werken in principe. Dus ja, dan word je, net zoals bij een aantal andere thema's, altijd geconfronteerd met data die één of twee jaar achterlopen op de huidige realiteit. Dus

dat is waar je dan mee te werken hebt. We kunnen natuurlijk het CBS proberen aan te moedigen om sneller te zijn, maar dat is wel de situatie waarin we nu zitten.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Is het ... Waar wordt de terugkoppeling van die monitoring met PS gedeeld? We monitoren schijnbaar dus wel hoe het gaat met de landbouw, het areaal en alles. Want ja, blijft dat constant, gaat dat achteruit? Wat is de trendontwikkeling? Wordt dat met PS gedeeld of wordt er helemaal niet gemonitord?

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is een goede vraag. Ik denk – dan kijk ik even naar mijn collega – dat aan de ruimtelijke kant, zeker als je de ruimtelijke kaarten maakt van onze Provincie ... Daarin staat wel degelijk ingetekend natuurlijk hoe het met de landbouwgronden staat. Ik durf niet te zeggen of daar ook statistieken uit voortkomen, maar ik denk het wel eigenlijk. Ja, bijvoorbeeld. Het percentage van landgebruik is gewoon via CBS-data inzichtelijk. Per jaarschijf kun je dat gewoon zien. Ook naar de toekomst toe moeten we er goed op letten dat dat voldoende is voor de ruimtevraag. Dat is precies de discussie die we ook hebben in het kader van de ruimtelijke puzzel: hoeveel land voor welke functie heb je nodig in welk gebied?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Hebben we dan ook een ambitie, wat wij denken nodig te hebben of wat we vinden nodig te hebben voor agrarische gronden, om in bepaalde mate nog onze doelen te kunnen bereiken?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dat is een hele goede vraag. Ik heb de LLTB zelf in gesprekken al een aantal keren uitgedaagd ... Je hebt een heel aantal sectoren of ruimteclaims, die hebben heel goed inzichtelijk wat zij denken nodig te hebben als het gaat om bijvoorbeeld energie of als het gaat om natuur. Dan hebben we dat vrij scherp in beeld. Ik heb de landbouwsector via de LLTB al een aantal keren uitgedaagd: als je het bijvoorbeeld hebt over melkveehouderij in Zuid-Limburg... Ik erken ook wat wordt gezegd. We hebben die melkveehouderijen heel hard nodig in Zuid-Limburg of rondom die Maasduinen, maar maak dan eens zelf inzichtelijk... Het wordt vaker gezegd: we zakken door een kritische ondergrens heen. Ik snap dat je dat niet tot drie cijfers achter de komma kunt zeggen, maar wat is dan die kritische ondergrens? Ik moet ook eerlijk bekennen dat daarop het antwoord, ook vanuit de sector, soms schuldig blijft. Dus ik denk: ja, wij kunnen hier vanachter ons bureau verzinnen wat dat zou moeten zijn, maar ik vind ook dat uiteindelijk een sector in staat zou moeten zijn om daar zelf iets over te zeggen. Dat is nou net ook het gesprek van het komende half jaar, met ook de LLTB.

De voorzitter: Oké. Kan het College langzaamaan richting een afronding gaan?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja hoor. Dat kan zeker. Nog een aantal vragen die gesteld werden over Infra in Control, ook door de BBB, maar ook door een aantal andere partijen in dit geheel. Met de aanvullingen die we gedaan hebben op het gebied van Infra in Control zijn we echt op die onderwerpen, die daarin bedoeld stonden, zeker in control. Dus ook waar het bijvoorbeeld gaat over De Hut – De Plank bijvoorbeeld. Voor het deel waar wij voor de aanleg aan de lat staan, hebben we nog steeds het gevoel dat we in control zijn. Hetzelfde geldt ook voor de Wittermer Allee. Dus dat zijn wel onderwerpen die goed lopen. Dan zijn er twee onderwerpen die ... Dat zal geen totale verrassing

zijn. De N280, daar is al een hele tijd aangekondigd: daar komt er een aanpassing op de bruteringsreserve, omdat dat een andere begrotingssystematiek is dan alle andere infraprojecten. Hoe verder dat in de tijd wegloopt, hoe duurder het wordt. Die conclusie kunnen we met zijn allen zonder meer onderschrijven. De andere is ... Dat is geen infraproject in zichzelf, maar dat is de aflevering op de Maaslijn, van de elektrificering. Daarover werd door uw partij ook gevraagd: kunnen die zaken met elkaar gecombineerd worden, bijvoorbeeld het een tegen het ander wegstrepen? Nou, ik kan u wel vertellen dat de afrekening op de Maaslijn van een grootte is die niet helemaal matcht met de boete die wij aan Arriva hebben opgelegd. Dus ja, je probeert natuurlijk alles zo goed mogelijk in de verrekening met elkaar te verhandelen, maar dit volume staat in geen enkele grootte tot elkaar.

De voorzitter: Mijnheer Huizing. Dat is dan de laatste interruptie van de BBB.

De heer Huizing (BBB): Dan zeg ik even niks.

De voorzitter: Goed zo. Mijnheer Kuntzelaers, gaat u door.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Uitstekend. Er werd aan Weert-Hamont nog gerefereerd. Liggen daar kansen om eventueel met de mensen van de Defensie een combinatie te leggen met het personenvervoer? Ja, daar kijken we natuurlijk hard naar, of als er investeringen in een bepaalde railverbinding gedaan worden, je daar een plus kunt genereren. Volgens mij heeft het Rijk destijds een x-miljoen aan aanlegkosten benoemd voor het personenvervoer op Weert-Hamont. De vraag is of de aanpassingen die men doet of zou moeten doen om Defensie daar optimaal gebruik van te laten kunnen maken hetzelfde zijn. Er mag al goederenvervoer natuurlijk over die verbinding heen, dus uitstappen in Weert zou misschien wel een hele heftige exitstrategie voor Defensie zijn. U moet misschien de zaken niet meteen met elkaar verbinden.

De voorzitter: Mijnheer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Dan is dit mijn laatste interruptie inderdaad, naar aanleiding van ook uw laatste antwoord. Ja, zonder op al die details hier in te gaan: er liggen inderdaad begrotingen met, vind ik, fabelachtige getallen om 15 meter spoor te elektrificeren en een perronnetje te realiseren, zeg ik even oneerbiedig. Inderdaad, Defensie wil die lijn gaan gebruiken. Ik weet ook niet precies wat daarvoor nodig is, maar er wordt gemeld dat er geïnvesteerd gaat worden in deze lijn met behulp van Europese gelden. Mijn vraag is eigenlijk – ik ben eigenlijk een beetje op zoek naar een toezegging – of u wilt onderzoeken waar Defensie naar kijkt qua investeringen en of daar inderdaad, zoals dat netjes in ambtelijke termen heet, meekoppelkansen liggen voor het passagiersvervoer. Daar ben ik eigenlijk naar op zoek.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik denk dat het goed is om bij de voortgangsrapportages van IPML, waar Weert-Hamont ook gewoon genoemd wordt, in te gaan op dit soort vragen en dat we ook het antwoord op 'hoe staat het met eventueel activiteiten van Defensie op deze lijn?' daarin meenemen. **Dus mijn toezegging is dat we in de sessie over het IPML u daar een antwoord over in ieder geval de stand van zaken geven.** Voorzitter, volgens mij wil de heer Wolters Gregório ook wat vragen.

De voorzitter: Mijnheer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb de beantwoording gehoord. Mag ik ervan uitgaan dat de Gedeputeerde bedoelt dat we wel meekijken en meedenken over hoe Weert-Hamont, die verbinding, te verbeteren? Maar dat we het niet hebben over de IJzeren Rijn heractiveren voor goederenvervoer.

De voorzitter: Mijnheer Kuntzelaers.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Voorzitter, in dit geval gaat het specifiek over hoe wij kunnen realiseren dat men Antwerpen, Hamont, Weert, Eindhoven lekker met de trein als personenvervoer kan doen. De Provincie is niet actief aan het lobbyen voor een reactivering van de IJzeren Rijn. Dat brengt mij meteen...

De voorzitter: U gaat nu langzaamaan richting een afronding?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Jazeker, een afronding. Dat brengt me bij een vraag over de IJzeren Rijn, maar dan in Roermond en daar moet dan een fietspad overheen komen. Dat project heeft vertraging opgelopen, zo wordt gesteld, omdat we nog toestemming moesten hebben van de Belgische zijde, omdat het aanleggen van een fietspad een inbreuk is op het door Nederland en België gesloten verdrag in 1839 volgens mij ... Ja, toen waren er geen fietsen, maar was er wel een trein. Zij hebben recht op overpad geclaimd destijds. Om een fietspad daar aan te leggen moet de Belgische overheid akkoord geven. Ik heb gesprekken gehad met minister Gilkinet daarover. Die zat in zijn demissionaire fase. Wij moeten dus wachten tot er een kabinet is in België voor een officiële start. Ondertussen zijn wij wel gewoon alvast preventief gestart met voorbereidende werkzaamheden, want wachten op een Belgisch kabinet, dat kan lang duren, heb ik inmiddels geleerd. Dus wij gaan in ieder geval proactief daar de wedstrijd in. Zij hebben in ieder geval wel hun goede wil laten blijken, maar nog niet een definitieve brief gestuurd. Hetzelfde geldt voor het haalbaarheidsonderzoek Roermond-Leudal. Dan kom ik bij mijn beëindiging. Dan hoop ik dat ik ongeveer alle thema's gehad heb. Daar loopt het onderzoek op dit moment wel. Wij hebben een maximale bijdrage van € 3,5 miljoen aan die fietsbrug toegezegd, maar de gemeenten zijn nu aan zet, dus er is geen oploep van kosten als het project wat langer in de tijd wegloopt.

De voorzitter: Oké. Dan ga ik u de vraag voorleggen of u de tweede termijn nu wil doen en dit punt af wil ronden of dat u eerst wil gaan lunchen en dan de tweede termijn wil gaan doen. Wie is er voor lunch? Een beetje onduidelijk. Wie is er voor lunch? Vinger in de lucht. Acht. Een beetje 50/50. Jij bent aan het tellen. Er zijn acht ... Wat zeg je? Nee, dat wordt wel geregeld. U krijgt nog wel een broodje, maar het is even de vraag... Nou, ik laat het ook aan uzelf over. Heeft u nog veel voor de tweede termijn of kunnen we daar vrij snel doorheen? Ja, wat dacht je zelf, ja. Ik stel toch voor dat we eerst gaan lunchen. Dan weten we ook zeker dat de salades niet op zijn en zo. Het is nu 12.25 uur. Dan stel ik voor dat wij om 13.05, 13.10 uur hier terug zijn. Drie kwartier? Oké.

[SCHORSING]

De voorzitter: Goed, ik heropen de vergadering, en dat doen we voor de tweede termijn. Daarin heeft iedereen drie minuten de tijd voor zijn woordvoering, en ik geef als eerst het woord aan de heer Van Est.

De heer Van Est (50PLUS): Dank u wel, voorzitter. Dank, collega's en het College voor de inbreng van de antwoorden. Het naambordje van de voorzitter moet nog veranderd worden. Maar 50PLUS constateert dat steeds meer partijen in deze Staten zich zorgen maken over de voortgang in de

discussies over termen als verbeteren en het te weinig concreet maken van doelen, zoals 50PLUS al had geconstateerd bij de behandeling van het coalitieakkoord. Even kort reagerend op de collega-fracties. Bij de inbreng van de SP vroeg ik mij eigenlijk af wat bedoeld wordt met een was-wordt-rapportage? Ik hoop dat ik dat nog iets duidelijker krijg, want dat is voor mij onduidelijk. Ten aanzien van de inbreng van mevrouw Van der Pol moet ik zeggen dat ik heel goed snap dat het wellicht wachten op de vertraagde informatie van het CBS te laat komt om tijdig bij te sturen. Ik zou het bijna vergelijken met dat je het vervelend vindt dat als aan het eind van de maand je papieren bankafschrift komt, en dat je te veel hebt uitgegeven en niet tijdig hebt bijgestuurd. Bij de inbreng van de VVD hoorde ik dat je de ambities hoog moet stellen en je je best daarvoor moet doen. Mocht het niet helpen, dan heb je toch je best gedaan. 50PLUS denkt dat de burgers, en dan ook de Staten, steeds weer teleurgesteld raken omdat verwachtingen niet worden waargemaakt. Bij de doelenbomen heeft 50PLUS aangegeven dat je een onderscheid moet maken tussen een doelstelling en een doel. De ambities kun je vaststellen in een doelstelling, maar om deze te bereiken moet je SMART de doelen beschrijven. En in de SMART-methodiek staat de R voor realistisch. Dank aan mevrouw Schuurding dat we hebben afgesproken om dit in de Voorjaarsnota beoordeeld te hebben. We zien ernaar uit. Ten aanzien van de antwoorden van de Gedeputeerde, de heer Faassen zegt dat het probleem van de onderbesteding wordt veroorzaakt door het gebrek aan handen. Heeft de heer Faassen het idee dat we deze handjes wel hebben in 2025 voor de bedragen die wij nu gaan doorschuiven? De heer Kuntzelaers stelt de technische opmerkingen richting de grafieken te horen in de Controlemcommissie, maar u weet ook dat burgercommissieleden geen deel uitmaken van de Controlemcommissie. Ik zie uit naar de schriftelijke beantwoordingen van alle andere vragen die schijnbaar als technisch te boek staan. En ik verontschuldig mij, want ik ren nu snel naar een ander overleg, en ik zal het terugluisteren voor de antwoorden. Dank u wel, een fijne vergadering verder.

De voorzitter: Dank aan de heer Van Est. Dan ga ik met de klok mee naar mevrouw Boven van de Partij voor de Dieren. Dit is technisch gezien tegen de klok in, maar om elke schijn van partijdigheid te vermijden, doen we toch even de onlogische volgorde. Goed?

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik had hem alweer uitgezet. Goed, nou, ik ga behoorlijk aansluiten bij mijn voorganger, alleen met een iets andere insteek, denk ik toch. We hebben het gehad over de doelstellingen, of daar geen concretere antwoorden op kunnen komen, want ten opzichte van 100 is 0,0001 ook een verbetering. En ik hoor vanuit de reactie van GS dat er in feite verwezen wordt naar de Controlemcommissie, dan wel dat er wordt gezegd dat er nog veel meer indicatoren te verzinnen zijn. En weet u, het College heeft altijd meer informatie als dat wij hebben. En op het moment dat je dus op zoek moet naar die achterliggende informatie, dan heb je dus altijd een achterstand als Provinciale Staten. En ik vind dan ook dat jullie dat niet naar de Controlemcommissie kunnen terugleggen om die indicatoren te bedenken. Want die indicatoren gaan over heb ik dat bereikt wat ik wilde bereiken, en die indicator zegt wat over de invulling waarmee je dat gaat doen. En wij weten die invulling niet. Wij weten niet wat jullie aan maatregelen en aan acties nemen, en daar moet die indicator over gaan. Dus ik wil toch heel graag een beroep doen op het College om aan te geven hoe zij de doelstellingen gaan concretiseren en daar indicatoren bij gaan aangeven. En dan wil ik ook reageren op het punt van de BBB, want je hebt volgens mij verschillende indicatoren. Je hebt algemene indicatoren over hoe het areaal van de landbouw zich ontwikkelt. Daar geeft het CBS denk ik heel veel informatie over. Maar waar wij naar op zoek zijn, denk ik, is het antwoord op de vraag wat onze inspanningen, de inspanningen van het College, voor resultaat hebben opgeleverd.

De voorzitter: Er is een interruptie voor u van mevrouw Schuurding van de Partij van de Arbeid, daarom onderbreek ik u kort. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb inderdaad even een aanvullende vraag. Want op zich begrijp ik de wens om de juiste informatie te hebben om de voortgang goed te kunnen volgen. Alleen, wat ik even lastig vind is inderdaad wat de discussie dan precies is en waar die plaats dient te vinden? Want we hebben natuurlijk bij de vorige Voorjaarsnota de indicatoren vastgesteld. Daar is in een traject uitgesproken dat die worden ingevuld en geconcretiseerd, dat indicatorenplan en de voortgang daarvan, en de invulling met data daarvan, is kortgeleden besproken in de Controlemcommissie. Dat is daar ook toegezegd dat we daar feedback konden geven op de inhoud van de indicatoren et cetera. En als ik het goed begrijp dan probeert u eigenlijk die discussie verder te trekken of opnieuw te voeren, alleen dan in deze commissie. Dus ik heb nou niet het idee dat het College het zomaar verwijst naar de Controlemcommissie. Ik heb het idee dat we het daar in de Controlemcommissie al over gehad hebben. Dus ik probeer ook een beetje te voorkomen dat we namelijk in die discussie blijven hangen. Want uiteindelijk, om die indicatoren concreet in te vullen, moeten we ze ook niet steeds blijven veranderen of nieuwe indicatoren toe blijven voegen. Dus ik denk dat het wel goed is om even scherp te stellen wat we dan precies willen doen met die indicatoren.

De voorzitter: En deze suggestie moet u dan horen met een vraagteken aan het einde.

Mevrouw Schuuring (PvdA): De verhelderde vraag is dan dus inderdaad waar mevrouw Boven precies naar op zoek is rondom die indicatoren. Want ik denk niet dat dat iets is wat we ook zomaar alleen terug kunnen leggen bij het College, namelijk dat we dan goed helder moeten formuleren wat we precies willen.

De voorzitter: Mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, ik begon met dat de doelstellingen concreet moeten worden. Dat heeft niks met indicatoren te maken. Dus daar ging het me in eerste instantie over. En als je niet weet wat de doelstelling precies is, dan weet je ook niet of de indicator die je benoemd hebt ook past bij de doelstelling die je hebt benoemd.

De voorzitter: Ja, goed, voorzitter, ik ...

De voorzitter: Een vervolgvraag van mevrouw Schuuring.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Nee, dit is meer een conclusie dat ik daar een andere mening over heb.

De voorzitter: Dank voor het delen. Dan gaan we terug naar mevrouw Boven.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Maar ik was met het punt klaar, dus, ja.

De voorzitter: Was u ook klaar met uw inbreng voor deze ...

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ja, volgens mij wel.

De voorzitter: Dat is altijd even lastig. Wilt u nog heel even herpakken of is dit zo voldoende? Ja? Dan ga ik verder naar de fractie van GroenLinks. En ik zie de hand van de heer Sol naar het microfoontje gaan, dus ik neem aan dat ik hem het woord mag geven.

De heer Sol (GroenLinks): Dank u, voorzitter. Ja, ik vind deze tweede ronde wat lastig omdat we een behoorlijk grote hoeveelheid mededelingen portefeuillehouder nog te gaan krijgen de komende weken, dus misschien laat ik nu maar gewoon volstaan dat we die naast al het andere leesvoer inderdaad, ongetwijfeld met veel belangstelling gaan lezen. En kijk, deze discussie over de Najaarsnota overlapt ook voor een deel met de begrotingsdiscussie, dus is er ook nog voldoende gelegenheid om dat terug te pakken. Dus daar laat ik het bij.

De voorzitter: Dank aan de heer Sol. Dan geef ik namens de SP het woord aan de heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, dank u wel, voorzitter. Twee dingen voor de zaal. Mijnheer Van Est vroeg net wat is dan een was-wordt-stuk. Waar we nu heel vaak op zoek zijn naar wat wordt dan bijvoorbeeld in het beleid veranderd ten opzichte van wat we dit jaar doen en wat wordt er aan budget veranderd ten opzichte van wat we dit jaar wilden uitgeven. Is het misschien handig om in plaats van een lap tekst met allerlei verhalen, en dan financiële grafiekjes, daar wat meer eenheid in te brengen zodat je op één pagina kunt lezen over de betreffende thema's? Zeg maar wat veranderen we dan aan beleid of aan samenwerkende partners of wat dan ook, en wat is dan de consequentie voor het budget voor de jaren daarna? Maar goed, dat laat ik aan de wijze mensen over om daar iets van te brouwen. En als tweede hoorde ik over elektrische auto's dat we die weinig hebben in onze provincie. Nu heb ik het toevallig eergister voor mijn eigen hobby voor de leuk opgezocht, om het zo te zeggen, en er zijn sinds, of tot en met afgelopen september, 550.000 van de 9,3 miljoen elektrische auto's in Nederland, en daarvan zijn 17.500 van de 625.000 auto's in Limburg. De percentages zijn dan 5,9% landelijk en 2,8% voor onszelf. En dat lijkt heel erg laag, maar onze huishoudens met een leaseauto, bijvoorbeeld, tellen niet mee, want die bedrijven staan elders in het land geregistreerd, en vandaar dat die aantallen niet bij onze provincie erbij komen, ter info.

De heer Sol (GroenLinks): De Gedeputeerden zitten daar, hè.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, precies. Af en toe doe ik andermans werk, is ook prima. Ja, heel solidair. Ik heb ook nog gehoord van mijnheer Nijskens, en ik heb daar eigenlijk geen goede reactie van GS op gehoord, over het afwijken van kaders, het afwijken van de voorgestelde uitvoering. Dat zal dan wel. En dan zou het inderdaad fijn zijn als we daar als PS van op de hoogte worden gebracht. Maar kaders wijzigen is iets voor GS of voor PS. En nu wilde ik GS vragen om kort te bevestigen dat dat ook inderdaad de werkwijze is van onze Provincie. En over het water, ons drinkwater, hoorde ik dat we nu in gesprek gaan met de directie van het WML om in de toekomst kwaliteit en kwantiteit te borgen. Dan is mijn vraag, spreken de Provincie en WML elkaar nu dan nog niet, en heeft WML daar niet al een toekomstplan voor over hoe ze dat gaan doen als waterbedrijf zijnde? Dus ik hoop dat daar ook een helder antwoord op kan komen. En als laatste, van mijn kant, over het ODZL-tekort. Dat ga ik toch nog een keer proberen bij de Gedeputeerde, en anders moet die bij zijn collega navragen en schriftelijk erop terugkomen.

De voorzitter: En ik zie dat er een interruptie is van mevrouw Waajen-Crins voor u. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, die gaat even helemaal terug naar de was-wordt-versie, dus misschien moet u eerst even uw zin afmaken. Voorzitter, mag dat?

De heer Wolters Gregório (SP): Oké. Dat is goed. Hij is niet lang. Waar ik aan informatie naar op zoek ben, is dat wij nu een reservering maken om het tekort van onze opdrachten weg te werken, heb ik net begrepen. Maar om welk totaalbedrag gaat dat dan met onze gemeente samen? Want als wij

samen onze omgevingsdiensten robuuster moeten maken naar de toekomst toe, dan moet boven op het bedrag dat we daarvoor gaan reserveren voor de komende jaren eigenlijk dus ook nog dit tekort komen. Dus ja, geef PS alsjeblieft een helder beeld, zeg maar, over welk totaalbedrag praten we dan als we de diensten die we nu laten uitvoeren, plus over wat we nog willen om hem robuuster te maken, zoals in alle rapporten staat? Wat is dat dan in het totaal? En dan ben ik klaar voor de vraag van mevrouw Waajen.

De voorzitter: Goed. Het zal geen verrassing zijn. Er is een vraag voor u van mevrouw Waajen namens het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Ja, ik hoorde mijnheer Wolters Gregório fijn antwoord geven op de vraag van mijnheer Van Est over de was-wordt-versie. Ik was degene die over de kaders begon en het afwijken van de kaders. Ja, daar zei ik het niet voor. Maar mijn oproep aan GS was juist ons actief te melden als er iets net over het kader heen gaat, en dat zou volgens mij keurig passen binnen de was-wordt-versie. Bent u dat met me eens?

De voorzitter: Ziet u, getraind in de goede vraag aan het einde. De heer Wolters Gregório.

De heer Wolters Gregório (SP): Dat klinkt als een prima oplossing. De was-wordt-versie, zoals ik het bedoel, is eigenlijk meer om dit stuk aan te passen zodat het makkelijker leesbaar is voor iedereen die misschien niet de woordvoering gaat doen, maar er wel iets over wil vinden of opzoeken. En als we dan toch uitvoering gaan doen van onze plannen die net over het randje van een kader heen gaan, dan zou ik het wel fijn vinden dat als we dan geïnformeerd worden als PS, dat het dan op het moment zelf gebeurt, omdat we er dan wellicht ook iets van vinden of dat wel of niet zou moeten gebeuren. Maar ik denk dat we het daar wel over eens zijn.

De voorzitter: Dank aan de heer Wolters Gregório. Dan ga ik naar de fractie van de BBB, en geef ik het woord aan mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik heb nog twee puntjes. Tijdens de lunch heb ik even op het antwoord van de Gedeputeerde over de monitoring van de landbouwambities zitten te kauwen. Eigenlijk vond ik het vrij opmerkelijk dat er wordt gesteld: de LLTB moet de kritische ondergrens qua areaal vaststellen, want de LLTB is de belangenbehartiger voor de landbouw. En ja, dat zij zeggen geen hectare eraf, dat snap ik. Maar wij als Provincie moeten, volgens mij hoor, beoordelen wat wij vinden, onze doelstelling, en die hoeft niet hetzelfde te zijn als van de LLTB. Tenminste, in mijn perceptie. En volgens mij moeten wij als PS ook wat vinden van GS, en niet van de mening van de LLTB. Die mogen we meenemen. Dus graag de reflectie. En nogmaals de oproep: neem dit alsjeblieft mee bij het SMART maken van de ambities en de doelstellingen voor de land- en tuinbouw in plaats van het wazige stuk wat er nu staat, want daar zijn we absoluut niet tevreden mee. We missen nog het antwoord van Zon op Dak. Als gevolg van onbalanskosten en alles, en de zonopwekking, of tot de zon schijnt net op het moment dat we de stroom niet nodig hebben, zien we nog steeds eigenlijk negatieve energieprijzen. Welk perspectief denkt het College dat Zon op Dak, of zonne-energie in zijn algemeenheid, nog heeft? Dat was hem.

De voorzitter: Keurig binnen de tijd. Dank aan mevrouw Van der Pol. Dan gaan we naar de fractie van het CDA. Mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ik heb in mijn eerste termijn de vraag gesteld aan het College hoe wij van het LPLG naar een nieuw construct komen, want zo moeten wij deze

Najaarsnota lezen. Ik zie ons als kaderstellend en hoogste orgaan van deze provincie, en het College als uitvoerend. En mijn vraag is vooral: waar brengt u ons als Staten in positie om iets te vinden van het LPLG naar een nieuw construct? En daar heb ik geen duidelijk antwoord op gekregen in de eerste termijn, vandaar dat ik die vraag nog een keer stel. Daarbij staat ook nadrukkelijk dat het Rijk langjarige middelen en instrumenten moet verstrekken. Ik heb u in de beantwoording, volgens mij van de eerste termijn, ook iets horen zeggen over: ja, ik moet het even uit mijn hoofd doen. Dat is gevaarlijk, dat er wel van alles gebeurt en dat we bezig zijn. En of u dat nu heeft gezegd of in de vorige sessies van de Staten, dat doet er eigenlijk ook niet zo toe. Ik zou graag van u een reflectie hebben op hoe komen we naar dat nieuwe construct? Hoe ziet u dat nieuwe construct? Wanneer mogen wij als Staten u kader geven en hoe kijkt u aan tegen die langjarige middelen en instrumenten ten opzichte van dan het LPLG 2.0 of een nieuw construct? Dat is volgens mij even de belangrijkste vraag. Dank overigens voor alle antwoorden in de eerste termijn. Ja, daar laat ik het nu bij.

De voorzitter: Dank, mevrouw Waajen. Dan geef ik het woord aan de heer Nijskens namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter, dank u wel. In aansluiting op de vorige spreekster over dat LPLG. Wij hebben eigenlijk kennisgenomen van LPLG 1.0, zoals het genoemd wordt. Wat mij betreft, als het een nieuwe naam krijgt, dat vind ik allemaal niet zo spannend. En het LPLG, het eerste was zo ruim geformuleerd, daar kunnen we nog alle kanten op. Dus met een beetje Tipp-Ex en een nieuwe naam hebben we een mooie start voor het vervolg. En de middelen ...

De heer Huizing (BBB): Voorzitter, misschien moet er eventjes aan de jongeren uitgelegd worden wat Tipp-Ex is, want ik denk niet dat iedereen dat nog weet.

De voorzitter: Uw voorzitter had vorige week het dopplereffect. Dat was al heel ingewikkeld voor deze generatie. Maar goed, er was een interruptie. Het Buckler-effect, sorry, het dopplereffect. Ziet u, er zijn allemaal effecten, generaties. En dan ben ik nog niet eens GenZ. Mevrouw Waajen-Crins had een vraag aan de heer Nijskens.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel, voorzitter. En mijnheer Nijskens, is dat dan het kader wat wij hier als Staten aan GS meegeven, Tipp-Ex en alle ruimte, of zou u daar nog graag iets aan toe willen voegen, en ook zelf ergens nog in positie zijn?

De heer Nijskens (VVD): Nou, wij hebben kennisgenomen van het LPLG 1, en dat is een goede eerste stap. Uiteraard moet het terugkomen, want LPLG 2.0 zou ook nog terugkomen. En dat het nu waarschijnlijk iets gewijzigd komt met een andere systematiek vanuit het Rijk vind ik dan niet zo spannend. Maar natuurlijk komt het terug. Ik zou het heel raar vinden als het niet terugkomt. En voor nu en voor de komende jaren hebben we natuurlijk gewoon de begroting die er ligt en de toezeggingen die er liggen. En dat is al best veel geld, althans wat de Provincie zelf weg moet zetten. Want er zit natuurlijk ook heel veel in het LPLG waar de Provincie misschien hooguit penvoerder is, maar niet de allerlaatste handjes voor nodig heeft om het daadwerkelijk te realiseren. Dus, ja, ik zou meer zeggen we wachten het gewoon af. Er komt vanzelf iets en vervolgens kunnen we dat gaan toetsen met of dat past in onze ambities en in onze doelstellingen.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vraag oplevert van mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter, toch nog even over de discussie die hier ook eerder plaatsvond, waarbij de VVD eigenlijk aanhaalde van laten we maar gewoon hele hoge ambities stellen, en als we daar dan allemaal niet aan kunnen voldoen, prima, dan stellen we het bij, zo hoort

dat te gaan. En datzelfde proef ik hierbij ook een beetje. Dus dat LPLG, dat was wel prima. Dat kunnen we voortzetten, behalve dat we echt fors minder middelen hebben. Dus volgens mij moeten we onszelf ook geen sprookjesverhalen blijven vertellen over wat we daar nog allemaal mee kunnen. Maar ik twijfel een beetje of dat realisme inmiddels bij de VVD is ingedaald, dus even een checkvraagje.

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, wij hebben natuurlijk ons eigen realisme. En ik heb niet gezegd ... Ja, we hebben in ieder geval niet het D66-realisme. En ik kan ook wel even het dopplereffect gaan uitvoeren. Nee, dat ga ik niet doen. We hebben natuurlijk een eigen realisme. En u frame het natuurlijk prachtig door te zeggen dat wij voorstander zijn van torenhoge ambities die we vervolgens niet halen. En dat dan, wie zei het, de burger helemaal teleurgesteld is, maar dat heb ik helemaal niet gezegd. Ik heb gezegd: ambities wat hoger instellen. De omgeving buiten het Provinciehuis brengt dan in kennis van wat in het Provinciehuis belangrijk gevonden wordt. En als je de ambities nog niet eens hoog opschrijft, dan haal je ze zeker niet. En dat is heel iets anders dan bewust torenhoge ambities formuleren die we dan niet halen en dan zeggen: ah ja, maar dat hebben we niet gehaald. Want dan legt u mijn woorden in de mond die ik én niet heb gezegd én waar ik ook helemaal niet achtersta. En de ambities van het LPLG die zijn blijven staan, zijn nu net ook nog de ambities die met name van uw kant van de tafel heel belangrijk zijn, en dan heb ik het over waterkwaliteit, natuurontwikkeling en stikstofreductie. Dus op zich zou u niet ongelukkig moeten zijn met dat feit alleen. En als het Rijk blijft volhouden dat die doelen er staan en dat Nederland dat moet gaan realiseren, dan komt dat geld vanzelf. Zo werkt het nou eenmaal. En dat het geld er nu niet is, dat is een logisch gevolg van eerst het hoofdlijnenakkoord, toen het regeerakkoord en de voorlopig voorliggende begroting, maar dat wil niet zeggen dat wij als Provincie vervolgens onze laatste euro uit de kast moeten gaan halen om die doelen dan maar op eigen kracht te gaan halen, want dat zijn natuurlijk verschillende dingen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft nog een vervolgvraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, voorzitter dan moet ik toch echt wel concluderen dat het VVD-realisme inderdaad iets heel anders is dan mijn versie van realisme. Maar we stellen dus ambities. Onderbesteding, vond u op zichzelf niet erg. Sorry, via u, voorzitter. Dat vond de VVD op zichzelf niet een slecht teken, want we moeten nou eenmaal hoge ambities stellen, anders worden ze blijkbaar toch nooit waargemaakt als we realistische ambities zouden stellen. En als wij dan, of als de VVD dan zegt wij vinden het prima wanneer we die doelen moeten bijstellen, en wanneer er dus onderbesteding plaatsvindt, hoe controleert de VVD het College dan dus wel op die ambities die ze toch hebben gesteld, terwijl eigenlijk de conclusie voor ons alleen maar lijkt de VVD vindt het prima dat ambities niet gehaald worden?

De voorzitter: De heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter ik neem er weer afstand van. U frame mijn opmerking. En ik vind het jammer dat u dat doet, omdat we toch op zich een vrij open discussie voeren. En bij onderbesteding heb je heel veel diverse voorbeelden, en één is er al langsgekomen. Als de beschikking van het waterschap gehaald wordt, schuift er € 12 miljoen naar 2024. En als die niet gehaald wordt, dan hebben we ineens een onderbesteding van € 12 miljoen die op 2 januari gehaald wordt. En dat is natuurlijk idioot om dan te zeggen: we stellen torenhoge ambities. Die halen we niet. De VVD vindt dat prima. Onderbesteding vinden wij ook prima. Maar wij vinden het een idiote

discussie om te zeggen een beschikking die in december gehaald wordt, nou, dat is geweldig dat het partijen die subsidie aanvragen gelukt is, en als die op 2 januari niet gehaald is, dan moeten we GS over het hakblok leggen: jullie halen de ambities niet en jullie realiseren onderbesteding. Om dan weer terug te komen op de Najaarsnota. Er is geprobeerd vanuit GS en de organisatie om een Najaarsnota neer te leggen waar juist de ambities gehaald worden, waardoor dus de onderbesteding niet tot uitdrukking komt in de jaarafrekening volgend jaar juni, maar dat we nu al weten wat we gaan halen. En als ze dit niet halen dan hebben ze een probleem, want dan hebben ze dus deze inschattingsfout gedaan. En op dat vlak ben ik voor realistische ambities, maar dan heb je het over ambities van dingen die je dit jaar realiseert. Terwijl ik in uw verhaal van ambities op een hoger abstractieniveau uitging. En die hoeven niet morgen gehaald te worden, maar die kunnen ook in 2027 gehaald worden. Maar als je die ambities te laag inschat, dan haal je ze zeker niet. En dat was mijn boodschap. Ik weet niet of ...

De voorzitter: Goed, om te voorkomen dat we hier een heel debat over gaan voeren, stel ik voor dat u verder gaat met uw inbreng, mijnheer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Ja, voorzitter. Ja, blijkbaar lukt het mij toch om altijd een behoorlijke interruptie uit te lokken, ook met dingen die ik vrij vanzelfsprekend vind, zal ik maar zeggen.

De voorzitter: Dat vind ik realistisch wat u zegt.

De heer Nijskens (VVD): Dan zal ik twee dingen doen die helemaal iets anders zijn. Als je het over ambities hebt bij de woningbouw, en daar hebben we het volgens mij de vorige keer ook over gehad, ook in relatie tot de verbreding van de A2. Als we niet bereid zijn om ontgrondingsvergunningen te verstrekken waarbij grind of zand gewonnen wordt om huizen te bouwen, dan haal je de huizenwoningbouw nooit. En als laatste sluit ik af met een compliment. Dat heb ik al eerder gemaakt, maar dat doe ik nog een keer herhalen. Er gaat in de aanleg van infrastructuur ook heel veel goed. We hebben vier projecten technisch afgerond en vanuit de VVD willen we daar dan ook via de Gedeputeerde, of via de voorzitter, de organisatie een compliment voor geven.

De voorzitter: Dank aan de heer Nijskens. En ik denk dat dat een heel mooi compliment is om door te geven. Ik ga verder naar de heer Schoenmakers van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Ja, voorzitter wij sluiten ons aan bij de woorden van de heer Sol. Hij heeft het prima verwoord en wij komen daar later nog verder op terug.

De voorzitter: Dank u wel. Daar had ik het klokje voor uw spreektijd niet voor aan hoeven zetten, denk ik. De heer Beckers namens JA21.

De heer Beckers (JA21): Ik heb geen verdere inbreng. Alleen dan even de vraag in de eerste termijn over de reststrategie. Dat was hem.

De voorzitter: U heeft samen negentien seconden spreektijd opgemaakt, complimenten. Ik ga verder naar mevrouw Schuurding van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, dank u wel, voorzitter. Ik wil me ook wel gedeeltelijk aansluiten bij de heer Sol dat als het gaat over de discussies die we natuurlijk gehad hebben over met name het hoofdstuk Perspectief voor het Landelijk Gebied, dan moet er nog veel informatie naar ons toe komen.

Ik had vijf inhoudelijke vragen. Op vier daarvan is een toezegging gegeven dat we later meer informatie krijgen, dus ik dacht misschien is het goed om in ieder geval heel eventjes te voor te lezen hoe ik ze heb opgeschreven. Dat we even kunnen checken of de Gedeputeerde dat hetzelfde bedoeld heeft.

De voorzitter: Dat is ook voor uw voorzitter heel prettig die in de middag invalt. Komt u maar op.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, de wisseling inderdaad, misschien ook wel goed. Het gaat volgens mij om de bestaande toezegging dat we nog informatie krijgen over de financiering voor het Landelijk Gebied en Natuur, en dat komt nog voor de begrotingsbehandeling. We worden geïnformeerd over het tekort aan handjes, of de redenen voor de fasering van budgetten, en de problemen in de uitvoering van natuurherstelmaatregelen, over de voortgang van het natuurnetwerk, en de mogelijke problemen richting realisatie in 2027, voor 1 januari. En voor 1 november krijgen we nog informatie over de doorontwikkeling van het LPLG, dan wel het nieuwe construct. Dat waren de vier die ik had opgeschreven. Ik wil me in die zin wel aansluiten bij de oproep van het CDA dat, zeker als het gaat over het LPLG en de doorontwikkeling daarvan, het goed is om daar ook nog een keer input op te kunnen leveren als Staten en er wat van te mogen vinden. Inhoudelijk had ik nog één extra vraag. Die sluit enigszins aan bij waar de heer Wolters Gregório het eerder al over had, over de VTH-doelstellingen. In de Najaarsnota staan ook hierbij de indicatoren op groen, terwijl we wel natuurlijk een heel verbetertraject gaan starten. En in een eerdere mededeling portefeuillehouder stond tussen de regels door eigenlijk ook dat er op dit moment inderdaad tekorten zijn, met name als het gaat om handhaving. Als we niet alle regels kunnen controleren omdat de omgevingsdiensten simpelweg niet genoeg personeel hebben, dan is het natuurlijk een beetje krom in de basis om wel na te gaan denken over uitbreidingen en extra ambities op dat vlak. En de vraag is of inderdaad het bedrag wat er nu voor gereserveerd wordt voldoende is, of dat we daar toch nog een keer kritisch naar moeten kijken of er wellicht een extra bijdrage nodig is. Want ik denk dat het goed is dat we het daar dan ook al Staten over hebben. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank aan mevrouw Schuuring. Ik zie dat dat een vraag oplevert van de heer Sol.

De heer Sol (GroenLinks): Ja, dank u, voorzitter. Even voor de goede orde: deze opsomming was niet bedoeld als limitatief, denk ik? Want dan heb ik er nog wel een paar.

Mevrouw Schuuring (PvdA): U bedoelt de toezeggingen over extra informatie?

De heer Sol (GroenLinks): Nee, de opsomming van toezeggingen en mededelingen die we nog gaan krijgen.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Dit waren alleen de toezeggingen op de antwoorden op mijn vier vragen die ik had gesteld. Ik heb niet voor iedereen de administratie bijgehouden.

De heer Sol (GroenLinks): Oké, helder, ja.

De voorzitter: Technisch gezien is het overigens wel zo, daar wijst de Griffie me op, als er geen datum aangeplakt zit, is het officieel geen toezegging. Dat was zo in het geval van de zaken die de heer Sol benoemt in de mededelingen. Daar is geen keiharde deadline aan gekoppeld. Zoals mevrouw Schuuring's 1 november, wat ze terecht aangaf.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, voorzitter. Ik heb dus twee keer 1 november en twee keer 1 januari.

De voorzitter: Ja. En dan is het nog heel even de vraag, want een van uw 1 november-toezeggingen en één 1 januari-toezegging lijken erg op elkaar, namelijk de doorontwikkeling van het LPLG staat voor 1 november en die eerste over de informatie over de financiering Landelijk Gebied Natuur. Is daar, wat u betreft, een groot verschil tussen of is dat hetzelfde?

Mevrouw Schuurin (PvdA): Nou ja, wat ik begrepen heb van de Gedeputeerde, is dat er wordt gewerkt aan een, ja, mededeling portefeuillehouder, of een overzicht in ieder geval van het budget, van al het geld wat ook in de reguliere begroting bijvoorbeeld naar natuur en de SPUK-middelen gaat. Daar hebben we het al eerder over gehad. En, zoals ik het begrepen heb, was dat de eerste toezegging. Maar als het College daar een ander beeld over heeft, dan hoor ik dat graag. En als dat in één keer naar ons toegestuurd kan worden, dan vind ik dat uiteraard ook prima, maar ja.

De voorzitter: Daar mag het College dadelijk in haar termijn even op reflecteren. Dat is denk ik prettig. Mevrouw Wesseling, namens D66, tot slot.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank, voorzitter. Ja graag wil ik toch nog even terugkomen op die € 10 miljoen voor de PAS-melders die we hebben toegeboekt aan LVVN. D66 maakt zich daar zorgen over, want we hadden die middelen goed kunnen gebruiken voor onze landbouwtransitie. En € 10 miljoen is echt niet niks. In de mededeling portefeuillehouder van een tijdje terug wordt met name ook gesteld dat de voorwaarden vanuit het Rijk onduidelijk waren en te laat waren gecommuniceerd. Maar hoe kan het dan dat alleen de Provincie Limburg dit excuus moet gebruiken? En in plaats van dat de middelen nu naar de Limburgse PAS-melders gaan, worden die nu aangemeld om algemene tekortkomingen op de LVVN-begroting te compenseren, en daar hebben de Limburgers natuurlijk vrijwel niets aan. En het voelt eerlijk gezegd toch als een redelijk grote blunder van het College. Deelt het College die constatering? En dan, voorzitter, Ik kreeg in de eerste termijn even niet de kans om te reageren, maar D66 deelt volledig de mening van het CDA dat wij als politieke partij ook een essentiële rol spelen in het inzetten op die realistische verwachtingen. D66 voelt die verantwoordelijkheid ook. En wij zullen ook altijd het College een spiegel voorhouden, bijvoorbeeld wanneer het gaat om het LPLG, waar doelen zogenaamd gelijk zouden kunnen blijven, terwijl we te maken hebben met forse bezuinigingen. Dus laten we onze inwoners ook niet wijsmaken dat we ambities kunnen behalen, terwijl dat in werkelijkheid niet zo is. En we zien helaas vaak dat de ambities die we in woorden uitspreken, niet in onze begrotingen uitgesproken worden. De politiek is er om keuzes te maken. Dat begrijpen we, maar laten we daarbij ook geen sprookjesverhalen vertellen over de keuzes die worden gemaakt. Dus tot slot, voorzitter, roept D66 het College dan ook op: kom ook uit voor die politieke keuzes die je maakt.

De voorzitter: Dank. Ik zie dat dat een vraag oplevert van de BBB, mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Mevrouw Wesseling, via de voorzitter. Misschien is mijn beeldvorming goed, maar volgens mij is het LPLG opgesteld naar aanleiding van het verzoek van het Rijk, naar aanleiding van het NPLG. Als het verzoek van het Rijk er niet was geweest, zou waarschijnlijk het LPLG niet zijn opgesteld. Nou heeft het Rijk gezegd: NPLG en LPLG, daar gaan we niet mee verder. Dat is een beleidskeuze geweest. En nou zeggen we als Limburg dus: Rijk, jullie hebben ons die opdracht gegeven. Destijds beloofden jullie ons geld, maar dat gaat ook niet door. De opdracht is weg, maar wij houden ons daar wel aan vast. Schets ik dit beeld zo goed?

De voorzitter: Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, nee, volgens mij schetste mevrouw Van der Pol dit beeld goed. Dus we kregen een opdracht, met een grote zak geld, en daar gingen we mee aan de slag. En nu lijkt die opdracht te blijven staan, maar missen we die zak geld. En volgens mij bestaat dat niet naast elkaar, dus daar zou ik toch graag een realistischer beeld van het College op willen. Dus ik kijk ook uit naar die mededeling portefeuillehouder die daarover komt op 1 november.

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Even een korte vervolgvraag. Staat de opdracht er nog? En ik stel hem aan u, maar misschien kan het College daar ook meer duiding aan geven? Dat is denk ik de essentie waar het nu om draait.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling, wilt u daar nog op reflecteren of wilt u hem doorgeleiden richting het College?

Mevrouw Wesseling (D66): Dat mag het College ook beantwoorden. Maar hoe ik het College in ieder geval begrijp, is wat ons betreft dat we die opdracht alsnog gaan uitvoeren in een dergelijk construct. Maar wat dat construct wordt, weten we nog niet, en daar worden we hopelijk in meegenomen.

De voorzitter: Goed, daarmee concludeer ik dat er een einde is gekomen aan de tweede termijn van onze Staten. En dan geef ik voor de beantwoording, vanuit de zijde van GS, als eerste het woord aan ik denk de heer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dank u wel, voorzitter. Ik heb met interesse naar jullie discussie, ook onderling, geluisterd. Mag ik jullie zeggen? Ik ga dadelijk even terugkomen op die toezegging, want daar zit nog een beetje licht tussen wat jullie denken dat ik heb toegezegd, en wat ik denk dat ik heb toegezegd. Dus daar gaan we dadelijk nog even de degenen over kruisen, maar eerst wil ik even beginnen met het antwoord van 50PLUS, de vraag die daar was over de handjes. Ja, dat is natuurlijk een goede vraag. Want we schuiven nu 24 door naar 25, en of we het dan geregeld hebben, ja, dat is de vraag. Wij gaan in elk geval ons stinkende best doen als College om die opgaven die er liggen, met het geld dat we hebben, uitgevoerd te krijgen. En, ja, dat is natuurlijk een inspanning die jullie van mij mogen verwachten, en waar ik mijn best voor ga doen. Beloven kan ik dat niet. Dat wordt een beetje ingewikkeld. Daar heb ik er meer voor nodig dan mij alleen. En ik ga die inspanningen die ik daarvoor ga doen met jullie terugkoppelen. Dus ik houd jullie op de hoogte van hoe dat verloop is en waar we ons geld aan uitgeven. Dat was ook een vraag die we eerder hadden, die u ons gesteld heeft. Houd ons op de hoogte zit eigenlijk in diezelfde lijn.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, een vraag.

De voorzitter: Een interruptie van de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Een vraag over deze. Zijn het nou de provinciale handjes of de handjes van degenen die het geld vragen? Want volgens mij is het een veel breder concept. En ik heb dat, als we het over ambities hebben, in het verleden ook al eens gezegd. Hoe denken wij zoveel geld in de hele provincie weggezet te krijgen als die € 20 miljard verdeeld wel was gekomen? Dat is heel veel geld.

De voorzitter: Gaat u verder, Gedeputeerde.

Gedeputeerde Faassen: Ja, voorzitter, die vraag heeft u mij al eerder gesteld in de Staten, en toen heb ik u ook meegedeeld dat u zich daar niet ongerust over hoeft te maken omdat die er niet komen. Maar over het geld wat er wel is, ja, dat is het antwoord dat ik u toen ook heb gegeven. Dat antwoord is niet veranderd, want die zorg heb ik toen weggenomen. En die kan ik nu nogmaals wegnemen, want dat gaat er gewoon niet komen. Dus maar voor het geld wat er wel beschikbaar is, gaat het niet over de handjes bij de Provincie maar over de handjes buiten, bij de TBO's, de organisaties. Wat er met name gaat gebeuren met agrarische natuurbeheer is natuurlijk, omdat we zien dat we die opgave hebben, en dat is misschien een mooi linkje, dat die agrariër gaat helpen met die TBO's om die opgaves die daar liggen samen te gaan oppakken. Ik denk dat zou een mooie conclusie zijn. En dat zou ook een oplossing van het probleem kunnen zijn, maar dat is een beetje wensdenken. De vraag was concreet hebben wij zorgen. Ja, die zorgen hebben we. We zijn er aan de bal, en we zullen u meedelen als we daar iets meer weten. Dus dat was de vraag over de handjes. Dan is er een vraag van de Partij voor de Dieren. Dat is een technisch antwoord, want dat was ook een beetje een technische vraag die je had, hoe gaat GS het concretiseren en die indicatoren daaraan koppelen. Dan ga ik u voorlezen wat ik ... Nee? Oké, dank u wel.

De voorzitter: Mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren wil misschien haar vraag nog even verduidelijken.

Gedeputeerde Faassen: Nee.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Het belangrijkste element van mijn vraag was als je relevante indicatoren wilt maken, dat je dan de doelstellingen concreet moet hebben. En daar ben ik zo vreselijk naar aan het zoeken van wat zijn nou de doelstellingen die voor de komende jaren op de verschillende gebieden worden neergezet, en dan niet in kwaliteit maar in kwantiteit.

Gedeputeerde Faassen: Is het een oproep of moet ik daar concreet een vraag aan geven?

De voorzitter: Er is nog een Gedeputeerde die een antwoord wil geven. Ik wacht even dit antwoord af, en dan mag u nog kijken of uw vraag beantwoord is.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, dank u wel, voorzitter. De doelen zijn vastgesteld bij de kaders. Dat zijn in essentie de doelen waar we naar werken. En de indicatoren die daaronder komen te liggen, daar wordt aan gewerkt. Dat is het proces wat loopt via de Controlemcommissie. En als u daar aanschuift, dan kunt u daar ook in volle enthousiasme aan deelnemen. Dat is het stuk van de verbetering van de doelen en de indicatoren die daaronder liggen.

De voorzitter: Mevrouw Boven, heeft daar een vervolgvraag over.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Nou, dan ben ik eigenlijk heel erg teleurgesteld in wat wij dan met elkaar hebben goedgekeurd, want verbeteren, verhogen, verminderen, dat zijn geen doelstellingen. Dus, ja.

De voorzitter: Goed, voordat het realisme van de heer Nijskens weer de overhand neemt gaan we verder met de beantwoording door GS. De heer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ja, dan de vraag van de heer Wolters Gregório over een beter overzicht en een onepager. Dat was eigenlijk de vraag. Ja, wij nemen uw suggestie ter harte en zullen kijken hoe we dat kunnen verbeteren. Dat is daarop eigenlijk het antwoord. Dan het CDA, hoe en wanneer kan

PS iets vinden over het vervolg van het LPLG? Ja, die vraag is vrij prangend, en dat heb ik ook begrepen. Dat heeft u ook al meermaals gevraagd. Dat is ook het antwoord, want die discussie gaan we vandaag volgens mij niet voeren. Dus wij gaan daar zeker bij u op terugkomen. Dat is ook een antwoord op de vraag die u stelde. Voor 1 november gaan wij u toezeggen dat we met jullie gaan mededelen waar we staan. Dat is ook de toezegging die ik heb gedaan. Dat was er eentje die concreet was. Dus dat gaan we doen.

De voorzitter: Kunt u hem misschien nog heel even rustig herhalen?

Gedeputeerde Faassen: Oké.

De voorzitter: Want die ging heel snel. Voor 1 november gaat u ...?

Gedeputeerde Faassen: Ja? Gaan we het opnemen. We nemen het op, hallo. Ja, goed, voor 1 november was het al een bestaande toezegging, even voor alle helderheid, u te informeren over de effecten van het stoppen van het NPLG. Ik ben de 'G' vergeten. En een inzicht geven in de financiële uitvoerende middelen, die toezegging bevestig ik en hoef ik daar niet opnieuw toe te zeggen. Over.

De voorzitter: Dank u wel. We hebben hem opgeschreven. Mag u verder. Ja, we zitten goed in de uitzending. U mag verder.

Gedeputeerde Faassen: Ik heb er nog één. Maar goed, die komt dadelijk. Ja, u vraagt over die RPMP-regeling, dat we dat geld tekortkomen. Ja, weet u, u vraagt hoe was dat bij andere Provincies? Weet u wat daarop het antwoord is? We zijn volgens mij de enige Provincie die het aangedurfd heeft om het überhaupt te proberen. Dus we hebben gewoon het risico genomen om dat te doen, om te kijken of we het konden halen. De tijd was te kort. Het was onoverzichtelijk. Dus het geld hebben we nooit gehad. We hebben het gewoon geprobeerd, en we hebben lef getoond om dat te doen en het is gewoon niet gelukt. Dat is gewoon de realiteit. Dus, ja, daar kunt u iets van vinden, maar dat is het antwoord op de vraag, in feite. Goed, dat was dus de vraag over het missen van de € 10 miljoen. Daar is trouwens wel die nieuwe regeling nu voor in de plaats. Ja, maar dat is wel wat ze hebben gedaan. En die tranche van zeven komma zoveel is de eerste van drie tranches, dus er komen er nog meer. Dus wat dat betreft is het geld niet weg, want de overheid heeft ook begrepen ... Dat hebben wij toen ook al gevraagd van goh, krijgen we dan niet een herkansing, want het geld was er toch, en dat is eigenlijk wat we nu krijgen. Dus dat heeft een vervolg gekregen omdat het resultaat van die eerste eigenlijk, ja, geen doel heeft getroffen, ook vanuit het Rijk niet. Dan heb ik als laatste nog de andere toezegging, waar daar was wat verwarring. Even voor mij een vraag. U zei dat ik een toezegging heb gedaan over de handjes. Hoe bedoelt u dat?

Mevrouw Schuurink (PvdA): Voorzitter.

De voorzitter: Via uw voorzitter, ja. Mevrouw Schuurink.

Mevrouw Schuurink (PvdA): Ja, Ik heb in de eerste termijn een vraag gesteld over de natuurherstelmaatregelen en het budget voor de uitvoering maatregelen en Natura 2000-beheerplannen die weg gebaseerd zijn. U gaf toen aan dat ligt aan het tekort aan handjes, grotendeels. En toen heeft u, naar mijn mening, toegezegd om ons daar verder over te informeren hoe het daar precies mee staat, dus vandaar dat ik dat had opgeschreven. Want waar die problemen precies zitten, wat we dan precies niet halen bij die natuurherstelmaatregelen, daar zou ik wel graag wat meer informatie over willen dan alleen maar, ja, de TBO's trekken het niet.

Gedeputeerde Faassen: Nee, maar dan heb ik het goed begrepen, want dat was hetzelfde antwoord wat ik eigenlijk net heb gegeven. Toen zei u: informeer ons één keer per jaar over hoe dat zit. En dat heb ik volgens mij inderdaad toegezegd om u te informeren over hoever we zijn met name SPUK-middelen, waar het allemaal over gaat, hè, waar we dan inzetten met die TBO's en wat we halen. Ja, het is moeilijk te zeggen wat we niet halen. Want we hebben het geld. Daarop kunnen mensen inschrijven of wij vragen mensen iets te doen. En als ze dat niet kunnen, ja, dan kun je zeggen het is niet gelukt. Ja, dat is natuurlijk een hele lastige om dat echt concreet te maken. We kunnen u wel informeren over dat wat we wel doen met het geld, maar dat wat we niet hebben kunnen doen omdat we het geld niet ... dat wordt een hele lastige, denk ik.

De voorzitter: Dat levert een reactie op van mevrouw Schuurding. Mevrouw Schuurding.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Ja, maar ja, goed, informeren over die natuurherstelmaatregelen, hoever zijn we gekomen, ja, als u daar een overzicht van kunt geven, dan kunnen we natuurlijk ook zien wat wel in de begroting is opgenomen maar wat niet is gelukt. Dus dan hebben we denk ik een goed idee van waar we staan. U had het over één keer per jaar. Om het inderdaad op te nemen in de lijst moet er een datum aan zijn gekoppeld. Dus mijn vervolgvraag aan de Gedeputeerde is of dat nog voor 1 januari kan of dat het in Q1 2025 komt.

Gedeputeerde Faassen: Ja, mij lijkt Q1 2025 handig, want dan hebben we ook een overzicht van het jaar. Ik denk dat dat handig is. Dat is wel een vervolg op de andere vraag die u ook stelt. Daarnaast heb ik u toegezegd u op 1 januari te informeren over de provinciale aanpak met betrekking tot de ontwikkelopgave en de realisaties van de NNN-doelen. Dat was er ook eentje. Dus die is genoteerd. Nog een keer herhalen of ...?

De voorzitter: Nee.

Gedeputeerde Faassen: Hebben we hem?

De voorzitter: Het enige, u zei op 1 januari volgens mij, maar ik denk dan voor 1 januari?

Gedeputeerde Faassen: Voor. Ja, heel goed, voorzitter.

De voorzitter: Voor lijkt mij.

Gedeputeerde Faassen: Sorry, ja.

De voorzitter: Of misschien kunt u het doen op de nieuwjaarsreceptie maar, ja.

Gedeputeerde Faassen: Voor, heel goed. Dank u wel. Dank voor de hulp. Voor 1 januari. Goed, dat was het wat mij betreft.

De voorzitter: Goed, dank. O, er zijn nog meer wensen, vragen zie ik nu. Ik zie een vraag van mevrouw Waajen-Crins en een vraag van mevrouw Wesseling. Dan begin ik bij het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Ja, College en Gedeputeerden, ik heb u om een reflectie gevraagd op de zin randvoorwaardelijk is langjarige middelen en instrumenten van het Rijk. Daar heeft u niet op gereflecteerd in de tweede termijn.

De voorzitter: Terwijl u daar rustig over nadenkt, heeft u nog een technische vraag, mevrouw Wesseling? Dan doen we allebei die vragen eerst even, ja?

Mevrouw Wesseling (D66): Ik weet niet of die heel technisch is. Dank, voorzitter. Ik wilde toch nog even een laatste poging doen. Over die € 10 miljoen van LVVN. Want ik heb even opgezocht, vijf Provincies hebben een aanvraag gedaan. Vier Provincies daarvan hebben een gedeelte van dat budget toegewezen gekregen, en bij de Provincie Limburg is die afgewezen, of de Provincie Limburg heeft het later terug moeten storten. Dus mijn vraag is een stukje zelfreflectie. Wat hebben die andere Provincies goed gedaan? Wat hebben wij verkeerd gedaan waardoor wij die € 10 miljoen hebben moeten terugstorten?

Gedeputeerde Faassen: Ja, ik weet niet of ik voor andere Provincies moet antwoorden, voorzitter. Ik kan alleen antwoorden voor onze Provincie, wat wij daaraan gedaan hebben en hoe wij daarop ingezet hebben en wat het resultaat is van de inspanningen die we gedaan hebben.

De voorzitter: Uw voorzitter dacht dat twee vragen handig was. Dat was het niet. Dan ga ik eerst even terug naar mevrouw Wesseling en dan vraag ik u daarna te reflecteren op de vraag van mevrouw Waajen-Crins, die u heeft gevraagd om een reflectie. Mevrouw Wesseling.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja kort een vervolgvraag, want ik kan me voorstellen dat het toch wel nuttig zou zijn om dan met andere Provincies ook in gesprek te gaan hoe zij het dan wel voor elkaar hebben gekregen, zodat wij daar ook lessen uit kunnen trekken als Provincie. Want, nogmaals, het gaat echt om een aanzienlijk bedrag, die ons hele landbouwsector ook goed had kunnen helpen. En ik zie hierover wel nog heel weinig terug in die mededeling portefeuillehouder die eerder is gestuurd. Dus ik zou daar toch graag nog iets meer toelichting van het College op willen hebben.

De voorzitter: De heer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Ik snap uw vraag, maar het ging alleen over PAS-melders, dus niet over de hele landbouwsector. En we hebben echt ons stinkende best gedaan om dat binnen te halen. Dat is niet gelukt en daarmee is het wat ons betreft af. En we gaan nu met de nieuwe subsidieregeling die er nu is aan de slag om dat beter te doen.

De voorzitter: Dan vraag ik u nu om meteen te reflecteren op de vraag van mevrouw Waajen-Crins.

Gedeputeerde Faassen: Ja, u vroeg naar langjarige doorblik. Dat is wat u vroeg? Want ik heb die vraag niet goed genoteerd. Ik heb hier alleen de vraag hoe wij, of Provinciale Staten, het vervolg op het LPLG ... En daar heb ik op geprobeerd te antwoorden. Dat is dat we gezegd hebben voor 1 november ga ik jullie informeren over de voortgang, hoe we in de toekomst verdergaan. Dat is wat ik heb gezegd.

De voorzitter: Mevrouw Waajen-Crins heeft daar nog een vraag over.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Er staat in het stuk dat er langjarige middelen en instrumenten moeten zijn om tot uitvoering te komen. Mijn vraag is of u daarop wil reflecteren of u dat nog steeds vindt?

Gedeputeerde Faassen: Ja, dat vind ik nog steeds. En ik denk ook dat we in de toekomst die mogelijkheid krijgen. Als je naar de € 500 miljoen kijkt van het agrarisch natuurbeheer dan zie ik daar zeker kansen, en daar gaan we op inzetten.

De voorzitter: Goed. Dan mag ik nu het woord geven, denk ik, aan een volgende Gedeputeerde, en ik zie dat dat de Gedeputeerde Theuns is. Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Dank u, voorzitter. Volgens mij zijn er nog drie vragen over de WML van de heer Wolters Gregório die openstaan, om daar nog even op te reflecteren. Ja, natuurlijk waren wij al met de WML in gesprek, en is WML juist heel proactief, al langjarig. Ik zei al: ze hebben een aantal decennia geleden al geconstateerd dat er mogelijk in de toekomst problemen zouden komen met drinkwatervoorziening die alleen via het grondwater komt. Daarom heeft men toen ook al ingezet op winningen uit oppervlaktewater. Dus WML is juist zeer proactief hierin, en vanuit die proactiviteit hebben ze ons nu ook benaderd van willen jullie nog een keer met ons extra afspraken, dus niet überhaupt afspraken, maar nog eens een keer extra afspraken gaan maken en acties vast gaan leggen zodat we ook in de toekomst die drinkwatervoorziening goed op peil houden, zoals die nu ook op dit moment is. Dus de WML is in die zin alleen maar te prijzen, denk ik, voor die inzet. U vroeg ook nog naar inderdaad de reflectie op het stukje kaderstelling. Ik zei ook in reactie op de vraag van mevrouw Waajen, het is juist aan PS om die kaders te stellen. Dat is niet aan ons. Het is aan ons om binnen die kaders te blijven, of anders om dat proactief terug te melden. Maar ik gaf ook al aan in reactie op mevrouw Waajen: wij blijven binnen de kaders omdat wij niet over de maxima, zoals vastgesteld door de Staten, heen gaan maar daarbinnen blijven. Dus dat nog even als reflectie daarop. En dan had ik nog het puntje van de heer Nijskens over de ontgrondingen. Die heeft dat, denk ik, in de krant inderdaad gelezen. Er zijn onlangs twee rapporten daarover opgeleverd: één vanuit de sector zelf, daar is het bureau Berenschot voor ingehuurd, en het ander is door het ministerie van IenW opgeleverd, en daar is het bureau Witteveen+Bos ... Ik noem ze even omdat dat ook is zoals er over die rapporten wordt gepraat, het Berenschot-rapport en het Witteveen+Bos-rapport. De scenariostudies die daarin staan. Daar zijn inderdaad wat conclusies uitgekomen over beschikbaarheid van bouwstoffen in de toekomst. En ik kan u in ieder geval melden dat wij ook na overleg met de sector via Cascade, dat is de koepel die de sector vertegenwoordigt, nog een keer met de collega-provincies, waar ook zand en grind en andere grondstoffen gewonnen worden, in gesprek gaan. Want er zitten ook nog heel veel vergunningen naar de toekomst toe in de pijplijn. En wij moeten met elkaar het gevoel krijgen bij de vraag die er ook in de toekomst zal blijven. Dat hebben beide rapporten, denk ik, goed geconcludeerd. Maar hoe zit dat dan in relatie tot vergunningen die nog in het verschiet zitten en heb je dan nog een tekort? Dus dat is wat wij ook samen met het ministerie en met die Provincies in beeld brengen. Als daar nieuws over is dan zal ik u dat uiteraard ook terugmelden. Want het is ook wezenlijk voor onze eigen provinciale omgevingsverordening hoe wij nog en waar wij in de toekomst nog ruimte willen geven aan ontgroning. Want we zullen ze inderdaad nodig hebben. Dat ben ik helemaal met u eens. Tot slot misschien nog even het punt van mevrouw Van der Pol. Wat ik zei over de ruimteclaims, ik heb niet bedoeld te zeggen, en als dat zo is overgekomen dan neem ik dat terug, dat de LLTB verantwoordelijk zou zijn voor het in beeld brengen van die ruimteclaim. Ik zeg wel: in alle tafels en overleggen die wij hebben in het kader van de POVI, dagen wij alle partijen uit, ja, kom ook hè. Wacht niet alleen op waar de Provincie mee komt. Want natuurlijk hebben wij daar zelf een verantwoordelijkheid in, maar kom ook zelf met jullie beeld van wat die ruimteclaim dan is. En mijn constatering is dat vanuit heel veel verschillende sectoren daar wel een helder antwoord op terugkomt, en vanuit, laat ik dan zeggen de agrarische sector, dat beeld nog, vanuit de sector in ieder geval, ontbreekt. Maar natuurlijk hebben wij daar zelf wel als College ook ideeën en opvattingen bij, en daar zullen we uw Staten ook zeker dan in betrekken bij het vervolg van

de POVI. Dat nog even als verduidelijking daarop. Dat waren denk ik de aan mij gestelde vragen, voorzitter.

De voorzitter: Nou, dan geef ik tot slot het woord aan Gedeputeerde Kuntzelaers. U bent nog binnen uw spreektijd, maar hij hoeft ook niet op. Dus gaat uw gang, Gedeputeerde.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Dank u wel, voorzitter, zowel namens mijzelf als pseudo Van Caldenberg voor vandaag. Ik wilde nog even reageren. De Partij voor de Dieren en GroenLinks stelden in de eerste termijn nog een vraag inderdaad over het onderzoek rondom Chemelot en hoe dat ervoor staat. En, voor de start van het onderzoek, zal er nog een startgesprek met het RIVM plaatsvinden op basis waarvan de scope van het onderzoek wordt ingevuld. En wij gaan u daarover informeren wat dan de uitkomsten van die scope, van het onderzoek zijn. Dus dat is in het verleden al een keer toegezegd, en bij deze wordt dat herbevestigd dat we in ieder geval de conclusies daarvan met u gaan delen. En ik neem het signaal wat u heeft gegeven in ieder geval mee vanuit onze zijde.

De voorzitter: Nu ga ik u heel even ... Doet u nu opnieuw een toezegging? Herbevestigd u een toezegging?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ik herbevestig het feit dat wij het gezondheidsonderzoek Chemelot, en de scope waarmee dat onderzoek gedaan zou worden, uiteraard met de Staten communiceren. Dat was ook volgens mij de oproep, dan doe ik het even uit mijn hoofd, van de motie waar ooit dat onderzoek mee tot stand is gekomen, ooit lang, lang, lang geleden. Nu graaf ik wel heel erg in mijn eigen geheugen, dus dat is misschien ...

De voorzitter: U heeft ook heel wat geheugen als Statenlid gehad natuurlijk.

Gedeputeerde Kuntzelaers: Nee, inderdaad.

De voorzitter: Waarvan akte. Gaat u verder.

Gedeputeerde Kuntzelaers: De SP vroeg rondom de ODZL enerzijds over die € 1,22 miljoen. Ik geloof dat ik daar het antwoord op gegeven heb. Maar dan is de opgave nog steeds aanwezig om die robuustere organisatie te creëren. Daar wordt op dit moment heel hard aan gewerkt, en dus ook aan de rekensom die hoort bij wat betekent dit nou precies. In Q1 van dit jaar heeft u dat stuk in de Staten liggen, zowel in de commissie als in PS. 2025, ja, dus Q1 2025. En dat staat ook al op de agenda. En daarin heeft u alle kansen om elke moeilijke vraag te stellen aan mijn zeer gewaardeerde collega op dit onderwerp en alle cijfers tot achter de komma door te akkeren met elkaar. Dan JA21, nog een reflectie op de vraag hoe de RES-regio's op dit moment met de SMR's aan de slag zijn of hoe daarover geïnformeerd wordt. Die worden actief door ons geïnformeerd over datgene wat wij onderzoeken en verkennen rondom de SMR's, zodat iedereen in deze Provincie ook op hetzelfde niveau van kennis verkeert. Dus dat is in ieder geval het antwoord. En dan blijft voor mij nog een vraag van de BBB over. Als het gaat over de Zon op Dak-doelstellingen die we hebben voor 2030, daarvan hebben we in de periode tot en met 2023 in ieder geval 0,8 terrawatt op daken bij woningen gerealiseerd, en 0,6 terrawatt, ik rond het voor het gemak even af, op de grotere industriële daken. We zien nog steeds een groei van Zon op Dak, maar wij zien ook een afvlakking daarvan. Dus gaat u de doelstellingen halen, het piept en het kraakt maar we zijn nog steeds in positieve zin op weg. En ja, netcongestie is natuurlijk een van de grote uitdagingen waar we met z'n allen aan werken. Vast niet de enige vraag die je kunt hebben over zonne-energie, maar voor dit moment hoop ik voldoende. En daarmee ben ik aan het einde van mijn beantwoording.

De voorzitter: Dan dank ik de Gedeputeerde, inclusief de pseudo Van Caldenberg, voor hun inbreng in deze commissie, en dan sluiten we dit agendapunt. Nu moet ik even alle papieren heel goed bij elkaar pakken. O, sorry, ik zie nog een vraag van mevrouw Wesseling van D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Ja, misschien voor de helderheid. In de eerste termijn werd gezegd een aantal technische vragen gaan we later nog schriftelijk beantwoorden. Wat is daarover handig om af te spreken? Worden die automatisch beantwoord of moeten we die nog even op de mail zetten richting de Griffie of iets dergelijks?

De voorzitter: Dit was precies het punt, mevrouw Wesseling, dat als eerste op mijn lijstje stond, dus daar ga ik even, met uw goedvinden, naartoe. Voor de technische vragen geldt voor iedereen voor maandag 12.00 uur naar de Griffie mailen. Dus als ik jullie dadelijk allemaal driftig zie typen dan weet ik wat jullie aan het doen zijn. Dan gaan we nu even iets moeilijkers doen. Want als u voorzitter ben ik er pas sinds de tweede termijn en toch probeer ik chocolade te maken van een aantal toezeggingen, en dan ook nog toezeggingen die herbevestigd worden uit het verleden. Ik ga even proberen of ik het zo voldoende duidelijk doe. **Allereerst, ik doe ze even op volgorde, voor 1 november is toegezegd dat over de stand van zaken van het LPLG, en de gevolgen van het stoppen en de financiële middelen een mededeling komt naar Provinciale Staten. Dan hebben we voor 1 januari een toezegging dat er, ik weet niet in welke vorm dus dat zeg ik niet, meer informatie komt over de provinciale aanpak. En voor 1 januari is er ook de toezegging gedaan dat er meer informatie komt over de voortgang van het natuurnetwerk.**

Mevrouw Schuuring (PvdA): Voorzitter.

De voorzitter: Ja?

Mevrouw Schuuring (PvdA): De provinciale aanpak, ik weet niet goed waar u het dan over heeft?

De voorzitter: Ja, nee, sorry.

Gedeputeerde Faassen: ANLb, dat waren volgens mij die provincialen, toch? Ja.

De voorzitter: Goed, dan, even goed kijken. **In het eerste kwartaal van 2025 komt er ook nog meer informatie over de Kaderrichtlijn Water.** Dat is ook een toezegging. Die is genoteerd. Dan ben ik heel even kwijt of ik ze nu allemaal ... **O ja, en dan voor het eerste kwartaal, of in het eerste kwartaal, dus niet op 1 januari 2025, komt er meer informatie of een overzicht waar de knelpunten in de uitvoering zitten aka het tekort aan handjes.** Yes? Dan hoop ik ... Nee.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Ja, ik kijk nog heel even naar de Gedeputeerde, maar dan mis ik de toezegging over het nationaal natuurnetwerk.

De voorzitter: Nee, die heb ik net voorgelezen, excuus.

Mevrouw Schuuring (PvdA): Sorry, dan ben ik gewoon in de war ben naar aanleiding van de discussie.

De voorzitter: Nee, dat is niet erg. Ik denk altijd dat ik in de war ben. Nee, hij staat al hier, voor 1 januari.

Gedeputeerde Faassen: Ik heb hem zelf, dus.

De voorzitter: Nee. Ik heb hem net ook voorgelezen. Voor 1 januari meer informatie over de voortgang van het natuurnetwerk, en in het eerste kwartaal van 2025 een overzicht van waar de knelpunten in de uitvoering zitten c.q. het tekort aan handjes. En ik wens alle bestuursadviseurs veel succes met het formuleren van deze toezeggingen.

De heer Huizing (BBB): Voorzitter.

De voorzitter: O, kijk, zelfs vanuit de zijde van het College is er nog de wens om meer toe te zeggen. Nee, de heer Huizing.

De heer Huizing (BBB): Ja, dank voor het meedenken, ook van de zijde van het College. Ik heb volgens mij nog een toezegging bespeurd om in IPML 9, iets te gaan zeggen over de mogelijkheden om met defensie op te marcheren, als ik die term mag gebruiken, als het gaat om het gebruik van het traject Helmond-Weert.

De voorzitter: Ik kijk even naar de zijde van het College. Dat klopt? Er is een toezegging dat dat in IPML 9 terugkomt?

Gedeputeerde Kuntzelaers: Ja, bij de infosessie over IPML 9 zal even ingegaan worden op deze specifieke casus. En onder het kopje Weert-Helmond, mochten er echte grote ontwikkelingen zijn, dan kunnen we dat altijd meenemen in de verdere voortgang van het IPML.

De heer Huizing (BBB): Oké.

De voorzitter: En dan hoorde ik ook nog dat er nog een toezegging was die we niet hadden vermeld. Ik geef het woord aan de Gedeputeerde Theuns.

Gedeputeerde Theuns: Ja, we hebben ook nog toegezegd de Provinciale Staten te informeren over de maatwerkafspraken van het Rijk met Rockwool in de piekbelastersaanpak. Die had ik ook nog. Dat we daar geen verwarring over hadden.

De voorzitter: Uw scherpe commissie is u er dankbaar voor, want die hadden ze even over het hoofd gezien.

Gedeputeerde Theuns: En dan komt het later weer een keer terug dat wij het vergeten zijn. Ik weet hoe het gaat.

De voorzitter: Hij staat nu keurig in de lijst met moties en toezeggingen. Dan dank ik u allen. En dan komen we nu aan bij de vraag of dit stuk behandelbaar is. En dat betekent dat ik even ... Ja, nee die komt hierna. Is er iemand in deze commissie die dit stuk niet behandelbaar acht? Dan wil ik graag uw hand omhoog. Ik kijk. **Goed, dan concludeer ik dat uw commissie dit stuk ook behandelbaar acht en het wordt doorgestuurd naar Provinciale Staten.** Dan is er nog de vraag of er iemand in deze commissie is die dit stuk als hamerstuk wil bestempelen? Dan kunt u nu uw hand in de lucht steken. Ook dat is helaas niet het geval. En het wordt inderdaad, zoals de heer Nijskens terecht concludeert, tegelijkertijd met de programmabegroting besproken op 1 november. **Ik concludeer daarmee dat we**

dit Statenvoorstel doorsturen naar de eerstvolgende Statenvergadering als bespreekstuk. En daarmee zijn we aan het einde gekomen van dit agendapunt.

T9577 Gedeputeerde Faassen zegt toe Provinciale Staten voor 1 januari 2025 te informeren over de provinciale aanpak met betrekking tot de ontwikkelopgave en de realiseerbaarheid van NNN doelen.

T9578 Gedeputeerde Faassen zegt toe Provinciale Staten voor 31 maart 2025 te informeren over hoe de uitvoering van de natuurherstelmaatregelen verloopt en waar knelpunten zich voordoen.

T9579 Gedeputeerde Faassen zegt toe Provinciale Staten voor 1 januari 2025 te informeren over hoe de middelen vanuit het ANlb zo effectief mogelijk kunnen worden ingezet en welke keuzes daarbij gemaakt moeten worden.

T9580 Gedeputeerde Kuntzelaers zegt toe in de informatiesessie voor VGR9 IPML op 22 november a.s. terug te komen op eventuele meekoppelkansen met Defensie voor Weert-Hamont-Antwerpen.

T9581 Gedeputeerde Theuns zegt toe Provinciale Staten voor 1 december 2024 te informeren over de maatwerkafspraken van het Rijk met Rockwool in het kader van de piekbelastersaanpak industrie.

T9582 Gedeputeerde Theuns zegt toe in Q1 2025 PS te informeren over hoe de laatste drie jaar van KRW eruit zien en welke afspraken hierover zijn gemaakt.

8.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

Dan gaan we verder naar agendapunt 8.2, rondvraag, mededelingen, actualiteiten, IPO. Daar is niks aan input op ontvangen. Dan gaan we meteen verder naar 9. O, ja, voordat we verder gaan naar agendapunt 9 en iedereen hier weg begint te rennen, schors ik de vergadering voor twee minuutjes, en dan kan iedereen even zijn plekje vinden.

[SCHORSING]

9. RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

9.1. G-24-030 Statenvoorstel inzake uitvoering Motie 3119 Depondt c.s. inzake 'continuïteit Startersleningen' en Toezegging 9312 'onderzoeken welke alternatieve instrumenten er zijn voor de Startersleningen', brief GS van 3-9-2024 (GS DOC-000693206)

De voorzitter: Ik heropen de vergadering. Dan gaan wij verder naar agendapunt 9. Agendapunt 9.1 is: Statenvoorstel inzake uitvoering Motie 3119 Depondt c.s. inzake continuïteit Startersleningen en Toezegging 9312, onderzoeken welke alternatieve instrumenten er zijn voor de Startersleningen. Dit agendapunt bespreken we in twee termijnen. Aan het eind van de tweede termijn wordt geïnventariseerd of er wensen en bedenkingen zijn ingediend. En hierover wordt dan gestemd om zodoende duidelijk te hebben welke wensen en bedenkingen eventueel toegevoegd moeten worden aan het Ontwerpbesluit voor behandeling in de PS-vergadering van 8 november. En zoals iedereen hier nu heel mooi kan zien op het scherm: heeft u wensen of bedenkingen, gelieve deze dan per mail

te sturen naar de commissiegriffier, onze onvolprezen... Wensen en bedenkingen over het voorstel. Niet alles wat in uw hoofd zit naar de Griffie. Goed, dat gezegd hebbende neem ik nog even kort die procedure door. U stuurt uw wensen en bedenkingen naar mevrouw Van Birgelen. Haar e-mailadres stond net op het scherm, en dat komt zo weer terug als we dat hebben opgelost. Formuleer de wens of bedenking SMART en juist. De wens of bedenking dient toegespitst te zijn op het onderwerp waarover zal worden gevraagd. GS kan in de eerste termijn reageren op de door de commissie ingebrachte wensen en bedenkingen. Fracties kunnen in de tweede termijn nog reageren, en eventuele wensen en bedenkingen aanvullen of intrekken. GS kan ook nog in de tweede termijn reageren. De Griffie maakt een overzicht van alle ingebrachte wensen en bedenkingen. De commissie stemt over alle ingebrachte wensen en bedenkingen. Wensen en bedenkingen die een meerderheid krijgen worden opgenomen in een gewijzigd Ontwerpbesluit. Goed, nu ik dit allemaal netjes heb voorgelezen gaan we nu echt van start met de behandeling. Ik start de eerste termijn bij de fractie van de SP. En u krijgt vijf minuten spreektijd.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel, voorzitter. Mieke Telkamp, voor de jongeren onder ons, sprak vijf jaar voor mijn geboorte de wijze woorden: waarheen leidt de weg. En voorzitter, dat gevoel heb ik al jaren bij het mooie hulpmiddel Startersleningen, hier en in mijn eigen gemeente. We zien de bedragen al jaren oplopen van zowel woningen als ook de schuld die Limburgers daarvoor moeten opnemen. Huizenprijzen blijven er niet stabiel door, door de Startersleningen, en worden zeker niet lager. Maar het risico van banken wordt wel kleiner. We zorgen ervoor dat starters een thuis kunnen krijgen, maar lossen de twee voorgaande problemen er niet mee op. Het budget is de afgelopen jaren enorm opgelopen, tot € 95 miljoen; en na positieve beoordeling van PS wordt het zelfs € 140 miljoen – allemaal afgerond. Het intern financieel advies voor de handhaving van de regeling is negatief. Tenzij wij meteen veranderen van 75/25 naar een 50/50-verdeling. De Stec-evaluatie geeft ook aan dat het goed is om naar een 50/50-verdeling van de financiering te gaan. Maar dan is uiteraard de vraag of gemeenten hierin überhaupt mee kunnen. Wat weet GS hier al over? De SP denkt in ieder geval dat die 50/50-verdeling de komende jaren een onhaalbare optie gaat zijn voor onze gemeente. En als dat de realiteit gaat zijn en de regeling moet verdwijnen, wat is dan het alternatief voor starters in de toekomst? Want ook staat in de Stec-evaluatie dat wij de enige Provincie zijn die zo'n regeling hebben, maar dat in de rest van het land alternatieven worden gebruikt om hetzelfde te doen. Welke alternatieven zijn dat dan? En waarom liggen die niet ook voor? Want met € 100 miljoen kunnen we van alles doen voor onze samenleving.

De voorzitter: Er is een vraag voor u van de heer Nijskens van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): U zegt dat het voor uw gemeente onhaalbaar is om de 50/50 te faciliteren, zal ik maar zeggen. Waarom is dat onhaalbaar?

De heer Wolters Gregório (SP): Ik heb gezegd dat ik de twijfels heb over of de Startersregeling het middel is om te bewerkstelligen wat we willen voor starters, en of die 50/50 haalbaar is. Kijk, het ravijnjaar komt eraan en de gemeenten hebben al allerlei andere kosten die ook oplopen, met de beperkte middelen die ze hebben. Dus als wij ook nog gaan vragen om bij Startersleningen van 25% naar 50% te gaan, dan kan ik me bij heel veel Limburgse gemeenten voorstellen dat dat niet of in ieder geval heel slecht te dragen is.

De voorzitter: Een vervolgvraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Het budget van Roermond in dit geval, gaan wij niet bepalen met deze regeling. Het betekent alleen dat Roermond in plaats van twintig starters tien starters kan helpen. Dus

eigenlijk zou u voor 50/50 moeten zijn. Want dan kunnen minder mensen van de regeling gebruikmaken en komt het dichterbij uw doel om hem helemaal niet toe te laten. Bent u dat met mij eens?

De heer Wolters Gregório (SP): Nee, dat ben ik niet met u eens, via de voorzitter. En dan heeft mijnheer Nijskens net ook niet goed genoeg geluisterd naar wat ik zei. De startersregeling stelt ons eigenlijk voor een dilemma. Want we zien dat starters slecht aan een woning kunnen komen, omdat ze de financiering niet rond krijgen via een hypotheekverstrekker bijvoorbeeld. En daar willen wij als overheid bij helpen, of dat via de Provincie is of via de gemeente. Alleen, tot nu toe was er een 50/25-verdeling. En het advies is om die in ieder geval naar 50/50 te doen, of een alternatief zoals in andere Provincies gebruikelijk is te gaan hanteren. En waar ik denk dat mijn gemeente ook niet gebaat is bij maar tien starters aan een woning helpen via een startersregeling in plaats van twintig, ben ik eigenlijk op zoek middels deze commissie. En ik hoop dat GS nog wat meer ideeën heeft of kan uitwerken over hoe dat anders aan te pakken, want óf minder mensen te helpen óf om het financiële bedrag maar op te laten lopen. Want het is nu voor 2024 en 2025, maar het zal daarna echt niet ineens een stuk minder worden. Want de krapte op de woningmarkt, daarvan zegt iedereen: dat blijft nog wel een tijdje.

De voorzitter: Ik concludeer dat u voldoende antwoord heeft gegeven. Gaat u verder met uw inbreng.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja, want ik zei als laatste, voorzitter, met € 100 miljoen kunnen we van alles doen voor onze samenleving, bijvoorbeeld: gebruiken als investeringskapitaal voor een provinciaal woonbedrijf om betaalbare woningen te bouwen, zodat de prijs van onze volkshuisvesting omlaag kan en onze inwoners zich niet in allerlei bochten hoeven te wringen om een eerste eigen thuis te kunnen krijgen. Graag hoor ik ook van GS in deze commissie met welke oplossing we gaan komen, want in mijn eentje heb ik die op dit moment niet paraat, gezien het dilemma van een x-aantal pagina's dat ons voorligt. Dank u wel.

De voorzitter: Dank aan de heer Wolters Gregório. Dan ga ik verder naar de fractie van GroenLinks, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. GroenLinks vindt het goed dat we als overheid starters op de woningmarkt helpen. Maar net zoals de SP hebben wij ook vragen bij de consequenties van het voorstel wat er nu ligt. We vinden het inderdaad goed dat GS zegt: ja, we moeten in 2026 gaan afbouwen naar 50%. Maar dan is vervolgens de vraag: wat gaat dat betekenen voor het aantal leningen dat we gaan geven? En wat gaat het betekenen voor de financiële middelen van de gemeenten die daar dan voor aan de lat gaan staan? En misschien is dan de vraag: zijn er al gesprekken over geweest? En wat hebben die gesprekken opgebracht? Ik heb ook wat meer inhoudelijke opmerkingen ten aanzien van het voorstel, en die sluiten ook eigenlijk wel aan bij hetgeen de heer Wolters Gregório heeft gezegd. Uit die onderzoeken die gedaan zijn door onder andere het kadaster blijkt dat alleen maar de woningen die in aanmerking komen voor de startersregeling niet bepaald de meest aantrekkelijke woningen zijn. Uit onderzoek lijken we te kunnen opmaken dat het meestal gaat om woningen die een opknapbeurt nodig hebben – woningen die bijvoorbeeld extra isolatie kunnen gebruiken. Als we dan starters met een laag inkomen aan een goedkope woning kunnen helpen die niet goed geïsoleerd is, dan is het maar de vraag hoe goed we onze inwoners eigenlijk aan het helpen zijn. Zeggen wij dan nu bijvoorbeeld: hoog dan die maximale koopsom op? Nee. Maar waar we het wel over moeten hebben is het feit dat een woning die niet goed onderhouden is en die niet goed geïsoleerd is extra investeringen vraagt. En die kunnen starters vaak ook niet doen. En mijn vraag is dan: wat kunnen we dan hierin betekenen als overheid? Kunnen we dat

misschien koppelen aan de Duurzaam Thuis-lening? Kunnen we subsidies koppelen voor isolatie van huizen die onder de Starterslening vallen? Graag een reflectie van de Gedeputeerde hierop. Er waren een aantal beslispunten in het voorstel; dat waren er vier. En ik heb over het laatste besispunt eerst een technische opmerking. Want dat vierde punt, daar heb ik wat moeite mee met hoe het geformuleerd is. En misschien dat wij uiteindelijk naar een herformulering moeten gaan komen als Provinciale Staten. Maar sta mij toe om het even uit te leggen. Het vierde besispunt suggereert dat de motie nog uitgevoerd moet worden, maar dat is volgens mij niet het geval. En over het uitvoeren van de motie hoeft PS ook helemaal niet te besluiten. Om een juist besluit te kunnen nemen over dit besispunt moeten we dus volgens mij dit voorstel al dan niet aanpassen. Dus dit is een technisch-inhoudelijke opmerking over dat besispunt. Misschien dat de rest van de commissie er ook even naar kan kijken, dat we er samen op kunnen reflecteren. Inhoudelijk gezien over het laatste besispunt: ik mis de systeembenadering, ik mis de zoektocht naar een oplossing voor het probleem waar we mee zitten. Het inzetten van die startersregeling is niet het doel. Het doel is om ervoor te zorgen dat starters op de woningmarkt een dak boven het hoofd hebben. Wonen is namelijk een grondrecht voor iedereen, niet alleen maar voor de inwoners die genoeg geld op de bankrekening hebben staan. Als wij uitgaan van de vooronderstelling, namelijk dat iedereen recht heeft op een woning, dan kunnen we gaan kijken wat nodig is om dat te bewerkstelligen en welke rol we als provinciale overheid dan willen oppakken. De uitvoering van die motie beperkt zich tot het geven van een overzicht van de verschillende mogelijkheden om financiële stimulans op de koopprijs van de woning te geven, gevolgd door een gesprek met de gemeentelijke ambtenaren die zich bezighouden met de Starterslening – althans, zo is het hoe ik interpreteer dat die motie is uitgevoerd. Wij hadden eigenlijk liever gezien dat er eerst een uitgebreide afweging gemaakt was op alle mogelijkheden die we hadden of hebben om de basis van het probleem op te lossen vanuit een systeembenadering, en dan pas de keuze voor het in te zetten instrument te bepalen. Kan de Gedeputeerde hierop reflecteren? Dank u wel, voorzitter.

De voorzitter: Dank, mevrouw Mertens. Dan ga ik verder in het rijtje en dan geef ik het woord aan de heer Erkamp, namens 50PLUS.

De heer Erkamp (50PLUS): Ja dank u wel, voorzitter. Door omstandigheden ben ik helaas genooddaakt om dit dossier even over te nemen. Ik zal mijn best doen daarin. 50PLUS heeft de derde wijziging van de motie 3119, gecontinueerd Starterslening, van mevrouw Depondt mede ingediend. En de motie is de Statenvergadering van 28 juni 2024 aangenomen. We bespreken de continuïteit van de Starterslening. En het afgelopen ... [4:35:41] heeft 50PLUS zich afgevraagd of de regeling nog past binnen deze tijd. De Limburgse startersregeling bestaat zeventien jaar, gestart in 2007 ten tijde van de financiële crisis, ook wel als kredietcrisis of bankencrisis aangeduid, om starters te helpen. In dagblad *De Limburger* van 17 augustus jongstleden zegt hoogleraar Kok, en ik citeer: 'Om de Starterslening louter te evalueren op basis van het aantal verstrekte leningen is natuurlijk zeer kort door de bocht. Het aantal leningen heeft vooral te maken met de dynamiek op de markt en de hoogte van de hypotheekrente.' En ook de doorgroeimogelijkheden zijn volgens dezelfde hoogleraar niet ideaal. Hij stelt bovendien dat het fenomeen startersregeling onterecht de indruk wekt dat starters kunnen doorgroeien op de woningmarkt. Hoe dan, vraagt hij zich af. Die starters zitten in een appartement. En zodra gezinsuitbreiding komt en een eengezinswoning nodig is, zijn we weer terug bij af. Want dat huisje en een tuintje is binnen het budget van de doorgroeimogelijkheden van de starters niet beschikbaar. En hij sluit met de woorden af: 'Dus wie help je nu eigenlijk met deze regeling, en waar help je ze mee?' Voorzitter, daarnaast zijn er ook andere ontwikkelingen op de woningmarkt. Recent is een nieuwe huurwet in werking getreden, waarbij de gevolgen ook niet zijn te overzien. Zoals het lijkt willen veel eigenaren hun huurhuizen of huurhuis verkopen, waardoor meer woningen op de markt komen en kan leiden tot een hoger aanbod, tot een tijdelijk lagere verkoopprijs. Er is een nieuwe regeling. Al is gevraagd hoelang het goed gaat met de investering van de

woningbouw. Uit de SVn-hertoetsing blijkt dat het percentage nonbetalers gestegen is van 8% naar 11%. Terwijl we toch economisch voorspoedbare jaren hebben gehad. Maar wat gebeurt er indien de economie tegen gaat vallen? Er zijn genoeg bedreigingen. Uit de stukken blijkt dat een negatief advies gegeven wordt, waarbij de continuering van het huidige model, 75 voor Provincie en 25 voor gemeenten, maar teruggeschroefd wordt naar 50. De vraag is, hetzelfde als wat de SP zei: in hoeverre heeft het College afgestemd met de gemeenten dat zij een hoger deel van de kosten voor hun rekening gaan nemen? Tot slot voorzitter, 50PLUS heeft haar zorgen dat ouderen ook op latere tijden goed wonen. Dat deze levensbestendige woningen beschikbaar zijn voor een grote groep ouderen, ook betaalbaar zijn, zodat deze groep kan worden verleid tot naar een levensbestendige woning te verhuizen, waardoor ook doorstroming tot stand komt. Zie ook het rapport van het Economisch Instituut voor de Bouw, in iedere stad en ieder dorp een straat erbij. De conclusie van het Economisch Instituut voor de Bouw EIB wordt door politici geregeld aangehaald als oplossing voor een tekort van 390.000 woningen in Nederland. Vaak wordt er gekeken naar de groeiende groep ouderen. Als die verhuizen naar kleinere woningen leidt dat tot een reeks aan verhuizingen, want in de vrijgekomen woning kan een jong gezin terecht. En een appartement achterlaten dat beschikbaar komt voor de starters, die op hun beurt weer een studentenwoning verlaten. En zo is de gedachte. Dank u wel.

De voorzitter: Dank aan de heer Erkamp. Dan gaan we verder naar D66, de heer Stone.

De heer Stone (D66): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, de woningnood voor starters is hoog en we moeten er ook echt alles aan doen om te zorgen dat deze jonge mensen kunnen beginnen met het leven dat ze zo graag willen. Niet alleen de bedragen zijn groot, dat zijn ook de belangen die ermee gediend zijn. Dit is waarom D66 staat achter het verhogen van de kredietfaciliteit met € 45 miljoen voor 2024 en 2025, ook als dit betekent dat we dit jaar nog de SiS-kaders overschrijden en daarmee afwijken van het financieel advies. D66 ziet het als een afgewogen risico dat het waard is, ondanks bijvoorbeeld de gewijzigde voorwaarden van SVn en de kans dat ze het restrisico in 2025 niet meer dekken. De Starterslening heeft zijn potentie bewezen om een onderdeel te zijn van de oplossing voor het woningtekort. En daar staat D66 achter. De jonge Limburgse starters verdienen ons vertrouwen en we moeten achter hun toekomst staan. Dat is wat we ook onder andere hiermee gaan doen. Dit doet er uiteraard niets aan af dat D66 graag ziet dat we op de lange termijn focussen op de daadwerkelijk beschikbare woningvoorraad. We maken ons zorgen over de gevolgen voor de woningprijzen op de lange termijn als jonge mensen elkaar steeds hoger kunnen overbieden. Is het duidelijk in hoeverre dit daaraan zou kunnen bijdragen, specifiek de financiering hiervan? D66 heeft ook een vraag over de bijdrage van de gemeenten. Waarom kunnen de gemeenten niet al vanaf 2025 een fiftyfiftyverhouding toepassen als het in 2026 wel mogelijk wordt geacht? D66 zou graag zien dat de gemeenten deze bijdrage leveren als ze dat kunnen, zodat we niet onnodig de SiS-kaders overschrijden. Daarnaast is D66 benieuwd wat de sectorgrens in de toekomst betekent voor andere activiteiten binnen dezelfde sector – denk bijvoorbeeld aan het verduurzamen van woningen. Moeten we ons dan beperken tot dit instrument, om te voorkomen dat we de sectorgrens in de toekomst gaan overschrijden? Dan de alternatieven die in de motie tevoorschijn kwamen. Uit het onderzoek naar alternatieve instrumenten blijkt dat er verschillende mogelijkheden zijn nog aanvullend te kunnen toepassen. D66 zou graag zien dat indien het mogelijk is alternatieven worden toegepast. Zijn er buiten de propositie duurzaam betaalbare koop nog alternatieven uit het onderzoek, die GS geschikt acht om nu of in de toekomst toe te passen in combinatie met de staatsleningen? D66 vindt dat als er nog mogelijkheden zijn om onze starters te ondersteunen, dat we dat ook moeten doen. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Stone. Dan kijk ik naar mevrouw Schuur, van de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurin (PvdA): Dank u wel, voorzitter. Ik moet eerlijk zeggen dat ik de structuur van dit Statenvoorstel nogal ingewikkeld en verwarrend vond, want op een gegeven moment gingen de getallen en percentages erg door elkaar heen lopen, moet ik zeggen. Met name het punt: GS is van plan de kredietfaciliteit te verhogen. Maar als we kiezen voor een andere verhouding met financiering van gemeenten, dan wordt die verhoging minder hoog. Maar ik heb het drie keer teruggekeken en ik kan niet precies achterhalen: als we nu met die € 31 miljoen gaan verhogen, gaan we dan uit van die 75% in 2025 en 50% in 2026? En als we 25% aanhouden, dan gaan we naar de € 45 miljoen? Nee, oké. Misschien dat de Gedeputeerde dat nog even helder onder elkaar kan zetten, want ik kwam daar niet helemaal uit. En hetzelfde ging over inderdaad het onderzoek naar de alternatieven. Want als je de bijlages leest, uit de inventarisatie van de Provincie zelf kwam onder andere KoopGarant als heel kansrijk alternatief naar boven. De gemeenten gaven aan dat ze eigenlijk de Starterslening zelf zouden prefereren om die voort te zetten. Maar ook daar kon ik niet heel direct een heel duidelijke conclusie aan verbinden wat dan de vervolgstap is. In algemene zin denk ik dat het goed is om mee te nemen dat de Starterslening zo positief geëvalueerd wordt door gemeenten, omdat het helpt met de doorstroming. Dat het dan met name gaat om bestaande bouw en dat het veel woningen betreft die verduurzaming nodig hebben, vinden wij niet per se een probleem. Omdat je ook woningeigenaren natuurlijk juist handelingsperspectief geeft om dan ook te zorgen voor de verduurzaming van de bestaande woningvoorraad. En ik snap in die zin ook wel de oproep van de gemeenten uit Midden-Limburg die wij vanochtend nog hebben gekregen. En ik denk daarbij ook in ogenschouw nemen dat ik 2026 best een lastig jaar vindt om de kosten voor gemeenten potentieel te verhogen. Want we weten natuurlijk dat er op dat moment ook veel andere dingen in de financiering gaan veranderen, waardoor het risico is dat er veel minder mensen gebruik kunnen gaan maken van deze regeling. En dat er een ondersteuning voor starters op de woningmarkt nodig blijft, dat staat voor ons in ieder geval wel als een paal boven water. Dus ik ben nog een beetje op zoek naar de juiste afweging in deze. En daar kom ik dan in de volgende termijn nog op terug.

De voorzitter: Goed, dank u wel mevrouw Schuurin. Dan gaan we verder naar de heer Hermans, namens de PVV.

De heer Hermans (PVV): Dank u wel, voorzitter. Voortzetten van die starterslening en daarvoor beschikbaar van meer financiën is prima. Daarvoor is ook destijds die motie aangenomen. Dan krijgen we het tweede deel eigenlijk en dat gaat over financiële ... [4:45:00], waar meerdere sprekers het over gehad hebben. Stel, onze bijdrage gaat naar 50%. Er staat in het stuk: het instrument blijft dan succesvol, uitgaande van een vergelijkbare bijdrage van de gemeente. Als wij naar 50% gaan, dan zal iemand meer moeten gaan bijdragen. En er staat hier: vergelijkbaar met de gemeentes. Wat is daarvan onderzocht? Wat is daarvan waar? Klopt dat allemaal wel? Dan de tweede vraag. Er worden een aantal scenario's geschetst in relatie tot SiS 3.0. Wat ik daarbij mis is de uitwerking van een scenario waar het cluster Financiën eigenlijk voor pleit, en dat is namelijk al in 2025 die provinciale bijdrage naar 50% te verlagen. Er worden hier vier scenario's geschetst, maar dit scenario van het cluster Financiën dus, is hier niet bijgevoegd. Waarom is dat? Dat had toch ook gekund als vijfde scenario? Dat waren mijn vragen.

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Hermans, keurig binnen de tijd. Dan ga ik naar mijn rechterkant, de heer Blijlevens namens JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Ik heb niet zoveel tijd nodig. De regeling, helaas hebben we die heel hard nodig. Maar wat wij wel vreemd vinden is dat er al geld op voorhand wordt uitgegeven, alvorens wij

daartoe besloten hebben. Alhoewel we dat wel vaak snappen, heel menselijk. Maar we vinden wel dat dat incidenteel moet blijven, en dat dat geen structureel iets moet worden. Dat was hem.

De voorzitter: Dank aan de heer Blijlevens. Dan gaan we naar de heer Schoenmakers, van LOKAAL-LIMBURG.

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Dank u wel, voorzitter. Voorzitter, laat ik eens beginnen met wat kreten uit de krant van gisteren en van vandaag. En dan begin ik met: '40.000 huizen niet te koop, door afhaken van doorstromers', 'Toeleveranciers in problemen, bouw dreigt stil te vallen', 'Tekort aan woningen de 400.000 gepasseerd', 'Tijdelijk stillegging van toeleveringsbedrijven bouw in verband met tekort aan materialen', 'Nieuwbouw voor ouderen loopt vast', 'Doorstromers trekken zich terug van 140.000 naar 100.000, betekent minder nieuw aanbod'. Je zult dus maar starter zijn in deze provincie. En dan denken wij als LOKAAL-LIMBURG dat zij onze steun verdienen. We zien van de NVM-makelaars dat de gemiddelde verkoopprijs van een nieuwbouwwoning in het tweede kwartaal van 2024 € 475.000 is. Dagblad *De Limburger* meldt: in Limburg worden huizen gemiddeld voor € 329.000 verkocht. LOKAAL-LIMBURG wil zich maximaal inzetten voor starters op de woningmarkt. En we kiezen dan ook heel helder voor optie 1. We worden daar ook mee ondersteund, hebben wij vandaag ook kunnen lezen, door de gemeenten in Midden-Limburg. En ik denk, als deze brief ook van andere regels gemakkelijk zou kunnen worden gemaakt richting de Provincie. Wij willen dus handhaven: 75 provinciale bijdrage tot en met 2027. Ook zien wij dat de koopprijs steeds verder omhooggaat. En wij zijn voornemens, daarom vertel ik het alvast aan de voorkant, om een motie te maken die gaat inhouden dat wij eigenlijk het leenbedrag willen verhogen van 20% naar maximaal 40%. We zijn de motie nog aan het ... [4:48:31] maken, maar ik wil het alvast aankondigen. En we zijn ook verder bezig met de inhoud van die motie. Tot zover, voorzitter.

De voorzitter: Dank u wel. Dan ga ik naar de heer Nijskens, namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ik wilde eigenlijk nog een interruptie doen. Wilt u echt de Starterslening op 40% zetten van de koopwoning? Of wilt u juist de 20% over een hoger bedrag gaan faciliteren?

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): In het stuk staat: maximaal leenbedrag is verhoogd tot € 56.000, dus 20% van de maximale koopsom. En als je dan 40% van die maximale koopsom maakt, met de gedachte van de duurzaamheid, vind ik wel dat als je daar ook misschien een stukje duurzaamheid voor woningen meepakt, dan kun je misschien dingen combineren. Dus we zijn nog even in de tekst weg aan het zetten: wat is nu de juiste om maximaal rendement ervan te krijgen.

De heer Nijskens (VVD): Ja, als je het maximale leenbedrag op € 56.000 laat staan met een 40%, dan krijg je maar ... Volgens mij zijn die woningen er niet. Maar we wachten even uw motie precies af met hoe het uitpakt. Starters zijn niet alleen jonge mensen die nog geen kinderen hebben, om het zo maar te zeggen. Starters zijn natuurlijk mensen die voor het eerst een eigen huis kopen. Dus in zoverre is ook die groep vrij divers. In het verleden was de VVD in ieder geval verdeeld kritisch over wat het effect is van de Startersleningen op de woningmarkt. We hebben daar regelmatig antwoord vanuit het College gekregen ook op diverse gremia dat het nauwelijks invloed heeft op de woningprijs an sich in geheel. Dat heeft eigenlijk ons in het verleden altijd doen besluiten om in te stemmen met alle startersregelingen en -voorstellen die daarop langs zijn gekomen. Dat er nu een financieel advies ligt van 'breng die 75% terug naar 25%', dat is gewoon een-op-een SiS 3.0 maximaal 50% cofinanciering. Dat was dus ook het geval bij de eerste keer dat we het verhoogd hebben naar 75%, juist om eigenlijk meer leningen te kunnen laten verstrekken. En dat lag niet aan de Provincie, maar

met name aan de gemeenten die geen hoger budget wilden. En als je dan de regeling op 25% zet, dan kun je gewoon het dubbele aantal woningen via Startersleningen beschikbaar maken. Het is eigenlijk een regeling van succes. Ik ben nog niemand tegengekomen die spijt had van het aangaan van de Starterslening. Er is nauwelijks wanbetaling. De risicoreserve op een dermate groot bedrag is bijzonder klein. Dan de opmerking over het ravijnjaar. Ravijnjaar is een kwestie van exploitatie, terwijl het hier gaat over het wegzetten van vermogen. Dat zijn twee verschillende dingen. Gemeenten kunnen relatief goedkoop aan vermogen komen. En die kunnen via deze regeling vrijwel risicoloos hun inwoners helpen aan een start in het eigen woningbezit. Dus wat ik aan argumenten tegen de Starterslening heb gehoord, die zijn volgens mij niet steekhoudend. Het idee van de SP van een woonbedrijf Limburg, ik snap dat dat vanuit die hoek komt. En ik zal één opmerking daarover maken. Stel, je bent koper van een woning van het Limburgs woonbedrijf. Je krijgt dat tegen een laag bedrag in handen. En je gaat het verkopen. Dan zal mijnheer Wolters waarschijnlijk zeggen: er zit een afspraak in dat de winst afgedragen moet worden aan de Provincie. En vervolgens staat die eigenaar met een te klein bedrag op de woningmarkt. Dat gaat dus gewoon niet werken. En afrondend, wij hebben eigenlijk geen wensen of bedenkingen over deze regeling. We vinden het prima als het 75% Provincie blijft. En we zijn ook voor het ophogen van het budget.

De voorzitter: En ondanks deze uitlokking geen reactie aan mijn linkerzijde. Dus ik ga verder naar mevrouw Waajen-Crins, CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel, voorzitter. Wonen is een van de belangrijkste opgaven waar we maatschappelijk voor staan. Een huis is immers meer dan vier muren; het is je thuis en het moet warmte en veiligheid bieden. En pas dan kun je ook op alle andere terreinen goed functioneren. Doorstroming op de woningmarkt, we hebben daar meerdere sprekers al over horen spreken, is dan ook cruciaal. En uit het Stec-rapport blijkt dat Startersleningen an sich een heel goed instrument zijn om ons in deze opgave te helpen. Daarom hebben wij ook inderdaad die motie ingediend: omdat hulp voor starters zo belangrijk is. Het College heeft uitvoerig onderzocht of en hoe we die Startersleningen overeind kunnen houden. Het financiële risico neemt wel enigszins toe de komende jaren, maar is volgens ons te dragen. Uiteraard nemen we daarbij de adviezen serieus. Ook de SiS-adviezen – afbouw in 2026 van onze provinciale bijdrage – is voor de CDA-fractie onvermijdelijk. We kunnen de lijn die het College gekozen heeft dan ook volgen en steunen deze. En wij vinden ook dat we naar gemeenten en juist ook naar starters op de woningmarkt een betrouwbare overheid moeten zijn, en daarom vinden wij afbouw nu meteen ook onverantwoord en veel te korte termijn. Maar in 2026 zou dat mogelijk moeten zijn. Dus gemeenten hebben ook hun tijd nodig om al die regelingen aan te passen. En inhoudelijk sluit ik aan bij wat de heer Nijskens aangaf: ook een gemeente kan gemakkelijk aan dat geld komen. Maar ze moeten wel de tijd hebben om dat te gaan regelen. En dat is wat ons betreft nu een te korte termijn. Dus het op 75% laten staan voor de Provincie vinden wij ook gewoon een te grote opgave. En het zit niet in de risico's, maar wel het houden aan onze eigen regels. U heeft als College overleg gehad met de belangrijkste partners, volgens mij. We hebben de brief inderdaad vandaag nog ontvangen van SML, samenwerkende gemeenten in Limburg. Ik zou toch ook nog graag – we hebben nu van Midden-Limburg wel een doorkijkje – van de Gedeputeerde horen hoe Noord en Zuid kijkt naar een provinciale bijdrage die teruggebracht wordt naar 50%. Dus als u daar nog op kunt reflecteren. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, mevrouw Waajen-Crins. En dan gaan we naar de fractie van de BBB. En ik geloof dat ik de heer De Loijer het woord mag geven.

De heer De Loijer (BBB): Dat klopt, dank u wel voorzitter. BBB Limburg is net zoals vorig jaar positief over het voorliggende voorstel voor de wijze van continuering van de Startersleningen vanaf 2025. Het

woningtekort kan namelijk in deze Statenperiode nog niet opgelost worden. En starters, veelal jongeren, hebben nog altijd moeite met het verkrijgen van een woning. De huidige regeling loopt tot en met 2027. En we hebben het vandaag over de wijze waarop we het continueren vanaf 2025. Wij zijn dan ook, net zoals mijn voorganger, positief over scenario 2. En hiermee blijft in het kader van een betrouwbare overheid ook voor 2025 de 75% van de provinciale bijdrage gehandhaafd. Wel kunnen we ons ook vinden in de inbreng van de SP, dat we wel moeten kijken naar alternatieven voor de Starterslening, in ieder geval met het oog op de toekomst. Want zoals ik net al zei, het woningtekort kan niet op korte termijn worden opgelost, en zeker zolang de vraag hoger blijft dan het aanbod. En met de nieuw te bouwen woningen halen we deze achterstand op korte termijn ook niet in. Dus daar moeten we wel naar kijken. Een Starterslening is dan ook op dit moment voor deze doelgroep waar we het over hebben, ik wil zeggen eigenlijk 'helaas' noodzakelijk. Wel hebben wij onze zorgen over de beschikbaarheid van woningen tot de Startersleninggrens van momenteel € 280.000. Zo zien we bijvoorbeeld in het Maasduinengebied, de drie noordelijkste gemeenten van Limburg, dat het woningaanbod onder deze Startersleninggrens in de afgelopen maanden op slechts één hand te tellen is. Ook *De Limburger* besteedde hier onlangs aandacht aan. Eigenlijk een vraag aan de Gedeputeerde: wanneer moeten we eigenlijk weer nadenken over of deze financiële grens moet worden aangepast? Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel, de heer De Loijer. En dan kijk ik naar mijn rechterzijde, en ik zie een Gedeputeerde die er klaar voor is. Dus ik geef het woord aan Gedeputeerde Theuns voor de beantwoording.

Gedeputeerde Theuns: Dank u wel, voorzitter. En dank voor de vragen en reacties uit de commissie. Ik zou eigenlijk even willen beginnen toch vanuit mezelf met de woorden die de heer Nijskens aanhaalde, namelijk dat het een regeling van succes is. Want zo kijkt het College er in ieder geval echt tegenaan. En in die zin heb ik ook destijds zelf met enige verbazing de quotes van de betreffende hoogleraar gelezen. Er werd gezegd: het College oordeelt over het succes op basis van het aantal verstrekte leningen. Maar we hebben veel meer gedaan dan dat. We hebben ook echt achter de cijfers gekeken. Want niet alleen als je kijkt naar die cijfers ... We hebben ongeveer 5.500 leningen verstrekt. Uit de enquête die daaronder ligt blijkt dat 35% – dus dan heb je het over een kleine 2.000 mensen – zonder de Starterslening überhaupt geen woning had kunnen kopen. 17% van die mensen geeft aan: 'Zonder de Starterslening had ik misschien wel een woning kunnen betrekken, maar had ik nu in een huurwoning gezeten.' En als ik dan ook lees: 'Wat hebben die mensen eraan. Je kunt helemaal niet doorstromen.' Misschien kun je soms inderdaad alleen een appartement kopen. Maar als je daar na een aantal jaren uit vertrekt, dan heb je wel een aantal jaren vermogen opgebouwd, in plaats van huur betaald en daarmee vooral aan de zakken van iemand anders bijgedragen. Dus in die zin kijkt het College daar echt heel anders tegenaan dan in ieder geval destijds in het betreffende krantenartikel naar voren kwam. En vinden wij het zelf ook echt een regeling van succes. Niettemin kijken wij natuurlijk ook naar: wat doet dat in ons eigen financiële huishoudboekje. Want het is inderdaad een product met zeer weinig risico. Dus als je kijkt naar een sectorlimiet, dat vind ik eigenlijk nog van het risico in het financiële advies dat beschreven wordt, de minst spannende. We hebben namelijk sectorlimieten, zodat je je geld bij verschillende doelgroepen wegzet. En dan kijk je naar, in dit geval, de doelgroep 'woningeigenaren', waar we geld vanuit Duurzaam Thuis hebben staan en geld dus vanuit de Startersleningen. En dan is die sectorlimiet ingegeven door de gedachte: je wilt niet alle provinciale geld bij woningeigenaren wegzetten, uit een stukje risicospreiding. Maar we zien ook hier weer in de cijfers achter de cijfers dat het risico niet nul, maar wel bijna nihil is, aangezien er slechts twee leningen op die 5.500 in de loop der jaren niet zijn terugbetaald. Dus ook daarin is het risico beperkt. Dus dat vind ik de minst spannende. Maar je ziet wel dat uiteindelijk de

bedragen die gemoeid zijn met de Starterslening in rap tempo oplopen. Ik zie trouwens een interruptie, voorzitter.

De voorzitter: Excuus, ik zat heel goed op te letten. De heer Blijlevens, van JA21.

De heer Blijlevens (JA21): Dank u, voorzitter. Mag ik concluderen uit de opmerking die u maakt over 'zakken vullen' dat het College niet zo blij is met huurwoningen of verhuurders?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik vind het niet prettig als mij woorden in de mond worden gelegd. Want ik heb het woord 'zakkenvullers' niet gebruikt. Ik heb gezegd dat mensen dan investeren in hunzelf in plaats van in de zakken van iemand anders. Dat heb ik gezegd en zo heb ik het ook bedoeld. Dus ik heb niet over zakkenvullerij gesproken.

De heer Blijlevens (JA21): Nee, excuses. Ik moest ook wat langer wachten, dus ik was vergeten wat u precies zei. Maar de vraag is eigenlijk: bent u minder voor verhuur, door die opmerking?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik denk dat starters gebaat zijn bij het opbouwen van een eigen stukje vermogen. En dat doe je meer in een koopwoning dan dat je dat doet in een huurwoning. En ik heb alle respect voor mensen die een woning verhuren. Ik heb alle respect voor mensen die een woning huren. Maar om vermogen op te bouwen kun je toch wel onomstotelijk zeggen dat het beter is om een koopwoning te hebben. En dat is uiteindelijk ook het doel waar we aan willen bijdragen.

De voorzitter: Vervolgt u uw betoog.

Gedeputeerde Theuns: Dank, voorzitter. Wij kijken natuurlijk wel serieus naar: wat betekent dat in ons eigen financiële huishoudboekje. En je ziet daarin, omdat de terugbetalingen in een minder rap tempo gaan dan het oplopend aantal leningen, dat het wel een groot beslag legt. Het financieel advies was dit jaar niet anders dan vorig jaar. Destijds hebben wij u voorgesteld om daar gemotiveerd van af te wijken. Daar hebben de Staten mee ingestemd. We hadden niet kunnen voorspellen dat we dit jaar zo veel succes zouden hebben. Aan de ene kant is dat goed. Aan de andere kant legt dat een enorm financieel beslag en hebben wij gezegd: wij vinden het te verantwoorden. Het zou beleidsmatig gezien nog steeds niet mijn eerste keuze zijn, maar omdat je niet alleen beleidsmatig maar ook financieel natuurlijk moet kijken, stellen wij nu scenario 2 voor, waarin we vanaf 2026 teruggaan naar 50%. Iemand stelde ook nog de vraag – ik ben even kwijt wie precies, volgens mij de heer Stone: waarom niet nu direct al? Ja, we zitten ongeveer volgende maand in de begrotingsvergaderingen, ook bij gemeenten. Die liggen ook allemaal al bij de betreffende raden. Gewoon vanuit de betrouwbare overheid vind ik het überhaupt geen scenario dat wij gemeenten nu opeens voor de keuze stellen 'je mag vanaf 1 januari al 50% bij gaan dragen', maar doen we dat voorstel in ieder geval aan uw Staten om dat vanaf 2026 te doen. Dat even als algemene introductie en hoe wij daar zelf tegenaan kijken. Dan had ik wat specifieke vragen, namelijk van de heer Wolters Gregório. Die vroeg mij al te reflecteren op die 50/50-verhouding. Ik heb daar denk ik net al in mijn introductie iets over gezegd. In andere Provincies, het staat inderdaad in het voorstel waar er nog wel Startersleningen zijn. Maar daar dragen gemeenten 100% bij. En ik vind ook: dat gemeenten iets meer bij gaan dragen dan in het verleden kun je ook verantwoorden vanuit het feit dat ook gemeenten weer meer revolverend terugkrijgen vanuit leningen die worden afgelost. Dus ik denk dat dat te verantwoorden is, dat je naar

de toekomst toe gemeenten iets meer laat betalen. U vraagt inderdaad: welke andere mogelijkheden heb je nog naar de toekomst toe? Want dit loopt een keer af, dit eindigt een keer. Provinciaal woonbedrijf wordt daarbij geopperd. Wij moeten dat beter in beeld gaan brengen richting het einde van deze regeling, welke opties er dan zijn. En ja, provinciaal woonbedrijf heeft ook voor- en nadelen. Het staat ook in de studie. En de heer Nijskens refereerde er al aan. Wij denken nog steeds dat dit bijvoorbeeld beter is dan het werken met erfpachtconstructies en dergelijke, precies omdat, wat de heer Nijskens ook zegt: dan moet je het stukje winst vanuit waardevermeerdering weer teruggeven aan diegene die de erfpacht uiteindelijk uitgeeft. En dan heb je in die jaren eigenlijk nog steeds geen extra vermogen opgebouwd. Dus daarom is de startersregeling, volgens ons in ieder geval, nog steeds een beter instrument. Maar ik hoor uw oproep. En als College blijven wij natuurlijk ook nadenken: hoe kunnen we het provinciale geld zo goed mogelijk inzetten om juist de starter te helpen? Want daar gaat het allemaal om. En mevrouw Mertens vroeg naar de gesprekken, en een aantal andere fracties ook, mevrouw Waajen vroeg er ook nog naar: hoe is daarop gereageerd, 75 versus 50%? De reactie uit Midden-Limburg, die hebben we inderdaad kunnen zien. Gemeenten zouden graag zien dat wij die 75% handhaven, in ieder geval in Midden-Limburg. Vanuit Zuid-Limburg hebben wij nog geen officiële reactie. Vanuit Noord-Limburg hebben we daar ook op dat punt geen officiële reactie op. Maar wel bijvoorbeeld vanuit twee gemeenten, dat werd door de heer De Loijer al aangehaald: de Maasduinenregio. Concreet hebben gemeenten Gennep en Mook en Middelaar een verzoek bij ons ingediend om het maximumbedrag op te hogen, dus om die € 280.000 op te hogen. Dan heb ik die ook meteen beantwoord. Want daar zag ik destijds bijvoorbeeld ook in het krantenartikel verwarring over: waarom hoog je dat bedrag niet op? Er is niets in de verordening wat gemeenten tegenhoudt om bij ons een verzoek in te dienen om dat bedrag op te hogen. Onderbouwd kunnen gemeenten dat bij ons aanvragen. En twee gemeenten hebben dat dus nu ook heel concreet gedaan, omdat je daar te weinig aanbod hebt in die goedkope woningcategorie. Waarom doen we dat dan niet algemeen als uitgangspunt nemen, een hoger bedrag? Dat is omdat wij zien dat er op, en dan kijk ik op mijn blaadje, 3 oktober stonden er nog steeds 937 woningen in Limburg te koop onder die prijs van € 275.000. En voor uw beeld, dat is ongeveer een kleine 22% van het totale woningaanbod. Dus wij kijken continu: kun je ongeveer tot 20% van de woningmarkt toegang krijgen met de Starterslening? En Limburg-breed klopt dat. En in sommige gemeenten zal dat misschien niet kloppen, maar dan kan de betreffende gemeente dus een dergelijk verzoek bij ons indienen. En we zien ook in de praktijk dat dat gebeurt.

De voorzitter: Ik zie een vraag van de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): En ik concludeer daaruit dat u het dan ook toestaat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: We moeten daar nog met de gemeenten over in gesprek, maar ik zie geen reden waarom wij daar niet in mee zouden gaan, want dat is ook de ruimte die de verordening biedt. En uiteindelijk moeten wij kijken naar: is in de betreffende gemeente 20% van dat aanbod inderdaad toegankelijk voor de starter. Dat is het uitgangspunt wat wij daarbij hanteren.

De voorzitter: Vervolgvrage.

De heer Nijskens (VVD): En dan nog aanvullend, in de schriftelijke vragen die ik indertijd gesteld heb: er is nog een vervolgescape dat mochten gemeenten over een hogere woning Starterslening toekennen kunnen ze gewoon de volledige Starterslening zelf toekennen. Dus die mogelijkheid bestaat er altijd ook nog. Klopt dat?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, dat klopt. En er is ook al een gemeente – volgens mij de gemeente Eijsden-Margraten, zeg ik even uit mijn hoofd – die heeft ook nog een Starterslening die 100% door de gemeente gefinancierd wordt. Dus dat kan überhaupt altijd.

De voorzitter: Gaat u verder.

Gedeputeerde Theuns: Ik was bij de vragen van mevrouw Mertens. En een aantal andere fracties vroeg ook: kunnen we dan niet extra investeringen doen, bijvoorbeeld bij Duurzaam Thuis? Hoe zouden we dat in kunnen zetten? Duurzaam Thuis, dat bouwen we af. Dat heeft ook te maken met het rentepercentage dat wij als Provincie mogen vragen. Dat moet tegenwoordig marktconform zijn, waardoor Duurzaam Thuis niet meer aantrekkelijk is. Dus dat gaat tegenwoordig via het Warmtefonds van het Rijk. Maar wat je in de praktijk zag bij Duurzaam Thuis, ook in de evaluatie die we met uw Staten hebben besproken, is dat die regeling vooral benut werd door, zeg ik even, de midden- en hogere inkomens en mensen die überhaupt toch eigenlijk zelf misschien al de middelen hebben om dat te doen. En nu net niet die groep die meer aan de onderkant van de woningmarkt zit. Dus ik denk dat juist ook door de Starterslening, waar je niet alleen een stukje toegankelijkheid krijgt op de woningmarkt maar ook de aflossingskosten in de eerste drie jaar lager houdt, namelijk omdat mensen de eerste drie jaar niet af hoeven te lossen, dat geeft ook weer een extra stukje ruimte in de portemonnee om zelf in het eerste aantal jaren ook nog extra investeringen in je huis te doen omdat je maandelijks meer overhoudt. Dus in die zin denk ik dat we ook daarin starters de mogelijkheid geven om de eerste paar jaren ook geld aan andere dingen uit te geven. Dat wil natuurlijk niet zeggen dat mensen dat doen omdat ze het niet voor andere dingen nodig hebben. Ja, wij kunnen niet bepalen waar mensen hun geld uiteindelijk aan uitgeven.

De voorzitter: GroenLinks, mevrouw Mertens heeft een vraag.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. Mijn vraag was dan: wordt daar onderzoek naar gedaan? Bijvoorbeeld, was het onderdeel van de enquête die is uitgevoerd? Want dat is wel interessant om te weten: of mensen dan inderdaad dat budget dan daarin kunnen investeren. Want als uit onderzoek blijkt dat dat juist de woningen zijn die de investeringen nodig hebben ... Want het is van de zotte dat wij zeggen: 'Hier is het geld om een woning te kopen, maar nu moet u wel de gaskraan dichtdraaien, want ...' U snapt wat ik wil zeggen.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ik snap volledig wat u wil zeggen. En ik denk eigenlijk dat daar geen onderzoek naar is gedaan op die manier. **Maar ik vind het wel interessant om het ook volgend jaar weer in onze evaluatie zelf mee te nemen, en die vraag dus gericht uit te zetten: waar besteden mensen dat stukje extra bestedingsruimte aan. Ik zeg u toe dat we dat meenemen in de evaluatie van volgend jaar.** Want ik vind dat zelf ook interessant om te weten. U had het ook nog over het vierde beslispunt. En het voorstel lezende denk ik eigenlijk dat dat vierde beslispunt technisch gewoon, dat u kennisneemt van het product dat wij op aanvraag van de Staten hebben opgeleverd, namelijk het rapport wat daarbij zit. Dus ik denk dat u technisch gezien gelijk heeft, maar misschien dat wij richting de Statenvergadering samen met de Griffie even naar dat beslispunt kunnen kijken. Want bij een tweede lezing denk ik dat u inderdaad gelijk heeft, mevrouw Mertens. Dan kom ik bij de punten van de heer Erkamp. Die vroeg naar een aantal dingen die in het krantenartikel stonden.

Ik denk dat ik daar in mijn introductie al een aantal dingen over gezegd heb, over namelijk de evaluatie die er heeft plaatsgevonden, hoe het een doorgroeimogelijkheid biedt. U noemde ook nog het aantal wanbetalers. Ik heb volgens mij net al gezegd: in de praktijk waren dat er twee op een totaal van meer dan 5.000. Dus dat valt mee. U noemde ook nog de mogelijkheden voor de leeftijd, en kan dat niet ook een oplossing zijn voor mensen die juist op een iets hogere leeftijd zijn. Ook daar hebben gemeenten zelf vrijheid in. Als een gemeente zegt: ik wil mensen tot hun tachtigste, of tot hun honderdste of voor mijn part nog ouder, een Starterslening kunnen verstrekken, dan kunnen ze daar bij ons een verzoek voor indienen. Er is niets in de verordening wat gemeenten op dat punt tegenhoudt. Dus dat is aan de gemeenten. Dan ga ik naar de vragen van de heer Stone, waarbij ik dankzeg voor in ieder geval uw steun voor het voorstel wat ons College doet. Over waarom 2025 of 2026, daar heb ik denk ik ook iets over gezegd. En die sectorlimiet, wat dat nu betekent voor de toekomst, zou mijn advies in ieder geval zijn om niet ... U gaat zelf over uw eigen financieel beleid en hoe u binnen of buiten die kaders blijft, maar die sectorlimiet is niet alleszeggend, omdat die sectorlimiet bedacht is vanuit een stukje risicospreiding. Maar je in dit geval ziet dat dat risico in de praktijk enorm meevalt. Dus ik zou u in ieder geval als overweging meegeven: kijk ook altijd naar de cijfers achter de cijfers, en niet alleen naar de regels, die om een goede reden ooit bedacht zijn. Mevrouw Schuur, ik kan mij voorstellen dat u af en toe door de euro's het bos niet meer ziet, in dit voorstel. Ik zal proberen het nog even op een rijtje te zetten. Want er was aan het einde, in ieder geval vorig jaar nadat we het behandeld hebben, een kredietfaciliteit van € 94,3 miljoen. Die was er nadat het destijds door uw Staten met ongeveer € 12 miljoen is opgehoogd. De uitvoering van de motie van mevrouw Depondt, dat levert een verhoging op van € 14,65 miljoen. En dat is dus conform de verhouding 75-25. Dat is voor het jaar 2024. En als we, conform het voorstel van het College, dus vasthouden aan 75% in 2025 en daarna afbouwen naar 50%, dan betekent dat nog een extra ophoging van € 31,2 miljoen voor het volgende jaar. En dat is die 45. En dat betekent dus samen dat we gaan van € 94 miljoen naar € 140 miljoen. De heer Stone vroeg: waarom gaan we niet 1 januari al meteen terug naar die 50%? Dan zou die 31,2 worden: 20,8. De heer Hermans vroeg daar ook naar. Hij zei: waarom zie ik dat niet in het voorstel terug? Ik heb nog even gekeken, het staat op bladzijde 5 wel degelijk genoemd, die 20,8. We hebben hem niet als scenario opgenomen, omdat ik het eigenlijk persoonlijk geen mogelijkheid vind om gemeenten zo voor het blok te zetten, vlak voor hun eigen begrotingsbehandeling. Dus daarom is die niet als scenario opgenomen, omdat we het eigenlijk geen verantwoorde keuze vinden. Ik hoop dat dat ook meteen een antwoord is op de vraag van de heer Hermans. U vroeg ook nog, mijnheer Hermans: wat betekent 'vergelijkbare bijdrage'? En dan bedoel ik dus niet met vergelijkbaar: het blijft 25. Maar dat wij naar 50 gaan en gemeenten ook naar 50 gaan. Dus zo moet u dat lezen. Dus het is niet zo dat er ergens 25% ontbreekt. Tenminste, zo begreep ik uw vraag. Ik hoop dat ik hem zo beantwoord heb. De heer Blijlevens noemde iets over het geld uitgeven voor het besluit genomen is. Maar laat ik toch even zeggen: dat hebben wij alleen maar gedaan omdat er een motie vanuit Provinciale Staten lag. Dus ik beschouw uw oproep om dat niet te vaak te doen als een oproep aan uw Staten zelf. Want wij voeren gewoon uit wat u in de motie heeft gevraagd. Dan de heer Schoenmakers. Ja, als u een ander scenario wenst wat nog ambitieuzer is, dan is dat uiteraard aan uw Staten. Laat ik wel zeggen, u noemde iets over toe gaan naar het maximaal 40%. En dan zou u kunnen bedoelen – want dat kon ik niet helemaal begrijpen – 40% van die 280.000. Dan is even de vraag: waarom zouden wij dat op ons nemen, terwijl het ook gewoon via de bank dan verkregen kan worden? Volgens mij voorziet de markt daar gewoon in. Zou je structureel naar een hoger bedrag toe gaan, het betekent ook gewoon minder leningen uiteindelijk verstrekken. En ik zei al iets over: als het aankoopbedrag, maximaal die 280, niet voorziet in de vraag per gemeente, dan kan de gemeente zelf onderbouwd, zoals Gennep en Mook en Middelaar, een verzoek tot verhoging doen. Dus dat zijn nog wat overwegingen, maar uiteraard gaat u zelf over de inhoud van een eventuele motie. En weet dat wij altijd ter beschikking zijn als u er meer over wilt weten. De heer Nijskens onderstreepte volgens mij het voorstel wat gedaan wordt. Dus daar heb ik geen vragen genoteerd.

Dat geldt ook voor mevrouw Waajen. En de vraag die zij stelde over Noord en Zuid en de steun, dat heb ik volgens mij behandeld. En de heer De Loijer vroeg naar de grens van 280.000. Volgens mij heb ik die ook beantwoord, voorzitter. Dus ik denk dat ik daarmee alle vragen van de commissie beantwoord heb.

De voorzitter: Dat denk ik eigenlijk ook. Dank. Gaan we nu vrolijk verder met de tweede termijn. De SP, de heer Wolters Gregório, voor de tweede termijn.

De heer Wolters Gregório (SP): Dank u wel. Gezonde discussies over onze volkshuisvesting zijn altijd welkom. Dus iedereen bedankt voor vandaag, via de voorzitter. En gemeenten kunnen gemakkelijk een hoger bedrag vinden om Startersleningen te kunnen uitgeven, hoorde ik zojuist. Dat is natuurlijk een gek construct op zich. Zeker ook omdat vandaag meerdere mensen aanhaalden dat dit het tekort aan woningen, waardoor bestaande bouw alsmaar duurder wordt, zo niet wordt opgelost. Wat ik net ook van een aantal mensen hoorde, en ook van de Gedeputeerde, is dat mensen vooral vermogen moeten opbouwen door te kopen en later duurder te verkopen. Maar een nieuwe moderne keuken, badkamer of verwarmingsinstallatie laten plaatsen, dat vraagt ook al eigen vermogen, wat heel veel mensen nog steeds niet hebben. En daarnaast blijft deze systematiek woningen oneindig duurder maken, omdat iedereen winst moet kunnen maken en het liefst zoveel mogelijk. Een provinciaal woonbedrijf dat betaalbaar bouwt doet dat het liefst voor de verhuur via woningcorporaties, waar mensen samen zorgdragen voor hun woonomgeving en je relatief zorgenvrij kunt leven voor je maandbedrag. Er zijn genoeg voorbeelden te vinden in Nederland en ook in de landen om ons heen, waar dit prima werkt. En ik zal die voorbeelden wel bij GS aandragen om te verkennen en uit te werken, en ook naar de collega's sturen. Het risico is miniem, lezen we, en hoor ik net ook vanuit GS. Maar waarom krijgen starters dan niet gewoon een hogere hypotheek, is mijn vraag. Kan GS ook met hypotheekverstrekkers in gesprek gaan om financiering ook voor starters mogelijk te maken? Verder heb ik geen vragen meer en zullen we onze wensen en bedenkingen netjes naar de Griffie sturen. Dank u wel.

Spreker [5:16:36]: Voorzitter?

De voorzitter: Moment. Rustig, voordat ... Er ontstaat hier een heel ...

De heer Wolters Gregório (SP): Sorry, 'deze'. Déze wensen en bedenkingen. Excuses.

De voorzitter: Deze wensen en bedenkingen zoals u ze heeft uitgesproken.

De heer Wolters Gregório (SP): Ja.

De voorzitter: Oké. Dan vraag ik u om dat snel te doen, want dan kan ik ze in het afconcluderen ook nog benoemen. En dan ga ik naar uw buurvrouw, mevrouw Mertens.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Dank u wel, voorzitter. Ja, ik kijk even naar de voorzitter. Want ik hoor de heer Wolters Gregório zeggen: wensen en bedenkingen. Maar ik heb geen wensen en bedenkingen gehoord ten aanzien van het financiële deel, terwijl daar nu wel gewoon wensen en bedenkingen ... Ah oké, sorry.

De heer Wolters Gregório (SP): Ik heb ze net gezegd.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Hij heeft ze wel gezegd. Oké. Ten aanzien van beslispoint 4, daar komt dus nog een wijziging, heb ik begrepen, in samenspraak met de Griffie. Even voor mijn beeld, dat betekent dus ook dat het onderzoek is afgerond. En dat het dus aangeboden wordt ter kennisname, en dat wij daar vervolgens mee doen wat wij zelf willen.

De voorzitter: Dat was uw vraag in tweede termijn, hè?

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja, dat is de vraag in tweede termijn. Maar dat is meer een ...

De voorzitter: Ik hoop dat de Gedeputeerde hier een knaller van een antwoord op heeft. Ik reken daarop. Ga ik even verder naar de heer Erkamp, van 50PLUS.

De heer Erkamp (50PLUS): Geen vragen meer.

De voorzitter: De heer Stone, namens D66.

De heer Stone (D66): Ja, D66 heeft wel een nieuwe vraag voor de Gedeputeerde. Wat doen we als alle gemeenten aangeven dat zij niet naar de 50% willen gaan? Voor D66 is dat namelijk redelijk. En gemeenten kunnen inderdaad makkelijk aan eigen vermogen komen. Misschien hoeven we niet alle risico te dragen.

De voorzitter: Ga ik verder naar mevrouw Schuur, namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuur (PvdA): Ja dank u wel, voorzitter. Wij kunnen ons in principe heel goed vinden in het voorstel van het College. Ik heb daar ook geen heel concrete wensen en bedenkingen bij, op dit moment. Ik heb wel één vervolgvraag, met name over de wat langere termijn. Want dit voorstel loopt eigenlijk nu tot 2027. Maar op het moment dat deze regeling zo populair *blijft*, dan lopen we op een gegeven moment natuurlijk weer tegen een punt aan dat er eigenlijk te weinig geld beschikbaar is. En uiteindelijk was het de doelstelling dat nieuwe leningen gefinancierd konden worden met de aflossingen van de andere leningen. Is de inschatting van het College dat we in 2027 op dat punt zijn? Of blijft de afweging dan dat er nieuwe kredietbesluiten genomen moeten worden?

De voorzitter: Dank, mevrouw Schuur. De heer Hermans, namens de PVV.

De heer Hermans (PVV): Dank voor de beantwoording. Wij hebben geen wensen en bedenkingen.

De voorzitter: Dank u wel, mijnheer Hermans. De heer Blijlevens? Nee? De heer Schoenmakers?

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Ja voorzitter, dank voor de beantwoording. Nog een vraag. We hebben de reactie van Midden-Limburg. Die van Zuid en Noord, krijgen we die nu ook nog schriftelijk, wat de gemeenten daar doen? Of is daar nog geen reactie van binnen? Of is daar geen reactie van te verwachten – dat kan natuurlijk ook.

De voorzitter: Goed. Ga ik verder naar de heer Nijskens, namens de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Ja voorzitter, ik heb net even gauw die brief van Midden-Limburg gelezen. Maar ik snap er helemaal niets van. Over welke wederkerigheid hebben zij het, in relatie dat zij niet naar 50% zouden willen? Ik weet niet of de Gedeputeerde dat weet, maar ik snap van de brief helemaal niets.

De voorzitter: Een verzoek aan de Gedeputeerde om namens SML te verduidelijken. Dan ga ik naar mevrouw Waajen, namens het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank voor de beantwoording. En wij hebben geen wensen en bedenkingen.

De voorzitter: Dan kijk ik naar de heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Ja, dank u wel. In ieder geval goed om te horen dat gemeenten de grens kunnen ophogen zodat, als ik het goed heb begrepen, toch 20% van de woningen in de desbetreffende gemeenten in aanmerking zouden kunnen komen voor de Starterslening. Net even snel opgezocht voorbeeld: in de gemeente Gennep staan momenteel honderd woningen te koop, totaal. Dat zou betekenen dat twintig woningen aan de Starterslening moeten kunnen voldoen. Maar dan moet ik toch denken aan dat er echt tienduizenden euro's de grens moet worden opgerekt. En dat is eigenlijk dan ook mijn vraag: aan wat voor bedrag moet ik dan denken wat de twee gemeenten – Gennep en Mook en Middelaar – hebben aangevraagd? En wat betekent dit vervolgens voor het budget van de Provincie als wij deze uitzonderingen toestaan? Dank u wel.

De voorzitter: Dan dank ik de heer De Loijer. De wensen en bedenkingen moeten zo snel mogelijk naar onze ... Ik weet niet hoe lang de Gedeputeerde nodig heeft, maar daarna moeten we hem afconcluderen en erover gaan stemmen. De Gedeputeerde geeft aan dat hij heel snel is. Ik weet niet of u de cursus blind typen heeft gevolgd. Ik vroeger wel, maar we rekenen op u. Goed, dan geef ik het woord aan de Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja dank u wel, voorzitter. Ik kijk in ieder geval uit naar mooie discussies met de heer Wolters Gregório over het potentiële wooninstrumentarium. Dus dat zie ik heel graag tegemoet. Waarbij ik zeg: ja, mij is het af en toe ook een raadsel waarom het in dit land wel is toegestaan voor mensen om € 1.500 of € 1.600 huur in de maand te betalen – dat vinden we allemaal geen probleem. Maar mensen kunnen nog geen hypotheek van € 900 of € 1.000 krijgen. Ik deel uw frustratie, zou ik zeggen. Mevrouw Mertens zei iets over besispunt 4. Ik heb volgens mij al gezegd: we gaan daar even goed naar kijken. Ik heb een toezegging gedaan vorig jaar, om uitgebreider te evalueren: welke instrumenten zijn er. Daar hebben we nu een product voor gemaakt. Wat ons betreft is dat afgerond. En volgens mij neemt u daar kennis van, en komt dat ook op die manier bij het voorstel.

De voorzitter: Mevrouw Mertens heeft daar een vervolgvraag op.

Mevrouw Mertens (GroenLinks): Ja dank u wel, voorzitter. Ja, want de reden waarom ik het vroeg was omdat ik dacht gelezen te hebben in het voorstel dat het idee was om na 2027 ook nog verder te gaan met de startersregeling. Terwijl tegelijkertijd had ik ook nog ergens gelezen dat dat natuurlijk voorgelegd moet worden aan PS, maar ergens las ik tussen de regels door, van: we vinden het wel goed, dus na 2027 kunt u ook weer de Starterslening verwachten.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Die keuze is nog niet gemaakt, maar de huidige verordening loopt in ieder geval af op 31-12-2017. Dus daarna hebben we niet zomaar meer een Starterslening, maar we

kunnen natuurlijk wel besluiten om een nieuwe verordening of de verordening te verlengen. Maar dat is een besluit wat niet nu genomen wordt met dit voorstel.

De voorzitter: Een vraag van mevrouw Waajen.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja, dank u wel. U bedoelde 2027, denk ik. U zei 2017.

Gedeputeerde Theuns: O sorry, 2027. O 2017, zei ik. 2027, inderdaad.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Ja. Ik wil u even behoeden voor onjuiste informatie.

De voorzitter: Ja, compliment aan de commissie voor de scherpste op vrijdagmiddag bijna 15.30 uur.

Gedeputeerde Theuns: Ja, de heer Stone zei: wat als. Ik probeer altijd te voorkomen dat ik denk in 'wat als'-scenario's. Maar hoe wij als College of hoe u als Staten uiteindelijk gaat beslissen, dat moeten we delen met de regio's. En als dat nu opeens het beeld oplevert dat iedereen dan stopt met de Starterslening, dan hebben we dan een nieuwe situatie. Maar ik wil niet te veel proberen om 'wat als'-scenario's hier op tafel te leggen.

De voorzitter: Ik zie dat dat een vraag oplevert. De heer Stone.

De heer Stone (D66): Moet ik even kijken hoe ik dit als een vraag formuleer. Ik geloof, hoe ik het meer bedoelde was: in het geval dat alle gemeenten uiteindelijk besluiten erop te staan dat ze enkel tot op de 25% willen blijven, de Startersleningen kunnen dan nog altijd aangevraagd worden. Maar krijgen we dan een nieuw voorstel vanuit GS voor hoe we dan met die situatie omgaan?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Ja, maar gemeenten kunnen niet beslissen om te staan op de regeling. Dus wij hebben straks een verordening en gemeenten kunnen beslissen: we doen eraan mee, of we doen er niet aan mee. Dus het voorstel van GS wat aan de Staten wordt gedaan blijft uiteindelijk dat voorstel. Dus dan kunnen gemeenten zeggen: daar maken wij geen gebruik van. Dat kan. Dan vragen we geen trekkingsrechten aan. Maar de percentages die u vaststelt, dat zijn de percentages. Dan kunnen gemeenten niet zeggen: wij houden ons aan andere percentages.

De voorzitter: Goed. De heer Stone, heeft u nog een vraag? Want anders moet u even uw microfoontje uit doen. Dank u wel. De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Mevrouw Schuurinck zei: is de verwachting dat we straks kunnen financieren met de middelen die uit de aflossing terugkomen? Ik denk dat de waarheid is: vorig jaar zaten we op 799 leningen, volgens mij; voor volgend jaar hebben we gerekend met 1.200, zeg ik even uit mijn hoofd. Als we die aantallen blijven doorstijgen, dan hebben we in 2027 niet genoeg inkomsten uit aflossing om die groei op te kunnen vangen. Het kan wel zijn dat we er dan voor kiezen om wat nu scenario 3 of scenario 4 is te gaan hanteren, zodat we ofwel een vast bedrag toekennen ofwel dat we puur op basis van de aflossing die wel binnenkomt, nieuwe leningen verstrekken. En dan is het gewoon: op is op. En wie het eerst komt wie het eerst maalt, inderdaad. Dus dat zou dan een keuze kunnen zijn. Dan kun je tot in lengte der dagen verdergaan met de Starterslening, zonder het ophogen van de kredietfaciliteit. Maar dan ga je wel mensen teleurstellen die later in het jaar zitten, waar dat nu nog niet het geval is. Dus dat is een keuze die u dan kunt maken.

De voorzitter: Dat levert een vraag op van de heer Nijskens, van de VVD.

De heer Nijskens (VVD): Niet direct een vraag. Gemeenten kunnen dat nu toch ook al doen, hè. Zij hoeven niet onbepaald mee te doen, op het moment dat ze zeggen: 'wij doen mee, maar niet meer dan € 10 miljoen,' ik noem maar iets.

Gedeputeerde Theuns: Dat kan inderdaad. Dus gemeenten vragen bij ons trekkingsrechten aan en beslissen zelf hoe hoog de trekkingsrechten zijn die ze willen aanvragen. Ja. En ze kunnen er inderdaad voor kiezen om dat in lijn te laten zijn met wat hun eigen aflossing is. Dus zij kunnen ook inderdaad: als ze straks naar 50% toe moeten, dat ze dat dan blijven hanteren. Alleen, dan betekent het: je kunt minder leningen verstrekken. De vraag van de heer Schoenmakers: de reacties uit Noord, Midden en Zuid. Daar werden diverse vragen over gesteld. Laat ik zeggen, vanuit Noord en Zuid heb ik op dit moment geen formele reactie. Het zal misschien nog tot een reactie leiden. Dan zal die ongetwijfeld ook als ingekomen stuk naar de Staten komen. Maar ik kan niet voor hun spreken of die te verwachten is. Dat weet ik gewoon niet. Specifiek nog over de wederkerigheid in de brief van Midden. Mijnheer Nijskens, ik kan daar iets kleur bij geven. Dat is dat met name de regio Midden-Limburg ook altijd in de Woondealoverleggen die we met het voormalige ministerie van BZK hadden en nu met VRO hebben, dat de regio Midden-Limburg daar altijd aandacht vraagt voor de wederkerigheid van de Woondeal. Wat wil zeggen: we hebben met elkaar een Woondeal ondertekend, maar het Rijk zei daar ook een aantal dingen voor te leveren in tegemoetkomingen in financiële zin, tegemoetkomingen in juridische zin – dus allerlei belemmerende regels: netcongestie, dat soort dingen, de kritische prestatie-indicatoren die daarin geformuleerd zijn met elkaar. En die wederkerigheid zegt in ieder geval zeker ook die regio – en dat onderstrepen wij trouwens als Provincie ook – dat het daar af en toe nog aan ontbreekt. Maar je ziet nu dat dat woord inderdaad ook in relatie tot de Startersleningen genoemd wordt. Heb ik zelf nog niet eerder gehoord. Maar goed, ik ga niet over de woorden van de regio Midden-Limburg. Maar dat is in ieder geval de duiding erbij. Ja voorzitter, volgens mij heb ik dan alle vragen beantwoord. Of had de heer De Loijer nog een vraag? Dan heb ik hem niet goed genoteerd.

De voorzitter: Ik zie dat de heer De Loijer nog een vraag heeft. De heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Ja, dank u wel. Ik ging namelijk nog eventjes in op de situatie van de gemeenten Mook en Middelaar en Gennep. Weet u de vraag weer?

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Inderdaad. Als je bijvoorbeeld kijkt naar de gemeente Gennep, daar is op dit moment slechts 17% van het totale aantal woningen ... [5:28:12]. Ik weet even niet wat de peildatum is. Maar dat heeft Stec voor ons uitgezocht. Uiteindelijk heeft de gemeente dan nu een verzoek gedaan om op te hogen naar € 312.000. En u zegt: wat betekent dat dan voor het budget van de Provincie? Dat is dus € 32.000 meer. Dan kunt u zelf met percentages uitrekenen wat dat vervolgens ... Die € 32.000, daar mag je dus 20% van gebruiken vanuit de Starterslening. Dus dat is een totaal van iets meer dan € 6.000, waarvan dan een deel voor rekening van de Provincie komt en een deel voor rekening van de gemeente. Dus dat is ongeveer de impact op het budget. Dan heeft u daar beeld en geluid bij.

De voorzitter: Ik zie een vervolgvraag. De heer De Loijer.

De heer De Loijer (BBB): Dat is inderdaad het antwoord wat ik al wel verwachtte. Nu hebben we het over twee gemeenten die dat hebben aangevraagd. Wat betekent dat dan als er nog meer gemeenten van noordelijk steeds verder naar het zuiden gaan? Dan hebben we toch wel wat budgettekort, lijkt mij.

De voorzitter: De Gedeputeerde.

Gedeputeerde Theuns: Nee, dan hebben we geen budgettekort. Maar dan zal het budget eerder op zijn. Dus het is niet zo dat wij ons gecommitteerd hebben aan een x-aantal Startersleningen. Er is gewoon een kredietfaciliteit. Daar kun je uit putten zolang de voorraad strekt, zeg maar. Op het moment dat die dus eerder op is – wat eigenlijk dit jaar is gebeurd – dan heb je twee opties: ofwel je wacht tot het einde van het jaar en het budget wordt opgehoogd, ofwel we doen een interventie zoals in dit jaar, waarbij de Staten dan een motie indienen, dat we het op die manier moeten oplossen. Of gemeenten kunnen dan op dat moment zelf de beslissing nemen om zelf 100% te gaan financieren. Want het is dan het provinciale geld wat op is, maar dat wil niet zeggen dat gemeenten niet zelf voor 100% kunnen continueren. Dus er zijn verschillende opties. Maar de impact is dat het gewoon sneller op is, het budget. Maar dat is niet per se hetzelfde als een tekort. Dus dat is wat ik bedoel.

De voorzitter: Goed, dan dank ik de Gedeputeerde voor zijn beantwoording. En dan hebben wij uiteindelijk nul wensen en bedenkingen ontvangen. En dat scheelt uw voorzitter iets heel ingewikkelds met voorlezen en stemmen. Want dan hoeft er in principe geen gewijzigd Ontwerpbesluit te komen, tenzij dat nodig is op basis van het hier gedeelde tussen mevrouw Mertens en de Gedeputeerde. En de Gedeputeerde verwacht dat wel, hoor ik in mijn rechteroor. Dan hebben wij dit stuk voldoende behandeld. En dan heb ik nog twee formele vragen. Is er iemand in deze commissie die dit stuk niet behandelbaar acht? Dan mag u daarvoor nu uw hand opsteken. Nee, de commissie acht het stuk behandelbaar. Dan is nu de vraag of dit een hamerstuk is of een bespreekstuk. En dan vraag ik u de handen op te steken als u dit stuk als hamerstuk wenst door te geleiden naar de PS-vergadering van 8 november. Drie, vier, vijf ... Maar ik zie toch dat er één fractie ... Ja?

De heer Schoenmakers (LOKAAL-LIMBURG): Voorzitter zoals gezegd, we komen dan wel met die motie nog straks langs. Maar dat weet ik nog niet.

De voorzitter: Volgens mij hebben we met een motie sowieso een bespreekstuk te pakken. Dan lijkt het erop dat ... We geleiden het vooralsnog door als een bespreekstuk. Mocht de fractie van LOKAAL-LIMBURG niet met een motie komen, dan kan eventueel in het Presidium alsnog besloten worden om het als een hamerstuk te doen. En voor iedereen die dacht dat het een hamerstuk was, ik nodig u van harte uit om geen spreektijd aan te vragen, conform afspraak. Goed, dan schors ik even heel kort de vergadering. Want uw voorzitter lust ook wel een cola'tje. En dan kunt u wisselen van plek. En dan hervatten we over twee minuutjes weer voor de laatste agendapunten.

T9583 Gedeputeerde Theuns zegt toe bij de eindevaluatie van de Startersregeling in beeld te brengen of mensen de middelen die ze besparen inzetten voor verduurzaming of andere zaken.

[SCHORSING]

9.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Dames en heren ik heropen de vergadering. We gaan naar agendapunt 9.2, rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO. Daar zijn geen punten voor ontvangen.

10. LANDELIJK GEBIED

10.1. Voortzetten uitvoeringstafels

De voorzitter: Dan gaan verder naar agendapunt 10, het landelijk gebied. We beginnen met agendapunt 10.1, de voortzetting van de uitvoeringstafels. Dit agendapunt bespreken we in één termijn. Ik geef eerst mevrouw Van der Pol het woord om haar agendering kort toe te lichten. Daarna kan de Gedeputeerde reageren en vervolgens maak ik een rondje langs alle fracties. Mevrouw Van de Pol is aan de beurt om haar agendering toe te lichten.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Zoals jullie in het agenderingsstuk hebben kunnen lezen zijn we benaderd door het initiatief Dorpen Peel en ook door het initiatief Grote Peel Zuid, oftewel Vossenbergh/Kalispel. Dit zijn allemaal agrarische ondernemingen die in de bufferzone rondom de Peel zitten. Er ligt een flinke druk op de ondernemingen omdat de natuurdoelen van de Peel onder schaduwwerking in de bufferzone worden geprojecteerd. Deze ondernemers hebben van onderaf heel mooie initiatieven ontwikkeld en zijn ermee aan de slag gegaan. Zij hebben zich aangemeld als koploperproject en kunnen daar niet mee doorgaan. Ook al gaat het NPLG niet door, de doelstellingen staan, de juridische procedures rondom de Peel blijven doorlopen. Hier zijn uiteindelijk grote natuurbelangen mee gemoeid en dit soort projecten wordt van onderaf gedragen. De ondernemers lopen compleet klem tussen wet- en regelgeving en tussen de rechterlijke macht en beleid. Hoe willen wij hiermee omgaan? Wij zien dat de ondernemers afhaken en gedemotiveerd raken omdat dingen stilvallen. Zij lopen tegen de grenzen aan en ik zou hier graag willen weten wat de rol is van de Provincie. Waar kunnen we de ruimte zoeken? Zit er ruimte misschien in de middelen en hoe kijken we als Provinciale Staten hiertegen? Willen we dit faciliteren en stimuleren en op welke manier in de openheid brengen?

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Van der Pol, dan geef ik het woord aan Gedeputeerde Faassen voor een eerste reactie.

Gedeputeerde Faassen: Dit ligt me na aan het hart. Ik ben een aantal keren in dat gebied geweest. In mijn vorige functie en in mijn huidige functie ben ik een aantal keren op bezoek geweest bij de mensen in de Peel. Een aantal initiatieven zijn van onderop genomen en het is een traject geweest. De ondernemers staan het water letterlijk aan de lippen en ze zijn wanhopig en proberen in dat gebied te overleven. De grondwaterstanden stijgen als tegendruk tegen de Peel. De ondernemers hebben andere ideeën over wat ze in de toekomst willen, zij zoeken naar een toekomstperspectief. Dus diep in mijn hart begrijp ik heel goed wat daar gebeurt. Er is een illusie gewekt door het LPLG 1.0 en door het Transitiefonds dat ooit in het leven is geroepen. Gezegd werd dat we geld hebben of dat het geld gaat komen. Maar dat is er allemaal niet gekomen. We hebben koplopers opgeroepen om zich te melden voor de Maatregelenpakketten. Op de ingediende Maatregelenpakketten zijn we beoordeeld. Wat ik kwalijk vind, is dat door het aanmelden van die koploperprojecten het idee is ontstaan dat als je een koploperproject hebt aangemeld, dat je daarmee in de toekomst geld krijgt. Dat is niet zo. Die koploperprojecten waren alleen als onderbouwing voor de subsidieaanvraag of voor de aanvraag van de Maatregelenpakketten die vervolgens weer in een subsidieregeling uitgekeerd zouden kunnen worden aan koplopers en anderen. Er is dus de illusie gewekt, misschien ook mede door ons, dat dit een oplossing is. Dat is op dit moment niet zo. Maar het gebied is natuurlijk heel belangrijk en we vinden allemaal dat daar iets moet gebeuren. Niet alleen vinden wij dat als Provincie Limburg. Dat vinden ze in Noord-Brabant en ook als Rijk, daarom zie ik voor de toekomst wel mogelijkheden. Ik denk dat als we met Brabant samen optrekken, die hebben meer middelen gekregen vanuit de

oproep, dat de koploperprojecten een goede basis kunnen zijn. Ik heb wel eens vernomen van mijn Brabantse collega's dat ze bereid zijn om samen te werken als we een goed project hebben. De grondhouding is positief. Hoe gaan we dat invullen? Dat is een andere vraag want die koploperproject bieden ons niet de zekerheid dat we geld kunnen investeren en ik vraag me af of we dat uit eigen middelen moeten doen. Ik vind het trouwens ook te vroeg want ik denk dat ook hier het Rijk aan zet is. Ik weet nog niet waar het geld vandaan moet komen en ik zou in eerste instantie ervoor gaan om te kijken of we via het Rijk dit gebied in gang kunnen zetten. Zoals gezegd, je voelt aan de ene kant de wanhoop in het gebied en aan de andere kant de beweging van onderop om iets te doen. Daar is iedereen zich heel erg bewust van en dat biedt ook mogelijkheden. Dat wilde ik in eerste instantie antwoorden.

De voorzitter: Dank u wel, dan maak ik een rondje langs de commissie en dan begin ik weer met mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik ben op zich heel positief natuurlijk met deze woorden. Waar ik bang voor ben is dat de tijd wegloopt. Wij hebben meerdere initiatieven. Bij een initiatief was extensiveren een heel belangrijk onderdeel en er zouden gronden worden ingebracht door een bepaalde ondernemer. Dat heeft zo lang geduurd dat uiteindelijk de ondernemer een andere partij heeft gevonden waaraan de gronden zijn verkocht. Inmiddels zit daar een heel mooi melkveebedrijf, dat is mooi maar of je dat met de uitdagingen daar moet willen? Ik denk dat de meningen daarover verschillen. Ik snap dat we het allemaal ermee eens zijn in de coalitie en in het coalitieakkoord staan de LPLG-plannen die op kosten van het Rijk gaan, maar als we op het Rijk blijven wachten? Nou ja, daar zijn geen middelen meer. Hoe dan wel, daar ben ik naar op zoek en onder welke randvoorwaarden. Ik ben benieuwd.

De voorzitter: Ik zie een vraag van mevrouw Wesseling. We maken eerst het rondje langs de commissie af en vervolgens komt weer de beantwoording door GS.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter en ook dank voor het agenderen van dit punt. Ik deel de zorgen die mevrouw Van der Pol ook. Wat ik me wel afvraag is dat de landelijke coalitie de NPLG heeft afgeschaft en hoe mevrouw Van der Pol daar dan zelf naar kijkt en heeft u het daar ook met uw landelijke fractie over gehad?

Mevrouw van der Pol (BBB): Bij het NPLG was de mening dat een enorme bak geld in het vooruitzicht werd gesteld. Onder het mom van 'geld zoekt plan' zijn er heel veel initiatieven ontstaan die vaak van bovenaf over de gebieden werden opgelegd en waarbij van onderaf beperkt aansluiting werd gevonden door de ondernemers en de bewoners van de gebieden. Nu zie je veel meer de drive van onderaf komen, van de bewoners die daar vooruit willen, die daar willen blijven wonen. Degenen die daar wonen en huis en haard hebben doen er alles voor en de drive, daar willen we ons heel hard voor maken om te zien welke mogelijkheden we kunnen vinden om deze mensen verder te helpen.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling heeft een vervolgvraag.

Mevrouw Wesseling (D66): Misschien kan ik het iets specifieker maken en ik ben heel erg voor het voortzetten van die gebiedsdialogen. Daar moet dan ook geld voor zijn, maar dat is met de afschaffing van het NPLG een beetje uit het zicht geraakt. Heeft u dan specifiek die zorgen ook gedeeld met uw landelijke fractie of hoe ziet u dat?

De voorzitter: Mevrouw Van der Pol.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Dat het NPLG is afgeschaft, kan ik namens BBB-fractie zeggen, daar zijn we niet rouwig om. We zijn blij dat de € 5 miljard vanuit het regeerprogramma beschikbaar wordt gesteld. Aan de andere kant zien we de doelen en de uitdagingen die er nu liggen en de tijd nodig om alles te herverdelen is er niet. Daarom de vraag hoe kijken we hier binnen de Provincie tegenaan? Want zoals we vaker hebben gezegd, Den Haag is Den Haag en wij zijn Limburg.

De voorzitter: Dan ga ik verder naar mevrouw Waajen-Crins van het CDA. Ik kreeg net een appje voor de mensen die naar de sessie over het strategisch grondbeleid gaan, dat op hen wordt gewacht. Ik weet niet zeker of ze op u wachten of al begonnen zijn. Uw voorzitter stelt voor dat wij door vergaderen als commissie. Gaan we verder naar mevrouw Waajen-Crins.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Dank u wel. Ik begrijp de problematiek volledig zoals die geschetst is en ook wij leven heel erg mee met gezinnen die zitten te wachten op uitsluitel en op toekomstperspectief. Volgens mij ben ik, namens de CDA-fractie, heel consequent in alle behandelingen waar het woord landbouw aan de orde komt, ook in het LPLG. Ik heb de Gedeputeerde iedere keer ook opnieuw uitgedaagd en gezegd dat we de urgentie voelen en dat we nog steeds geen perspectief zien. Neem ons mee in de stappen voorwaarts en heb ik de Gedeputeerde zojuist ook horen vertellen dat het Rijk en ook andere provincies zien dat er hier iets moet gebeuren. Hij heeft letterlijk gezegd dat hij daar in de toekomst wel oplossingen ziet. Of dat uit eigen middelen moet daarvan zegt de Gedeputeerde: dat vind ik te vroeg. Ik ben heel erg blij dat hij dat zegt omdat ik voor een vorig agendapunt nog een keer nadrukkelijk aan u hebt gevraagd: vindt u nog steeds dat het Rijk langjarig de middelen en instrumenten moet leveren? Waarop u volmondig met ja antwoordde. We zien de problematiek maar we zien ook de provinciale lijn dat het uit Den Haag moet komen, en ik kan me een beetje voorstellen dat mevrouw Wesseling hier zegt van: goh, volgens mij zit uw partij zelf in Den Haag aan de knoppen. Daar wil ik het eigenlijk bij laten. Dank je wel.

De voorzitter: Ik ga verder naar de VVD, de heer Nijskens.

De heer Nijskens (VVD): Voorzitter, ik moest net de wenkbrauwen fronsen toen de Gedeputeerde sprak dat een illusie is gewekt. Misschien dat hij daar nog op terug kan komen wat hij precies bedoelt. Ik heb in de voorfase om te komen tot LPLG 1.0 gevraagd naar koploperprojecten en naar de lijst. De toenmalige voorzitter gaf aan dat we ooit die lijst gedeeld hebben. Nu kregen we hem niet en er werd geantwoord dat de koploperprojecten niet bij ons zijn ingediend maar zijn ingediend bij het Rijk ter toetsing. Nu haalt hij ze toch weer aan en zegt dat wij illusies hebben gewekt bij de mensen van de koploperprojecten. Dat kan ik niet helemaal plaatsen. Wat bedoelt u nou precies en wat heeft u bedoelt toen u mij hopelijk niet met een kluitje in het riet hebt gestuurd? Dan de twee brieven die de aanleiding vormen van de agendering. Dat we hier op casusniveau met een commissie gaan schuiven met provinciale middelen lijkt me ondenkbaar. Wat ik begrepen heb bij de agendering, ook naar aanleiding van de vorige commissie van D66 en PvdA, is hoe we nu verder gaan met LPLG. We zitten allemaal in de wachtstand en zodra er duidelijkheid komt vanuit het Rijk gaan we verder. Wij communiceren dat naar iedereen die bezig is in de gebiedsprocessen, we houden de gebiedsprocessen op gang, maar we gaan op dit moment geen provinciaal geld steken in iets waarvan wij niet weten of het de goede richting op gaat. Het is net ook al aangehaald, de € 20 miljard lag vooral bij de BBB moeilijk omdat er € 10 miljard uitkoop in zat, en ik hoor nu ook zeggen dat de BBB helemaal niet rouwig is dat NPLG geschrapt is. Dan moet je ook de consequenties slikken die vanuit dat schrappen ontstaan. Ik zou het dan ook willen zeggen: heb geduld er komt een regeling. De doelen die het Rijk belangrijk vindt, staan nog steeds en het Rijk zal die financieren. Ik zal de Gedeputeerde nog een keer citeren: 'Geen taken, geen knaken.' Daar wou ik het bij laten. Nee

andersom: 'geen knaken, geen taken.'

De voorzitter: Nu staat het er twee keer dan is het extra duidelijk. De heer Schoenmakers van LOKAAL LIMBURG.

De heer Schoenmakers (LOKAAL LIMBURG): Dank u wel voorzitter, de woorden ondernemers en agrariërs kwam ik veel tegen in het stuk. Een bijdrage van **de BVO [05:53:58]**, het dorp zeg maar. De burgers zijn betrokken en misschien zit er ook meer in het eigenaarschap van al die projecten. Ik denk dat we toe moeten naar een aanpak van onderop. Wij maken ons daar zorgen over. Hoe gaan we daarmee verder? Ik hoorde de Gedeputeerden zeggen of vragen of de rol van de Provincie in dat traject juist is geweest, of dat we misschien te veel hebben toegezegd en wat betekent dat voor nu maar ook voor de toekomst in dergelijke projecten?

De voorzitter: Dank u wel mijnheer Schoenmakers, de heer Roso van JA21.

De heer Roso (JA21): Dank u wel voorzitter. Ik ga de opmerkingen die ik wilde maken en die al gemaakt zijn niet herhalen, en ik kan me grotendeels aansluiten bij de bevinding van onder anderen mijnheer Nijskens.

De voorzitter: Dank u wel, de heer Hermans namens de PVV.

De heer Hermans (PVV): Dank je wel voorzitter. Goed, ik zit er een beetje anders in en begrijp alles wat ik gehoord heb. Ik denk dat hier een rol is weggelegd voor de marktpartij an sich. Ik zie bij dat samenwerkingsverband van Dorpen Peel dat daar ook een zonneparkontwikkelaar meedoet. Die zegt op een website dat zij grondeigenaren zijn. Ze zijn een betrokken partij, zonneparkontwikkelaar en ze zijn ook eigenaar van alle geïnitieerde projecten. Volgens hun website schrijven ze dat de zon kan zorgen voor stabiele inkomsten voor uw grond. Deze firma realiseert zonneparken waarbij grondeigenaren een vergoeding ontvangen die hoger is dan bij agrarisch gebruik of die hoger is dan de agrarische waarde als het gaat om verkoop. Ik heb zoiets van als die club meedoet, laat die club het ook regelen en schuif het niet op het bordje van de Provincie. Wat dat betreft? Vrij snel klaar. Dank je wel.

De voorzitter: Dank aan de heer Hermans. In de notulen zullen we het hebben over een betrokken partij en niet de naam van de betrokkenen bij projecten noemen in deze commissie. Verder doet het niks af aan uw inhoudelijke punt. Mevrouw Schuurding namens de Partij van de Arbeid.

Mevrouw Schuurding (PvdA): Dank u wel voorzitter. In tegenstelling tot de heer Hermans wil ik aansluiten bij wat de heer Nijskens net zegt dat het niet logisch is om dit nu op casusniveau in de commissie te bespreken. Ik geloof ook niet dat dit de bedoeling was van mevrouw Van der Pol met het agenderingsverzoek. Het is natuurlijk wel een beetje wat er gebeurt als je dit stuk agendeert. Ik denk dat in de vorige commissievergadering wij een beetje hetzelfde hebben gedaan door de afschaffing van het NPLG op de agenda te zetten. De overeenkomst is dat wij op zoek zijn naar een stukje visie vanuit het College. Welke is nu in deze veranderde situatie de rol van de Provincie?. En dan niet over één koploperproject, maar over alle koploperprojecten die in deze provincie plaatsvinden en op alle gebiedsprocessen van deze provincie. Wij zien daar nog steeds een rol en we vinden dat goede projecten. De doelstellingen moeten nog steeds gehaald worden. Dat daarbij niet meteen gekeken wordt naar provinciale financiering, vind ik logisch gezien de afspraken die we gemaakt hebben. Ik hoop van harte dat daar vanuit het Rijk nog een mogelijkheid komt. Ik zou wel mee willen geven in reactie op wat mevrouw Van der Pol net zei tegen mevrouw Wesselink: Den Haag, is Den Haag,

Limburg is Limburg. Er zijn eerdere situaties geweest waarin wij ook binnen onze eigen politieke partijen gelobbyd hebben voor de Limburgse belangen en zeker de partijen die op dit moment toegang hebben tot de mensen in het kabinet en de ministeries, waar deze middelen vandaan zouden moeten komen, wil ik oproepen om van die lijnen gebruik te maken.

De voorzitter: Mevrouw Wesseling namens D66.

Mevrouw Wesseling (D66): Dank voorzitter, ook D66 deelt inderdaad het realisme van de VVD om niet op individueel casusniveau te spreken en ook deelt D66 de zorgen die hier in de commissie worden geuit. Volgens mij is het meeste al gezegd en zowel deze ondernemers als ook Provinciale Staten hebben duidelijkheid nodig en we zijn dan ook erg benieuwd naar dat nieuwe construct dat op 1 november onze kant opkomt. Daar zullen we vast nog over doorpraten.

De voorzitter: Geef ik het woord aan de heer Erkamp namens 50PLUS.

De heer Erkamp (50PLUS): 50PLUS ondersteunt de vragen van mevrouw Van der Pol.

De voorzitter: Mevrouw Boven namens de Partij voor de Dieren.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Dank u voorzitter, ik wil ook graag aansluiten bij wat de heer Nijskens heeft gezegd en de oproep die mevrouw Schuurring heeft gedaan aan de BBB om hun contacten te gebruiken en ik wil er nog iets aan toevoegen. Ik denk namelijk dat je bij de vraagstukken rondom het niet doorgaan van het LPLG, de verschillende trajecten naast elkaar moet wegen en dat trajecten met een iets andere oplossing of een iets andere budgettering een heel eind kunnen komen. Dat moet wel in samenhang met alle projecten gedaan worden die uit het LPLG zijn voortgekomen. Dat was het.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Boven, daarmee komen en het einde van de termijn van de commissie en is het aan de Gedeputeerden om te antwoorden. Ik geef het woord aan de heer Faassen.

Gedeputeerde Faassen: Dank u wel voorzitter. Ik wil eerst reageren op illusie, koploper en Maatregelenpakketten, dat heeft toch enige uitleg zodat we weten wat er nou gebeurd is. We hebben een LPLG 1.0, daar zit de lijst van koplopers bij. Die lijst is voor iedereen toegankelijk, kun je gewoon opzoeken, en is ingediend op drie Maatregelenpakketten. Wij zijn beoordeeld op één Maatregelenpakket. De koplopers zijn aangemeld bij de onderbouwing van die Maatregelenpakketten. Het Rijk heeft gekozen om één Maatregelenpakket door te sturen naar het Wetenschappelijk Bureau van Wageningen om te controleren. De illusie die gewekt is, komt doordat een aanmelding als koploper de gedachte suggereerde dat het Maatregelenpakket toegekend zou worden en dat je automatisch geld krijgt. Dat is een illusie die blijkbaar leeft. Dat is niet zo. Dan zou er opnieuw een subsidieverordening in het leven geroepen worden op basis waarvan een subsidie toegekend zal worden. Dat is wat ik bedoelde met een illusie is gewekt. Mensen denken omdat ze een koploper zijn dat het een recht geeft en dat ze geld krijgen. Dat is niet zo. Ik wil dit duidelijk maken en dat is de volgorde waarin we subsidie gevraagd hebben. Waarom kan bijvoorbeeld een andere provincie wel geld geven? Omdat die het viervoudige aan subsidie gekregen hebben. Noord-Brabant heeft € 200 miljoen gekregen, wij hebben € 15 miljoen gekregen. Ik hoop dat ik dit op die manier duidelijk heb kunnen maken. De lijst van koplopers zit bij het LPLG achterin, laatste pagina. U refereert aan het energietraject. Dat maakt geen onderdeel uit van dit geheel. Het ondersteunen van gebiedsprocessen is groter dan een energiepakket. Dat is hier niet aan de orde. Mevrouw Schuurring vraagt naar de rol

van de Provincie. Dat is een terechte vraag. Het gaat om gebiedsprocessen die wij als Provincie willen stimuleren en daar hebben we geld voor nodig van de overheid. De gebiedsprocessen die we in gang gezet hebben, samen met onze plattelandscoalitie, zijn voorbereid voor als we ooit geld krijgen. Op een individueel gebiedsproces zoals de Peel zouden we sturing kunnen geven met de middelen van Den Haag. Ja de lijn naar het ministerie is nu wat korter als in het verleden en ik probeer daar gebruik van te maken, maar gebleken is dat de telefoon niet meer zo gemakkelijk opgenomen wordt als voorheen. Dat neemt niet weg dat ik dat wel blijf doen of het probeer via de partijlijn, daar kunt u mij vertrouwen. De discussie over NPLG met de leden van de BBB in deze Staten is een discussie tussen de leden, daar ga ik me niet in mengen, ik zit hier namens GS en verkondigde mening van GS. Mevrouw Wesselink vraagt duidelijkheid.. Dat is natuurlijk iets waar we naar op zoek gaan, ook voor deze ondernemers. De ongerustheid bij die ondernemers is enorm, maar dat geldt ook voor de PAS-melders zoals we al besproken hebben. Wij kunnen als Provincie niet alle onzekerheid wegnemen.

De voorzitter: Een vraag voor u van mevrouw Waajen-Crins van het CDA.

Mevrouw Waajen-Crins (CDA): Een technische vraag. Ik hoor u zeggen dat de telefoon niet meer zo makkelijk opgenomen wordt als voorheen. Mag ik daaruit concluderen dat uw lobby alleen telefonisch plaatsvindt?

Gedeputeerde Faassen: Moet ik daar antwoorden op geven? Nee. Dat was wat ik als antwoorden wilde geven. Ik weet niet of collega Teuns daar nog wat aan toevoegt.

De voorzitter: Gedeputeerde Teuns.

Gedeputeerde Teuns: In aanvulling op hetgeen collega Faassen net aangeeft. Als je kijkt naar de begroting die uw Staten over een paar weken gaat behandelen, dan zit daar alleen al volgend jaar € 139 miljoen aan middelen in voor het landelijk gebied. Nog even los van alles dat we investeren op het gebied van leefbaarheid en op het gebied van energie, en je ziet goed terug, ik denk ook in de voorbeelden die mevrouw Van der Pol geagendeerd heeft, dat het niet alleen over het landelijk gebied gaat. Het gaat ook over de bredere leefbaarheid en u mag van dit College verwachten dat we alles doen om richting het Rijk en richting de ministeries duidelijk te maken wat wij als Provincie zelf investeren. Niet vanuit SPUKS maar gewoon vanuit de eigen intensiveringsmiddelen en dat we het Rijk vragen om over de brug te komen. In die zin onderschrijf ik het gebruik van de partijlijnen. De budgetten zijn minder ruim dan ze waren. Woensdag wordt de begroting LVVN behandeld en er ligt dan bijvoorbeeld een amendement vanuit de oppositie in de Kamer om de € 5 miljard extra specifiek voor de landbouw op het boeren erf te realiseren. Als iedereen hier zijn partijlijnen benut moeten we gemakkelijk aan 75 zetels in de Kamer kunnen komen. Gehoord de discussie hier, onderschrijven wij de oproep en het gebruik van uw partijlijn. Het College doet dat in ieder geval en het zou helpen als de fracties dat allemaal doen. Als u nog tips wil over dingen waar u voor kunt lobbyen, het College staat altijd tot uw beschikking.

De voorzitter: Ik kijk rond en zie geen reacties meer, dus dan concludeer ik dat dit agendapunt voldoende behandeld is. Dan gaan we nu verder naar 10.2, de rondvraag.

10.2. Rondvraag/mededelingen/actualiteiten IPO

De voorzitter: Er zijn twee rondvragen. Ik begin met de rondvraag van de Partij voor de Dieren. De Partij voor de Dieren heeft een rondvraag ingediend en u heeft hiervan kennis kunnen nemen via de nazending van gistermiddag. Ik geef Gedeputeerde Faassen het woord om de gestelde vragen te

beantwoorden.

Gedeputeerde Faassen: Ik wachtte of mevrouw Boven nog een toelichting wilde geven en mag gelijk doorgaan. Het was graven in het verleden, de toezegging 8134 uit 2019. Ik wist dat mijn verantwoordelijkheid ver droeg maar zelfs naar vijf jaar geleden? Het ontslaat me niet van de plicht. Twee dingen spelen. Er is een toezegging gedaan om te onderzoeken of er alternatieven zijn voor het wegnemen van de dammen van de bever in het water. Dat was de toezegging die we gedaan. Het onderzoek heeft een rapport opgeleverd waar twee methodes worden voorgesteld en daarmee was naar mijn gevoel de toezegging afgedaan. Blijkbaar bestaat daar onenigheid over, want naar aanleiding van die toezegging en het rapport zou er een pilot geïnitieerd moeten zijn om te kijken hoe die alternatieven uitpakken. Het vervolg was om een pilot te organiseren en te kijken of de uitkomst van het rapport toepasbaar zou zijn. De opdracht is gegeven aan het IKL. Die zijn toen failliet gegaan en vervolgens is dat blijven liggen. Er is toen een bepaald bedrag vastgesteld. Ik moet nog uitzoeken wat daar de mogelijkheden zijn, en het zal op dit een moment duurder zijn. Ik wil dat samen met het waterschap en de zoogdierenvereniging oppakken. Dat is wat ik ga doen. Ik wil precies zien hoe dat verlopen is met die die pilot die door het faillissement van IKL is komen te vervallen. Dat is wat ik nu ga doen en dan kom ik bij u terug als daar een uitkomst is. Voor mijn gevoel is de toezegging afgedaan. Het rapport is geschreven, het vervolg daarop is iets anders. Het vervolg is blijven liggen door het faillissement en ik ga kijken of we dat nog kunnen oppakken en hoe we dat kunnen doen.

De voorzitter: Is dat een nieuwe toezegging, hoe zal ik dit opnemen In de notulen?

Gedeputeerde Faassen: De toezegging is dat ik terugkom met de mededeling wat we kunnen doen en wat de mogelijkheden zijn en welke financiële middelen we daar voor hebben.

De voorzitter: Dank u wel. Ik kijk naar mevrouw Boven of zij nog verhelderende vragen heeft.

Mevrouw Boven (Partij voor de Dieren): Ik wil niet de discussie aangaan over of de toezegging nou was afgedaan of niet, dat is een beetje flauw. Als je doorgaat door het project ook aan te besteden, en dat het IKL daarmee verder gaat, dan is dat voor mijn gevoel een gevolg van de toezegging die gedaan is. Maar ik ben heel blij met dit antwoord en ik hoop dat dit leidt tot maatregelen die ook voor de bevers geschikt zijn. Dank u wel.

De voorzitter: Dank u wel mevrouw Boven. We hebben de eerste rondvraag heel voortvarend afgerond en dan is er nu een volgende rondvraag van de BBB. Ik geef Gedeputeerde Faassen wederom het woord om de gestelde vragen te beantwoorden.

Gedeputeerde Faassen: Ik ga door met de beantwoording en kan er een verhaal van maken maar het is beter op te lezen wat de conclusie is.

De voorzitter: Maak uw ambtenaren gelukkig op deze vrijdagmiddag.

Gedeputeerde Faassen: Jullie lachen daarmee, maar als ik op een middag zit als hier vandaag, dan zit er een hele batterij mensen mee te luisteren, zodat wij geen domme dingen zeggen en hopen dat wij het onderwerp goed verwoorden. Ik krijg dat allemaal aangereikt, sommige dingen beantwoord ik uit het hart, sommige dingen weet je gewoon niet omdat die uit het verleden zijn. Daarom dank aan de ambtenaren die altijd heel getrouw meeleven in zo'n debat.

De voorzitter: Als ambtenaar in het dagelijks leven ondersteun ik de gedachte van u.

Gedeputeerde Faassen: Een aantal dingen weet ik zelf over PAS-melders omdat dat al speelt vanaf 2019 en waar het einde helaas van nog niet van in zicht is. De eerste vraag is hoe denkt GS deze tientallen PAS-melders te kunnen oplossen? Dat is het commentaar op de nieuwe subsidieaanvraag voor het RPMP-2 dat we ingediend hebben voor € 7 miljoen. Er zijn vier redenen die iets kunnen oplossen. De verwerving van stikstofruimte, depositieruimte, is vrij onwaarschijnlijk, maar wordt als oplossing gebracht. Verder het omschakelen naar een minder stikstof-intensieve-activiteit. Als je minder dieren houdt of je gaat iets anders doen met een stalsysteem dan kun je minder emissie hebben. Dat vloeit dan bijvoorbeeld naar punt C en dat is de reductie van de stikstofemissie door het toepassen in de nieuwe bedrijfsvorm. De meeste mensen hebben al een oplossing, maar dat zou een mogelijkheid kunnen zijn. Dat kan ook nog aangevuld worden door de verplaatsing van de activiteit naar een minder stikstof gevoelig gebied. Stel je hebt hier een bedrijf met net te veel stikstofemissie en je verplaatst dat verder van een Natura 2000-gebied dan zou dat weer wel kunnen passen. Als Provincie kijken we waar we ondernemers kunnen helpen door te verhuizen of door ze in een gebied te plaatsen waar wel nog stikstofruimte is voor PAS-melders en hen eventueel te legaliseren. Het moet dan wel een PAS-melders zijn die als zodanig is erkend. We hebben stikstofruimte nodig. Hoe denkt GS de andere PAS-melders aan de vergunning te helpen? Dat is een goede vraag want het Rijk zou de PAS-melders gaan oplossen. Het probleem is, en die vraag was vandaag al eerder aan de orde, hoe krijgen we stikstofruimte voor de PAS-melders? Als nu iemand stopt dan verdwijnt de stikstofruimte in het nationale stikstofbank. Oorspronkelijk was de gedachte dat de stikstofruimte die wordt ingeleverd door de landbouw en door het verdwijnen van stallen, als eerste gebruikt zou worden om de PAS-melders te legaliseren. Dat gebeurt niet. Ze noemen het additionaliteitsbeginsel en betekent dat we eerst beneden de kritische depositiewaarden moeten komen en dat de stikstofdeken naar beneden moet voordat je aan de stikstofruimte kunt komen om die PAS-melders te legaliseren. Wij proberen met alle middelen of we de PAS-melders kunnen helpen door bijvoorbeeld een buurman die wil verkopen en door te kijken of we stikstofruimte vinden zodat we die extern kunnen salderen en een PAS-melder kunnen legaliseren. Dat proberen we en verder staat er dat u voor februari 2025 verder alle PAS-melders in NB-vergunning moet hebben geholpen. Gaat dit lukken? Daar is het antwoord op. Nee, dat zie ik niet gebeuren. Dat ziet er niet goed uit en als ik kijk naar de initiatieven die we nu al ondernomen hebben om PAS-melders te legaliseren, dan zijn we bijna aan het einde. We hebben de PAS-melders geïnventariseerd en het probleem is dat voor degenen waar we nu zicht op hebben, vijftig of zoveel ongeveer, weten we welke stikstofruimte we nodig hebben. Als we die niet gaan krijgen, dan hebben we een probleem. Het is een hele interessante discussie die we ook bespreken in de BAC Landelijk Gebied. Afgelopen week nog uitvoerig gesproken welke scenario's er zijn en op 4 november hebben we op de IPO-agenda een overleg met de minister over dit onderwerp om te kijken hoe we landelijk met generieke maatregelen hier tot oplossingen kunnen komen. De urgentie is heel groot.

De voorzitter: Technisch gezien is dit een-tweetje en mag de commissie ook niet reageren. Ik nodig u nu niet uit om allemaal dingen te gaan zeggen, maar maak eerst de beantwoording af en ik denk dat ik heel coulant ben als ik nog een extra vraag toesta.

Gedeputeerde Faassen: Op 4 november is een persoonlijk overleg met de minister om te kijken hoe zij dat ziet, want uiteindelijk is het probleem van de PAS-melders gecreëerd door het Rijk en is het Rijk aan zet om het op te lossen. Het probleem is dat als in februari 2025 het probleem niet opgelost is, wij moeten gaan handhaven en dan komen we in een hele vervelende situatie. De rechter heeft tot nu toe gezegd medio 2025 en dan moet je een goed gemotiveerde reden hebben om te gaan handhaven. Hopelijk komt het niet zover. Dat is de route die we op dit moment volgen. Worden PAS-melders op enigerlei tegemoet gekomen in de onkosten die zijn ontstaan aangaande de PAS-uitspraak? Blijkbaar

is er één loket waar je schademelding van PAS-melders, ook als een onafhankelijke commissie, kunt indienen en daar geld voor kunt ontvangen zoals een tegemoetkoming in de kosten voor de aanvraag die nodig is. Voor het legaliseren van PAS-melders is dus een loket. Daarmee heb ik volgens mij alle vragen die u gesteld hebt beantwoord voorzitter.

De voorzitter: Ik zie mevrouw Van der Pol knikken en zij is de enige die nog een vervolgvraag mag stellen. Mevrouw Van der Pol mag als eerste haar vervolgvraag stellen en dan zijn we coulant voor de heer Nijskens.

Mevrouw Van der Pol (BBB): Ik vind de situatie zeer zorgwekkend. PAS-melders hebben altijd de hoogste prioriteit gehad en door problemen bij de overheid zijn ze in het nauw gekomen. Ze zijn verplichtingen aangegaan en ik denk dat dit fout kan gaan. U vertelt dat op 4 november een BAC Landelijk Gebied is, en kunt u de volgende keer als we hier bijeen zijn met de LEO-commissie, ons iedere keer een update geven met relevante wijzigingen en stappen op dit gebied? Want naast dat het Rijk verantwoordelijk is voor de PAS-melders zijn het ook inwoners van Limburg. En daar zijn wij wel voor aan zet.

De voorzitter: Voordat ik het woord geef aan de Gedeputeerde. Wat u vraagt is eigenlijk een toezegging die eeuwig zou gaan duren, daarom mijn verzoek aan de Gedeputeerden na te denken over een goede vorm.

Gedeputeerde Faassen: Als IPO wordt Provinciale Staten geïnformeerd via de Griffie. Ik weet dat vaker wat discussie is over IPO-verslagen. Ook die van de BAC staan er elke keer op en worden beter georkestreerd. Daar kunnen jullie dat terugvinden. Als jullie mij een vraag over de IPO-actualiteiten stellen in de commissie, zal ik daarop antwoorden. Dat is de route en dus ik hoef geen toezegging te doen. Dit is hoe we het geregeld hebben en daar wil ik ook niet van afwijken. Ik snap de vraag, maar stel me de vragen naar aanleiding van de informatie die we nu krijgen van IPO via de Griffie.

De voorzitter: Als uw voorzitter concludeer ik ook dat wat de Gedeputeerde voorstelt ook de correcte weg is. Uit coulance en waardering voor het realisme van de heer Nijskens krijgt hij de laatste vraag van deze commissie.

De heer Nijskens (VVD): Dank u wel, het is een aanvullende vraag op de PAS-melders. Er wordt altijd alleen gesproken over PAS-melders, maar er is ook een groep vrijgestelden. Hebben wij in beeld om hoeveel het gaat? Voor degene die niet weet wat een vrijgestelde is, dat is bijvoorbeeld een industrieel bedrijf of een glastuinbouwbedrijf dat omwille van de uitstoot vrijgesteld was van het aanvragen van een NWB vergunning. Het zijn formeel geen PAS-melders maar het zijn vrijgestelden. Hebben wij zicht hoeveel er dat zijn en gelden de antwoorden die u net gegeven heeft over de PAS-melders ook voor de vrijgestelden.

De voorzitter: De Gedeputeerde tot slot.

Gedeputeerde Faassen: Ik kan hier alleen het antwoord geven dat me nu te binnen schiet en dat is dat wij als Provincie verantwoordelijk zijn voor de agrarische PAS-melders. De stikstof uit de agrarische sector en niet uit de industrie en niet uit anderen sectoren. Daar staat het Rijk aan de lat, niet wij als Provincie. Dat is het antwoord.

11. Sluiting

De voorzitter: Dan dank ik u voor uw beantwoording en komen wij aan het einde van deze vergadering. Ik dank u allen voor een prettige vergadering en voor uw aanwezigheid en sluit ik de vergadering om 16.22 uur.

(De vergadering eindigde om 16.22 uur)

Vastgesteld in de vergadering van 28-11-2024,

De commissiegriffier,

De voorzitter,

Van Birgelen-Droog

Depondt-Olivers